

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Våld mot barn 2022

EN NATIONELL KARTLÄGGNING • CAROLINA JERNBRO, ÅSA LANDBERG, JOHANNA THULIN

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset © 2023

Döbelsgatan 50
113 52 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
info@allmannabarnhuset.se
www.allmannabarnhuset.se

ISBN: 978-91-86759-57-5

Utgivningsdatum: April 2023

Utgivare: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Författare: Carolina Jernbro, Åsa Landberg och Johanna Thulin

Illustration & layout: Johan Andréasson, Hectornado AB

FÖRORD

Ett av målen i FN:s agenda 2030 är att allt våld mot barn ska upphöra. Med den här rapporten hoppas vi på Stiftelsen Allmänna Barnhuset att öka kunskapen om våld mot barn i Sverige och på så sätt bidra till ett mer effektivt förebyggande arbete mot våld.

Det är viktigt att förebygga våld mot barn och det förebyggande arbetet behöver bygga på kunskap för att vara verkningsfullt. Frågorna är många. Hur vanligt är det att barn utsätts för våld under uppväxten? Hur ser våldet ut? Vem är det som utsätter barn för våld? Vilka risk- och skyddsfaktorer finns? Hur mår de barn som drabbas? Hur ofta och för vem berättar barn om erfarenheter av våld? Vilket stöd får de? Svaren på dessa och många andra frågor bildar en kunskapsbas som är nödvändig för att såväl beslutsfattare som professionella som allmänheten ska kunna bidra till att barn kan få en trygg uppväxt fri från våld och att barn med erfarenheter av våld får stöd, skydd och upprättelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under många år haft möjlighet att på regeringens uppdrag genomföra återkommande studier om förekomsten av våld mot barn. Den här rapporten presenterar resultaten från den femte nationella kartläggningen. Det gör att vi kan följa utvecklingen och därmed utvärdera om förekomsten av våld mot barn förändras. Tyvärr visar resultaten att vuxnas våld mot barn i Sverige inte har minskat sedan den senaste elevstudien 2016. Tvärtom har vissa former av våld ökat. Resultaten visar också brister vad gäller bemötande och tillgång till stöd för de barn som berättar om våld. Det innebär att det krävs krafttag på många olika nivåer i samhället för att vända utvecklingen.

I den här studien ingår också nya eller utökade frågeområden. De handlar om våld i ungas parrelationer, hedersrelaterat förtryck, hur coronapandemin har påverkat barn, barns egna upplevelser av hur farligt våldet är, barns kontakt med föräldrar som utsatt dem för våld samt om bemötande efter att barn har berättat om våld.

Bakom alla siffror i rapporten finns en mängd levnadsöden. Bland de barn som svarat på vår enkät finns många barn som aldrig utsatts för våld, som mår bra och som trivs med tillvaron och sig själva. Men, det finns också alltför många barn vars uppväxt präglats av våld och otrygghet och som idag lever med effekterna av det. Genom att arbeta tillsammans kan vi se till att fler barn får en trygg uppväxt fri från våld.

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

INNEHÅLL

FÖRORD	3
TACK	6
INTRODUKTION	7
Våld mot barn – ett globalt folkhälsoproblem	8
Definitioner av barnmisshandel respektive våld mot barn	9
Bakgrund till den aktuella studien.....	10
Andra nordiska studier om våld mot barn.....	10
Våld mellan unga	12
Mobbning	12
Våld i ungas parrelationer	12
Barns utsatthet under coronapandemin	13
Våld, boende och umgänge	14
Syfte och frågeställningar	15
METOD	16
Urval, svarsfrekvens och bortfall	16
Datainsamling	18
Enkätfrågor	18
Statistiska analyser	19
Tillförlitlighet	19
Etiska överväganden.....	20
RESULTAT	22
Beskrivning av studiedeltagarna	22
Elevers attityder till uppfostringsvåld	23
Förekomst av våld mot barn	25
Fysiskt våld av en vuxen.....	27
Psykiskt våld av en vuxen	30
Upplevt våld mellan vuxna i familjen.....	32
Försummelse	34
Sexuella övergrepp.....	36
Våld i ungas parrelationer	39
Mobbning	41
Multiutsatthet - överlappning av olika former av våld	42

Jämförelser över tid när det gäller elevers attityder till våld och förekomst av våld	44
Elevers attityder till våld över tid	45
Utsatthet för någon form av våld från vuxna under uppväxten	45
Fysiskt våld av en vuxen.....	46
Psykiskt våld av en vuxen	46
Upplevt våld mellan vuxna	47
Försummelse	47
Sexuella övergrepp.....	48
Mobbning	48
Kontakt med föräldrar som utövat våld.....	49
Inställning till kontakt med föräldrar som utövat våld	50
Riskfaktorer för våld och särskilt utsatta grupper.....	54
Elever som levt med vuxna med missbruk, psykisk sjukdom eller kriminalitet.....	56
Elever placerade i familjehem eller Hem för Vård och Boende (HVB).....	57
Elever med funktionsnedsättningar, kroniska sjukdomar eller psykiatriska tillstånd .	59
Elever vars föräldrar är oense om boende och umgänge	62
Elever i en hederskontext	63
Våld, hälsa och skolprestation	66
Avslöjande av våld	71
Avslöjande av fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen	71
Avslöjande av sexuella övergrepp.....	72
Bemötande och stöd.....	74
Omgivningens bemötande när barn berättar om fysiskt våld från vuxen och om att ha upplevt våld mellan föräldrar	74
Omgivningens bemötande när barn berättar om sexuella övergrepp	76
Hjälp och stöd efter att ha varit utsatt för fysiskt våld och att ha upplevt våld mellan föräldrar.....	78
Hjälp och stöd efter sexuella övergrepp	79
Coronapandemins påverkan.....	80
DISKUSSION	82
Vissa former av våld har ökat.....	82
De främsta riskfaktorerna för våld	83
Våld och hälsa.....	84
Kontakt med förälder som utövat våld	85
Få avslöjar våldet för professionella	86
Behov av förbättringar gällande stöd och bemötande	87
Effekter av pandemin.....	88
Framtida forskning	88
Vägen framåt	89
REFERENSER	91
BILAGA 1	97

TACK

Det är många som har bidragit till den här studien och rapporten. Först och främst; Ett stort TACK till alla skolor som deltagit i studien och alla elever som valt att delta och dela med sig av sina erfarenheter!

Tack till studiens referensgrupp för alla goda synpunkter; Staffan Janson vid Karlstads universitet; Steven Lucas och Ylva Tindberg vid Uppsala universitet; Gertrud Hafstad och Else-Marie Augusti vid NKVTS i Norge; Linda Jonsson och Carl-Göran Svedin vid Marie Cederschiöld Högskola; Carolina Överlien och Hanna Linell vid Stockholms universitet samt Bengt Söderström från Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Tack till Anneli Moini och Issis Melin från Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck, Länsstyrelsen Östergötland, för viktiga synpunkter på enkätfrågorna om hedersrelaterat våld och förtryck.

Tack till Lisa Lindström med flera på Jämställdhetsmyndigheten som bidragit med kloka synpunkter på enkäten.

Tack till Statisticon AB, framförallt Mats Nyfjäll och Pernilla Tollin, för ett gott samarbete vid datainsamling.

Tack till alla medarbetare på Stiftelsen Allmänna Barnhuset som varit involverade i processen och slutprodukten för ert ovärderliga arbete.

INTRODUKTION

Barn har rätt att skyddas från alla former av våld och kränkande behandling. Det slog Sveriges riksdag fast i den så kallade antiagalagen 1979. Sedan dess har Sverige ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter (hädanefter barnkonventionen) vilket innebär att vi har förbundit oss att följa det som står i de 54 artiklarna. Utöver det är barnkonventionen inkorporerad i svensk lag. Sammantaget medför det att barn i Sverige ska ha de rättigheter som skrivs fram i barnkonventionen. Våld mot barn blir då helt oacceptabelt och något som ska bekämpas inom flera instanser i samhället. Artikel 19 i barnkonventionen är tydlig med att alla barn har rätt att växa upp under trygga förhållanden utan våld eller andra kränkningar. Vidare ska samtliga länder som skrivit under barnkonventionen "vidta alla lämpliga lagstiftnings, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård" (Regeringskansliet, 2006 s 41).

Mer än 30 år efter att barnkonventionen skrevs fram kvarstår våld mot barn som ett allvarligt samhälls-, och individproblem. FN har samlat medlemsländerna i *Agenda för Hållbar Utveckling 2030*. Kampen mot våld mot barn finns med i mål 16.2. Målet tydliggör att alla stater är skyldiga att förhindra övergrepp, exploatering, trafficking och alla former av våld eller tortyr mot barn (Förenta Nationerna, 2015). I Sverige har den nyligen slutförda utredningen *En uppväxt fri från våld* (SOU 2022:70) föreslagit en lagstiftning som skärper kommunernas ansvar att förebygga och bekämpa våld mot barn. I utredningen listas fem mål:

- **Våld mot barn ska förebyggas**
- **Barns våldsutsatthet ska upptäckas**
- **Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till**
- **Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses**
- **Kunskaps- och metodutveckling ska stärkas**

Utredningen visar att både barn och vuxna behöver öka sina kunskaper om våld och våldets konsekvenser. Vuxna behöver också bli bättre på att uppmärksamma tecken på att barn är utsatta för våld, och agera därefter. Vidare behöver stödet till barn som varit utsatta stärkas och förbättras (SOU 2022:70). Tidigare rapporter har visat tydliga brister i stöd till våldsutsatta barn och hur ojämnt stödet är i landet (Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2019; Thulin & Jernbro, 2023).

Våld mot barn – ett globalt folkhälsoproblem

Våld mot barn är ett stort folkhälsoproblem världen över då det är vanligt förekommande och innebär stora konsekvenser för dem som utsätts men också för samhället i stort. Det har genomförts metaanalyser av studier från olika delar av världen för att uppskatta hur många barn som är utsatta globalt. Det är svårt att jämföra förekomst av våld mot barn över världen, de studier som jämförs använder olika definitioner av våld mot barn och olika mätmetoder, något som behöver beaktas vid jämförelser. En studie visade att minst 1 miljard barn, motsvarande hälften av världens barn, i åldrarna 2–17 år varit utsatta för fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld (Hillis m fl., 2016). En annan metaanalys av prevalensstudier från många av världens länder har uppskattat att 23 procent av världens barn är utsatta för fysisk misshandel, 36 procent för psykisk misshandel, 16 procent för fysisk försummelse och 18 procent för psykisk försummelse. Dessutom uppskattas 18 procent av alla flickor och 8 procent av alla pojkar ha blivit utsatta för sexuella övergrepp (Stoltenborgh m fl., 2015). Förekomsten varierar betydligt mellan olika länder och mörkertalet är mycket stort. Asien, Afrika och Nordamerika har den högsta rapporterade prevalensen av våld (Hillis m fl., 2016). I Europa uppskattas 23 procent av alla barn ha varit utsatta för fysisk misshandel, 29 procent för psykisk misshandel och 13 procent flickor och 6 procent pojkar för sexuella övergrepp. Dessutom utsätts ungefär 16 procent för fysisk försummelse och 18 procent för emotionell försummelse (Sethi m fl., 2013). I den tidigare nationella elevstudien som genomfördes 2016 rapporterade över 40 procent av ungdomar att de utsatts för någon form av våld av en vuxen under uppväxten. Var fjärde elev uppgav att de varit utsatta för fysiskt våld av en vuxen och drygt 8 procent att de utsatts för tre eller fler former av våld (Jernbro & Janson, 2017). I de svenska studierna används en bredare definition av våld än vad som är fallet i många andra länder. Det speglar synen på våld i Sverige, där även sådant våld som är lagligt och accepterat i många andra länder räknas in i definitionen. Den höga förekomsten av t.ex. fysiskt våld innebär inte att våld mot barn är vanligare i Sverige.

De största riskfaktorerna för våld mot barn på samhällsnivå är social ojämlikhet, ojämställdhet, normer och värderingar som accepterar våld mot barn, brist på lagar och policy som förbjuder barnmisshandel, barnpornografi och barnarbete. Även fattigdom, hög arbetslöshet, kriminalitet och lättillgänglighet av alkohol och droger innebär ökad risk för våld (WHO, 2022).

De viktigaste riskfaktorerna på individnivå är psykisk sjukdom och missbruk hos en förälder. Den tidigare elevstudien visade att barn som levde med en vuxen med psykisk sjukdom, alkohol- och drogproblem eller en förälder dömd för flera brott var utsatta för alla former av våld; fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp och att barnet upplevt våld mellan vuxna i familjen, i betydligt högre utsträckning än barn till föräldrar som inte hade den problematiken. De var även mer utsatta för allvarligt och systematiskt våld samt multiutsatthet; utsatthet för tre eller fler former av våld (Jernbro & Janson 2017; Jernbro, Tindberg & Janson, 2022). En annan viktig riskfaktor för våld är om barnet har en funktionsnedsättning. Den tidigare elevstudien visade att barn med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom var utsatta för alla former av våld i betydligt större uträkning än de som inte hade en funktionsnedsättning. Mer än en tredjedel av

elever med ADHD rapporterade att de var multiutsatta (Jernbro & Landberg, 2020). En annan svensk studie visade att funktionsnedsättning närmast fördubblade sannolikheten för att ha blivit mobbad, psykiskt misshandlad, fysiskt misshandlad eller att ha blivit utsatt för sexuella övergrepp. Det mer än fördubblade risken för att ha blivit utsatt för sexuell exploatering. Ungdomar med neuropsykiatriska eller psykiatriska tillstånd var särskilt utsatta (Svedin, Landberg & Jonsson, 2023).

Våldsutsatthet under barndomen kan få långsiktiga konsekvenser. Det finns en mängd forskning inom området och därmed en god kunskapsbas om sambandet mellan barnmisshandel och olika former av hälsoproblem. Internationell forskning har visat att våld har ett samband med psykisk ohälsa som posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), depression, självskadebeteende och suicid (Gilbert m fl., 2009; Norman m fl., 2012). Även de tidigare nationella elevstudierna har visat att självskadebeteende och suicidtankar har ett starkt samband med barns våldsutsatthet, särskilt multiutsatthet (Jernbro & Janson, 2017; Jernbro & Landberg, 2020). Barn som utsätts för våld rapporterar också fler psykosomatiska symtom (Jernbro, Svensson, Tindberg & Janson, 2012) och lägre livskvalitet i jämförelse med barn som inte varit våldsutsatta (Jernbro, Tindberg, Lucas & Janson, 2015). Riskbeteenden och ohälsosamma levnadsvanor som rökning, missbruk av alkohol och droger samt fysisk inaktivitet har också ett samband med våldsutsatthet. Även folksjukdomar såsom cancer, diabetes och hjärt- och kärlsjukdom har visat sig ha ett samband med utsatthet för våld (Felitti m fl., 2019).

Våldet är dessutom mycket kostsamt för samhället, det bidrar till minskad trygghet i samhället och kan också överföras till nästa generation. Det finns en mängd internationell forskning som visat att våld överförs i generationer. Longitudinella studier har visat att barn som växt upp med föräldrar som själva varit utsatta för våld rapporterar mer våldsutsatthet och har varit aktuella hos socialtjänsten i större utsträckning än de barn som växt upp med föräldrar som inte varit misshandlade (Widom, Czaja & DuMont, 2015; Widom & Osborn, 2021). I den tidigare elevstudien var elever som blivit utsatta för våld mer positiva till fysiskt våld i uppfostran än de elever som inte varit utsatta för våld (Jernbro & Landberg, 2020).

Definitioner av barnmisshandel respektive våld mot barn

I föreliggande rapport utgår vi från synen på barn som rättighetsbärare, där deras rättigheter i bland annat barnkonventionen ska ses som absoluta. Det innebär att vi utgår från FN:s barnrättskommittés definition av våld mot barn. Den menar att alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp räknas som våld. Barnrättskommitténs definition tar inte hänsyn till ålder på förövaren. Barn kan uppleva våld från vuxna, men våld kan också förekomma bland barn. Därutöver finns det barn som skadar sig själva. Det är också vanligt att olika former av våld mot barn förekommer samtidigt. Kommittén betonar också att både pojkar och flickor riskerar att utsättas för alla former av våld, men att våldet ofta har en könsaspekt (Committee on the Rights of the Child, 2011).

I den här rapporten tar vi också stöd i Kommittén mot barnmisshandels definition av barnmisshandel, vilken innefattar *när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov* (Socialdepartementet, 2001 s 120). Definitionen har ett tydligt barnperspektiv då den inte skiljer mellan avsiktliga och oavsiktliga handlingar eller huruvida försummelsen varit aktiv eller passiv. Alla former av så kallade "kroppsliga bestraffningar" räknas som fysiskt våld och att bevittna våld mot en förälder definieras som psykiskt våld utifrån denna definition (Socialdepartementet, 2001).

I rapporten kommer begreppet våld mot barn användas för att inkludera både barnmisshandel (våld av vuxna) och våld begått av jämnåriga.

Bakgrund till den aktuella studien

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har på regeringens uppdrag genomfört föreliggande elevstudie i syfte att undersöka förekomsten av våld mot barn, barns attityder till uppfostningsvåld samt riskfaktorer för att utsättas för våld. Studien är en uppföljning av tidigare undersökningar som genomförts åren 2000, 2006, 2011 och 2016.

Sverige har en i världen unik kunskapsbas om förekomst av våld mot barn. Sedan införandet av den så kallade antiagalagen 1979 har återkommande studier fokuserat på såväl barns som föräldrars rapporter om förekomst av våld i uppfostran. Även under 1950- och 1960-talet har det genomförts studier, om än inte lika omfattningsrika. För en mer utförlig beskrivning av kunskapsläget utifrån tidigare rapporter hänvisas till en tidigare rapport (Janson, Jernbro & Långberg, 2011). De tidigare studierna har dels belyst elevers erfarenhet av våld (1995, 2000, 2006, 2011 och 2016) samt föräldrars inställning till, och bruk av, våld i uppfostran (1980, 2000, 2006, 2011, 2017 och 2021). Sedan år 2000 har studierna skett på uppdrag av regeringen i samarbete mellan Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Karlstads universitet och nu senast Linnéuniversitetet. Utifrån studierna går det att se en tydlig förändring i föräldrars uppfostningsmetoder sedan antiagalagen trädde i kraft. Äga, det vill säga kroppslig bestraffning i samband med barnuppfostran, sågs tidigare som en självklar rättighet för föräldrar, och en naturlig del i många föräldrastrategier. I de senaste undersökningarna (2017 och 2021) svarade endast enstaka föräldrar att det var okej att använda våld i uppfostran (Jernbro & Thulin, 2023).

Andra nordiska studier om våld mot barn

Det har genomförts ett flertal andra studier av förekomsten av våld i Sverige och några är av särskilt intresse för den aktuella studien. Den återkommande undersökningen *Liv och Hälsa ung Sörmland*, där elever i årskurs 9 och 2 på gymnasiet ingår, har visat att det fysiska våldet i hemmet minskat mellan 2008 och 2017. Under 2008 rapporterade 18 procent av barnen att de blivit slagna av en vuxen en eller flera gånger. Under 2017 hade

prevalensen av fysiskt våld minskat till 13 procent. Både våld vid enstaka tillfällen och upprepat våld hade minskat (Kvist m fl., 2020).

I studien *Unga, sex och internet efter #metoo* (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021) besvarade ett nationellt representativt urval av gymnasieelever en enkät. Var fjärde elev (25 %) uppgav att de utsatts för ett sexuellt övergrepp någon gång under uppväxten. Det fanns stora könsskillnader, 36 procent av flickorna hade utsatts jämfört med 12 procent av pojkarna och 31 procent av de icke-binära. Det var vanligare att flickor berättat för någon om övergreppen än att pojkar gjort det (68 % jämfört med 37 %). Förekomsten av sexuella övergrepp jämfördes med de tidigare studierna där samma frågor ställts. Det fanns en signifikant ökning av förekomsten av sexuella övergrepp sedan den senaste studien genomfördes 2015. Ökningen gällde främst flickor. En minoritet på 14 procent av eleverna hade sökt hjälp eller stöd för övergrepp de utsatts för (5 % av utsatta pojkar och 16 % av utsatta flickor). Totalt fyra procent av eleverna uppgav att övergreppen anmälts till sociala myndigheter medan sju procent uppgav att de anmälts till polisen.

Det finns några svenska studier som har undersökt multiutsatthet och poly-viktimisering. I en studie med nästan 6 000 elever i årskurs 2 på gymnasiet uppgav åtta procent av pojkarna och 13 procent av flickorna att de varit utsatta för olika former av våld eller blivit vittne till våld eller brott, så kallad poly-viktimisering, och denna utsatthet hade samband med sämre hälsa, särskilt hos flickor (Aho, Gren-Landell & Svedin, 2016; Aho, Proczkowska-Björklund & Svedin, 2016). I en annan svensk studie där 2 500 unga vuxna ingick, den så kallade *Resumé-studien*, hade 28 procent av kvinnorna och 30 procent av männen varit utsatta för tre eller fler typer av utsatthet; blivit offer för våld eller vittne till våld och brott. I denna studie fann man ett tydligt samband mellan utsatthet och ångest, posttraumatiska stresssymptom, självskadebeteende och kriminalitet (Cater, Andershed & Andershed, 2014).

I befolkningsundersökningen *Våld och hälsa* genomförd av Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK), där över 10 000 kvinnor och män i åldrarna 18–74 år ingick, framkom att 14 procent av kvinnorna och 17 procent av männen hade erfarenheter av upprepat utsatthet för fysiskt våld i sin barndom. Av studiedeltagarna hade två procent av kvinnorna och en halv procent av männen blivit utsatta för någon form av sexuella övergrepp av sin pappa, styvpappa eller mammans sambo/särbo under barndomen. Det var 15 procent kvinnor och 13 procent män som under uppväxten upplevt våld mellan föräldrarna (Heimer, Andersson & Lucas, 2014).

I en norsk studie om ungdomars erfarenheter av våld (*UEVO-studien*) svarade 9 240 ungdomar på ett liknande frågebatteri som används i den aktuella studien (Hafstad m fl., 2020; Hafstad & Augusti, 2019). Det gör att studiens resultat går att jämföra med de som du kan läsa om i den här rapporten, men även med tidigare svenska studier (se exempelvis Jernbro & Janson, 2017). I den norska studien svarade 19 procent av ungdomarna att de varit utsatta för fysiskt våld av en förälder någon gång, varav fyra procent uppgav att våldet varit allvarligt (exempelvis slag med knuten näve eller blivit sparkad). Våldet var lika vanligt förekommande för pojkar och flickor. Av ungdomarna var det 18 procent som uppgav att de varit utsatta för psykisk misshandel av en förälder. Det var vanligare

att flickor rapporterade att de var utsatta för psykisk misshandel (20 %) än pojkar (15 %). Försummelse kan delas in i fysisk och psykisk försummelse. I den norska studien var det inte så vanligt att barnen skattade att de varit utsatta för fysisk försummelse (exempelvis inte få tillräckligt med mat). Däremot skattade åtta procent att de inte känt sig värdefulla eller älskade (vilket är exempel på psykisk försummelse). Det var ungefär lika vanligt att pojkar och flickor rapporterade att de utsatts för försummelse.

När det gällde våld mellan föräldrarna hade fem procent i den norska studien upplevt fysiskt våld mot mamma och 16 procent psykiskt våld mot mamma, medan två procent upplevt fysiskt våld mot pappa och 13 procent psykiskt våld mot pappa. Mer än var femte ungdom hade varit med om ett sexuellt övergrepp där det var vanligare att förövaren var en kompis (22 %) än en vuxen (6 %). Oberoende av gärningsperson var flickor mer utsatta än pojkar. När gärningspersonen var en vuxen var det dubbelt så vanligt att flickor (8 %) hade varit med om ett sexuellt övergrepp än pojkar (4 %). Var gärningspersonen en jämnårig var det 28 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna som svarade att de varit utsatta. Det var vanligare att ungdomarna berättade om sexuella övergrepp som skett av en jämnårig förövare än att de inte berättade för någon, 69 procent hade berättat. Men bara två procent hade polisanmält händelsen (Hafstad m fl., 2020; Hafstad & Augusti, 2019).

En stor nationell finsk studie, där över 17 000 föräldrar som besökt en barnvårdscentral när barnet var fyra år besvarat en enkät om våld i uppfostran, visade att 44 procent av fyraåringarna utsatts för psykisk misshandel och 14 procent för fysisk misshandel av sina föräldrar. Det var cirka tolv procent av föräldrarna som uppgav att de var utsatta för våld i nära relation. Våld mellan föräldrar ökade risken för både psykisk och fysisk misshandel av barnet (Leppäkoski, Vuorenmaa & Paavilainen, 2021).

Våld mellan unga

Mobbning

En stor andel barn uppger att de är utsatta för mobbning i skolan. Folkhälsomyndigheten ger återkommande ut rapporten *Skolbarns hälsovanor* och rapporterar en ökning av andel barn som uppger att de blivit mobbade (Folkhälsomyndigheten, 2018). Det är vanligare att flickor uppger att de varit utsatta för mobbning (39 procent) än pojkar (29 procent) (BRÅ, 2022). Däremot svarar fler pojkar än flickor att de mobbat någon (Folkhälsomyndigheten, 2018). Att ha varit utsatt för mobbning är allvarligt i sig, men barn som är utsatta för mobbning är också i högre grad utsatta för misshandel, hot, rån och/eller sexualbrott (BRÅ, 2022). Mobbing ökar också risken för inåtvända psykiska problem så som oro/ångest och nedstämdhet/depression (Folkhälsomyndigheten, 2020; Hellfeldt, López-Romero & Andershed, 2019).

Våld i ungas parrelationer

I en svensk undersökning om våld i ungas parrelationer svarade 45,5 procent av flickorna och 34 procent av pojkarna i åldern 15–19 år att de någon gång varit utsatta för psykiskt

våld ansikte mot ansikte. Fler hade varit utsatta online, 56 procent av flickorna och 42 procent av pojkarna (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022). I en dansk studie svarade ungefär lika många flickor som pojkar i årskurs sju att de varit utsatta för psykiskt våld i en parrelation, 32 procent respektive 31 procent (Karsberg, Bramsen, Lasgaard & Elklit, 2018).

Ungefär var femte flicka (19.5 procent) och drygt var tionde pojke (13 procent) svarade att de någon gång varit utsatta för fysiskt våld i en parrelation (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022). I en studie med ungdomar i Danmark svarade däremot fler pojkar att de varit utsatta för fysiskt våld i en parrelation än flickor, 13 procent respektive nio procent (Karsberg m fl., 2018).

Det var också vanligare att flickor hade varit utsatta för sexuellt våld i en parrelation (44 respektive 10 procent). Könsskillnaderna var fortsatt stora när det gällde grövre sexuellt våld där 29 procent av flickorna och fyra procent av pojkarna uppgav att de varit utsatta (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022). I en europeisk studie svarade 20 procent av pojkarna att de utövade sexuellt våld, mot fyra procent av flickorna. Bristande jämställdhetsvärderingar och porrkonsumtion förhöjde riskerna för sexuellt våld (Barter m fl., 2022).

I en europeisk studie där 4 564 ungdomar mellan 14 och 17 år svarat på frågor om våld i nära relation uppgav 38 procent av pojkarna och 45 procent av flickorna att de utsatt sin partner för psykiskt våld. Det fanns även fler flickor som uppgav att de använt fysiskt våld i sin relation, tio procent mot sex procent av pojkarna. För både pojkar och flickor fanns ett samband mellan att själv utöva våld och att ha upplevt våld inom familjen under uppväxten. Det gällde både när barnet var det primära offret och när barnet upplevt våld mot en förälder (Barter m fl., 2022).

Barns utsatthet under coronapandemin

Studier rörande huruvida coronapandemin medfört ökade risker för barnmisshandel är inte entydiga. Det finns en inbyggd osäkerhet i flera officiella rapporter då olika länder haft olika strategier för att hantera pandemin och dess effekter. Sverige har i ett internationellt perspektiv haft en tolerant strategi som i hög grad byggt på individuellt ansvarstagande före nedstängning av verksamheter så som förskola, skola och andra arbetsplatser. Flera länders nedstängning av bland annat skolor och fritidsaktiviteter har medfört att barn kan ha haft svårare att slå larm om eventuell utsatthet. Forskningen är tydlig med att riskfaktorerna för utsatthet för barnmisshandel har ökat (se bl. a Augusti m fl., 2023; Ma, Orsi & Brooks-Russell, 2023), men när det gäller den faktiska omfattningen är resultaten mer spridda (Katz m fl., 2022; Marmor, Cohen & Katz, 2021; Petrowski, m fl., 2021). I en stor norsk undersökning där 12 780 skolungdomar i åldrarna 12-16 år deltog rapporterade flickor i högre grad utsatthet för sexuella övergrepp med vuxen förövare under pandemin, men såväl pojkar som flickor rapporterar en minskad utsatthet för psykisk misshandel från en förälder. Vad gällde fysisk misshandel fanns ingen skillnad (Augusti m fl., 2023).

I en svensk studie där gymnasieelever svarat på frågor om pandemins effekter instämde 69 procent av eleverna i att coronapandemin hade påverkat dem mycket. Totalt 45 procent av eleverna kände sig mer ensamma än tidigare, 23 procent upplevde att det blivit svårare att diskutera med kompisar om något oroar dem och 21 procent tyckte att det blivit svårare att kontakta vuxna utanför familjen om något oroar dem. Totalt elva procent upplevde att deras hemsituation blivit värre än tidigare. Däremot tyckte 25 procent att de hade större möjlighet att diskutera sådant som oroar dem med sina föräldrar. Det var endast en procent av eleverna som uppgav att de blivit mer utsatta för våld/övergrepp under pandemin än tidigare medan sex procent uppgav att restriktionerna på grund av pandemin skyddat dem från våld eller övergrepp (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021). Det var vanligare att ungdomar med funktionsnedsättning tyckte att coronapandemin påverkat dem mycket, att de känt sig mer ensamma än tidigare och att det blivit svårare att kontakta vuxna utanför familjen. Det var också vanligare att de tyckte att situationen hemma hade förvärrats (Svedin, Landberg & Jonsson, 2023).

Våld, boende och umgänge

I *Våld mot barn 2016* (Jernbro & Janson, 2017) rapporterade elva procent av samtliga elever att föräldrarna varit oeniga om var eleven skulle bo eller hur mycket eleven skulle träffa den andra föräldern. Dessa elever var särskilt utsatta för barnmisshandel. Bland de elever som rapporterade att föräldrarna varit oeniga om boende eller umgänge vid enstaka tillfällen hade 71 procent varit utsatta för någon form av misshandel. Detsamma gällde 84 procent av dem som rapporterade att föräldrarna ofta varit oeniga. Oenighet mellan föräldrar kan hanteras privat eller genom en överenskommelse som fastställs i domstol utan att barnets individuella situation eller riskerna för barnet utretts (Jämställdhetsmyndigheten, 2022).

Våld inom familjen är vanligt förekommande i tvister om vårdnad, boende och umgänge. I en genomgång av tingsrättsmål om vårdnad-, boende- och umgänges mål fanns uppgifter om våld eller andra övergrepp av en förälder mot den andra föräldern, mot en partner eller mot ett barn i minst 64 procent av målen (Jämställdhetsmyndigheten, 2022). I 65 procent av målen med uppgifter om våld beaktades inte barnets vilja alls vid avgörandet. Trots att de flesta barnen var gamla nog att ge sin syn på situationen redovisades deras inställning till boende enbart i 38 procent och inställning till umgänge i 35 procent av målen. Det är alltså svårt att utläsa hur barn ställer sig till umgänge eller boende med en våldsutövande förälder utifrån domstolshandlingar. Kartläggningen av tingsrättsmål visade också en brist på systematik vad gäller riskbedömningar när det fanns uppgifter om att en förälder varit våldsam och endast en låg andel av uppgifter om våld eller andra övergrepp mot förälder eller partner eller barn som framkom bedömdes som en risk i riskbedömningarna.

I en enkätundersökning från Unizon uppgav 61 procent av unga vuxna med erfarenheter av att umgås med en våldsutövande förälder efter föräldrarnas separation att de träffat föräldern mot sin vilja under barndomen. Oavsett om de velat ha umgänge eller inte var det oftast förknippat med oro, stress, ångest, otrygghet, rädsla, frustration och

nedstämdhet. Men känslorna var blandade, och även om det var mindre vanligt förekommande så hade en majoritet också känt glädje och förväntan. I efterhand tyckte 41 procent att det var dåligt att de haft umgänge under uppväxten medan 24 procent tyckte att det var bra (Unizon, 2022).

Oss veterligen finns ingen svensk forskning som visar hur stor andel av de barn som utsatts för våld av en förälder som fortsätter att bo tillsammans med våldsutövaren eller hur mycket umgänge de har om de inte längre bor tillsammans stadigvarande.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med den aktuella studien var att följa upp de tidigare elevstudier-
na av våld mot barn avseende förekomst, attityder till uppfostringsvåld och riskfaktorer,
samt att djupare undersöka viktiga riskgrupper för våldsutsatthet som har identifierats i
tidigare studier.

De huvudsakliga frågeställningarna var:

- 1. Hur vanligt är det att vuxna utsätter barn för olika former av våld?**
- 2. I vilken utsträckning har barn utsatts för våld och övergrepp av andra barn? Har det förändrats över tid? I vilken utsträckning har barnen upplevt våld i en parrelation?**
- 3. Har förekomsten och överlappningen av olika former av våld (fysiskt och psykiskt våld, upplevt våld mellan vuxna i familjen, försummelse samt sexuella övergrepp) förändrats sedan den senaste nationella kartläggningen som genomfördes 2016?**
- 4. Vilken attityd har barn till uppfostringsvåld? Har det förändrats över tid?**
- 5. I vilken utsträckning och till vilka personer avslöjar barn våld?**
- 6. I vilken utsträckning och från vilka verksamheter får barn som utsatts för fysiskt våld, upplevt våld mellan föräldrar eller sexuella övergrepp tillgång till stöd och behandling?**
- 7. I vilken utsträckning lever ungdomar med oskuldsnorm och begränsningar i val av framtida partner? Hur stor andel av dessa ungdomar är våldsutsatta?**
- 8. Vilka är de främsta skyddsfaktorerna för att barn som utsatts för våld ändå klarar sig bra vad gäller skolprestation och hälsa?**
- 9. Vilka faktorer utgör den främsta risken för att utsättas för barnmisshandel och annat våld?**
- 10. Hur mår barn som utsatts för våld?**
- 11. I vilken utsträckning har ungdomarna blivit utsatta för våld i hemmet under coronapandemin?**

METOD

Studien är en nationellt representativ elevenkätundersökning genomförd i årskurs 9 i grundskolan. Datainsamlingen genomfördes i samarbete med Statisticon AB under våren 2022.

Urval, svarsfrekvens och bortfall

Undersökningen genomfördes som en klassrumsenkät med en önskan att nå minst 6 000 elever. Då det vid en klassrumsundersökning inte är möjligt att genomföra ett individuellt urval av elever så kunde urvalsstorleken av elever inte kontrolleras i förväg. Däremot kan antalet utvalda skolor och klasser kontrolleras. Med antagandet att en klass i genomsnitt består av 24 elever och att ca 80 procent av eleverna i en klass kommer att svara på enkäten behövde omkring 330 klasser väljas ut. Urvalsdesignen kan beskrivas som ett tvåstegs klusterurval där skola utgör den primära urvalsenheten och klass den sekundära. En urvalsram med 1 560 kommunala och fristående grundskolor inkluderande 117 164 elever skapades. Endast skolor som hade åtta eller fler elever i årskurs nio ingick i urvalsramen. Skolorna stratifierades sedan till sex strata baserat på elevantalet för årskurs 9. Detta för att skolor av olika storlek skulle ingå i urvalet. Inom stratum 1 och 2 valdes en klass ut att delta medan i stratum 3–6 valdes två klasser ut (tabell 1).

Tabell 1. Antal skolor och klasser per stratum samt antal klasser i varje skola.

Stratum	Beskrivning	Antal skolor		Antal klasser urval	
		Population	Urval	Per skola	Klasser totalt
1	8–30 elever	305	33	1	33
2	31–60 elever	403	33	1	33
3	61–90 elever	353	33	2	66
4	91–120 elever	251	33	2	66
5	121–150 elever	142	34	2	68
6	151 eller fler elever	106	34	2	68
	Totalt	1 560	200		334

Ett ordinarie urval av 200 skolor skapades och resterande skolor fungerade som reservskolor inom respektive stratum. Reservskolorna var rangordnade. Urvalet till både ordinarie skolor och reservskolor gjordes på ett sådant sätt att hela urvalet (inklusive reservskolorna) var ett obundet slumpmässigt urval inom respektive stratum.

Skolrekryteringen som genomfördes av personal på Statisticon under perioden november 2021-januari 2022 gick till så att den ordinarie skolan kontaktades först. E-post med en beskrivning av studien, dess syfte samt med en förfrågan om att delta skickades till de utvalda skolornas rektorer. Detta följdes därefter upp med ett telefonsamtal till rektor. När det inte gick att få kontakt med rektorn eller om skolan tackade nej gick personalen vidare till första reservskolan, därefter andra reservskolan osv. Varje skola kontaktades upp till fem gånger innan man gick vidare till nästa skola. När en skola tackat ja valdes även klasserna ut (tabell 1). Om antalet klasser på skolan var fler än det antal som skulle väljas ut valdes ett obundet slumpmässigt urval av klasser ut. Inom en utvald klass genomfördes en totalundersökning, ambitionen var att samtliga elever skulle delta. Det förekom dock ett visst bortfall, då en del elever av olika anledningar var frånvarande vid tillfället för insamlingen.

Då urvalet skett i flera steg är det svårt att ge ett sammanfattande mått på svarsandelen. Först skedde ett bortfall i samband med rekryteringen av skolor och sedan ett bortfall av elever i samband med besvarandet av enkäten, vilket medförde att svarsfrekvens för skolor och elever behöver presenteras separat. Av de 630 tillfrågade skolorna valde 149 skolor att delta, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 23,7 procent. Det vanligaste skälet till bortfall var att skolan meddelade att de inte hade möjlighet att delta (57 % av bortfallet). Oftast uppgavs skälet vara tidsbrist eller risk för smittspridning under pandemin, men i vissa fall tackade skolor nej utan att ange något specifikt skäl. Ett annat vanligt skäl till bortfall (35 %) var att Statisticon inte fick kontakt med skolan trots utskick av brev samt fem kontaktförsök på telefon. Några skolor (8 % av bortfallet) tackade först ja men hoppade sedan av. Ett vanligt skäl till avhopp var tidsbrist, men några skolor angav inte något specifikt skäl utan meddelade bara att det inte längre passade.

Totalt inkom 6 342 enkätsvar, men alla elever som svarade slutförde inte enkäten. Ett inklusionskriterium var att en elev skulle ha besvarat minst en av enkätfrågorna om våldsutsatthet. Totalt 483 enkätsvar exkluderades då de inte uppfyllde detta minimikrav. Därefter återstod 5 859 svar. Vidare bedömdes 39 enkäter som oseriöst ifyllda. Totalt 522 enkätsvar togs bort av minst ett av skälen ovan. Slutligen återstod 5 820 svar. Svarsfrekvensen för elever blev därmed 74,0 procent vilket är i linje med den svarsfrekvens som normalt uppnås i elevenkäter som genomförs i skolan. De största skolorna i stratum 6 (tabell 1) uppvisade lägst svarsandel (70 %) medan högst andel svar noteras bland de minsta skolorna i stratum 1 (92 %). Vissa elever kan också ha avstått från att svara på enkäten trots att de var närvarande i klassrummet eftersom det poängterades vid datainsamlingstillfället att deltagandet var frivilligt, men den största delen av bortfallet motsvarar med stor sannolikhet den frånvaro som förekommer en vanlig skoldag, det vill säga frånvaro på grund av sjukdom, ogiltig skolfrånvaro eller sen ankomst.

En viktig fråga att ställa är om en relativt sett större andel våldsutsatta finns i bortfallet. Det finns en risk att elever som lever i en utsatt hemmiljö i allmänhet har högre frånvaro än andra elever, eller att elever som är utsatta i högre grad avstår från att svara på enkäten.

Datainsamling

Datainsamlingsarbetet sköttes av konsulter från bemanningsföretaget Academic Work. Konsulterna kontaktade skolorna som tackat ja till deltagande cirka en vecka före bokad besök för att presentera sig, stämma av tid och plats samt informera om besöket. Eleverna fick i god tid innan datainsamlingstillfället muntlig information från skolpersonal om studiens syfte, genomförande och rätten att avböja deltagande.

Webbenkäten besvarades i klassrummet under skoltid. Konsulter från Academic Work instruerade eleverna och övervakade datainsamlingen på plats. Inledningsvis delade konsulten ut ett informationsbrev till eleverna som de fick läsa igenom innan enkäten besvarades. Informationsbrevet innehöll information om syftet med studien, enkätens innehåll, att deltagandet var frivilligt och helt anonymt samt information om organisationer och andra kontakter som eleverna kunde vända sig till om de var utsatta för våld. Informationen gavs också muntligen av konsulterna på plats.

Konsulten gav eleverna en länk till enkäten som var gemensam för hela skolan. Länken ledde direkt till enkäten utan lösenord, vilket bidrog till att proceduren med inloggning till enkäten var både enkel och anonym. Eleverna besvarade i första hand enkäten på dator, men om dator inte fanns tillgänglig var det även möjligt att använda surfplatta eller mobiltelefon. Enkäten tog cirka 45 minuter att besvara.

Enkätfrågor

Majoriteteten av frågorna i webbenkäten har använts vid de tidigare nationella elevstudierna och innehöll 79 frågor inom följande huvudområden (se bilaga 1):

- **Bakgrundsinformation om eleven och om familjen**
- **Frågor om hälsa och funktionsnedsättningar/kroniska sjukdomar**
- **Frågor om attityder till olika uppfostringsmetoder och erfarenheter av olika former av våld inom och utanför familjen**
- **Frågor om avslöjande och stöd**
- **Frågor om coronapandemin**

Bakgrundsfrågorna som rörde födelse-land, ekonomi och boendesituation har använts i de tidigare elevstudierna. Frågorna för att mäta fysiskt och psykiskt våld utövat av vuxna var desamma som användes i den senaste studien 2016. Dessa frågor var baserade på det validerade instrumentet Conflict Tactics Scales, parent-child version (Strauss, 1998). Frågor om upplevt våld mellan vuxna i familjen, det vill säga att en förälder utövar psykiskt och/eller fysiskt våld mot en annan förälder, kom från NCK-studien *Våld och hälsa* (Heimer m fl., 2014) och användes i den tidigare studien 2016. Frågorna som mätte fysisk och emotionell försummelse kom från det validerade instrumentet Childhood Trauma Questionnaire (Bernstein & Fink, 1998) och ingick också i den så kallade ACE-studien (Dong m fl., 2004). Frågebatteriet om sexuella övergrepp användes i studien

2016. Det var baserat på frågor från tidigare nationella och internationella studier (Marshall, Faaborg-Andersen, Tilton-Weaver & Stattin, 2013; Mohler-Kuo m fl., 2014; Priebe, 2009). Frågor om hedersrelaterat våld och förtryck kom från Socialstyrelsen (2007) och från TRIS-studien *Ung 018* (Ghadimi & Gunnarsson, 2019). I samråd med experter från Länsstyrelsen Östergötland (nationella kompetensteamet) och Jämställdhetsmyndigheten reviderades och utökades frågorna om hedersrelaterat våld och förtryck. Frågorna om mobbning har använts i de tidigare elevstudierna om våld mot barn. I denna studie ingick för första gången ett frågebatteri om våld i nära relationer inkluderande psykiskt, digitalt och fysiskt våld som ursprungligen kommer från den europeiska studien *STIR; Safeguarding Teenagers' Intimate Relationships* (Barter m fl., 2017), men som har översatts till svenska och använts i tidigare svenska studier (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022).

För att mäta psykosomatiska besvär användes PSP-skalan, vilket är ett instrument bestående av åtta delfrågor som har utvecklats av forskare vid Karlstads universitet (Hagquist, 2008). Frågorna om självskadebeteende och suicidförsök hämtades från studien *Våld och hälsa* (Heimer m fl., 2014). Frågorna om avslöjande och stöd användes i de tidigare elevstudierna. Frågorna om coronapandemin hämtades från studien *Unga sex och internet efter #metoo* (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021).

Statistiska analyser

Analyser av datamaterialet gjordes i SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) version 28. I rapporten presenteras främst beskrivande statistik, såsom prevalenser och sambandsanalyser (Chi-2 test och t-test). Vid samtliga analyser sattes gränsen för statistisk signifikans till $p < 0.05$.

Tillförlitlighet

All statistik är förenad med osäkerhet. I den aktuella studien är framförallt mätfel och bortfall de största osäkerhetskällorna som kan påverka resultaten. Det finns en risk för underrapportering av erfarenheter av våld på grund av de starka känslor som kan uppstå vid besvarandet av enkäten samt av lojalitet med föräldrarna. Elever kan också missuppfatta frågor eller ha svårt att minnas traumatiska händelser som skett i tidig barndom. För att minska risken för mätfel användes redan validerade instrument i så stor utsträckning som möjligt. Enkäten har testats av ungdomar för att säkerställa god innehållsvaliditet. Inför elevstudien 2016 genomfördes individuella intervjuer och fokusgruppsintervjuer med ungdomar och enkäten omarbetades utifrån de synpunkter som framkom då (Anwyia, 2016). Detta förfarande har beskrivits mer detaljerat i rapporten *Våld mot barn 2016* (Jernbro & Janson, 2017). Möten med en referensgrupp med forskare som har stor erfarenhet av stora prevalensstudier om våldsutsatthet i Sverige och med experter från myndigheter resulterade också i revidering av elevenkäten. Slutversionen av enkäten besvarades och kommenterades av två ungdomar.

Bortfallet på skolnivå var relativt stort, men i och med att reservurval gjordes inom samma stratum är sannolikheten att representativiteten har påverkats inte särskilt stor. Bortfallet på elevnivå var dock lågt och motsvarar i princip den frånvaro som förekommer en vanlig skoldag, så som frånvaro på grund av sjukdom, ogiltig skolfrånvaro eller sen ankomst. Eftersom det tydligt framhölls att deltagandet var frivilligt i samband med distributionen av enkäten kan vissa elever ha avstått från att svara på enkäten trots att de var närvarande i klassrummet.

Etiska överväganden

När människor deltar i forskning måste en avvägning mellan risker och kunskapsvinster göras. I denna studie fanns en risk att ämnet våld väcker starka minnen och känslor hos de som har varit eller är utsatta. Å andra sidan behövs barns egna beskrivningar för att förstå problematiken och öka kunskapen för att utveckla insatser till utsatta barn. Barns och ungdomars egna rapporteringar om sina erfarenheter är det enda sättet att få tillförlitliga uppgifter om hur vanlig våldsutsattheten är bland barn. Dessutom lyfts ämnet till ytan vilket kan bidra till att bryta tabu att prata om våld. I tidigare kartläggningar av våld (Jernbro & Janson, 2017; Janson, Jernbro & Långberg, 2011) har flera barn och unga som deltagit uttryckt att det är viktigt att våld mot barn undersöks och att de inte har något emot att dela med sig av sina erfarenheter. Forskning visar att känslomässig stress i samband med att barn fyller i enkäter om våld är ovanligt och snabbt övergående (Mathews m fl., 2022).

Under datainsamlingen i skolorna fanns konsulter från Academic Work på plats och det fanns en ökad beredskap inom skolornas elevhälsa. Eleverna fick både skriftlig och muntlig information om studiens syfte och villkor för deltagande innan datainsamlingen. Anonymiteten på individnivå, att deltagandet var frivilligt samt att ingen obehörig kommer att få ta del av data framhölls tydligt i både den skriftliga och muntliga informationen. Studien genomfördes på vårterminen i årskurs 9 då samtliga elever var minst 15 år, vilket innebar att eleverna helt själva bestämde över sitt deltagande och samtycke från föräldrar behövdes därmed inte. Lärare fanns inte med i salen när enkäterna besvarades. I slutet av enkäterna fanns information om var eleverna kunde vända sig om de behövde stöd eller ville anmäla våld som de utsatts för.

Studien prövades och godkändes av etikprövningsmyndigheten i Stockholm (Dnr 2020-05312).

RESULTAT

Beskrivning av studiedeltagarna

Totalt 5 820 elever ingick i analyserna. En beskrivning av deltagarna utifrån ett antal bakgrundsfaktorer ses i tabell 2. Av eleverna var 14 procent födda utanför Norden. De flesta elever upplevde att familjen hade god ekonomi (råd att köpa det de behöver) och endast två procent upplevde att familjen hade dålig ekonomi. Majoriteteten av eleverna bodde med båda sina föräldrar som bodde tillsammans. Då föräldrarna separerat var det fler elever som mestadels bodde med en förälder än elever som bodde hos båda föräldrarna växelvis. Drygt en procent bodde i familjehem eller HVB.

Tabell 2. Sociodemografisk beskrivning av de 5 820 studiedeltagarna. Antal (n) och andel (%).

	Antal (n)	Andel (%)
Kön		
Flickor	2808	48,3
Pojkar	2843	48,9
Icke-binär	157	2,7
Elevens födelseland		
Sverige och Norden	4995	86,0
Utanför Norden	813	14,0
Föräldrarnas födelseland		
Båda föräldrarna födda i Sverige eller Norden	3744	65,2
Minst en förälder född utanför Norden	2001	34,8
Upplevelse av familjens ekonomi		
God ekonomi	5687	98,0
Dålig ekonomi	119	2,0
Boende/familjesituation		
Bor med båda föräldrarna som bor tillsammans	3996	68,8
Växelvis boende	744	12,8
Bor mestadels eller enbart hos en förälder	955	16,4
Familjehem/HVB	71	1,2

Elevers attityder till uppfostringsvåld

Inledande sammanfattning:

Majoriteten av eleverna var negativa till uppfostringsvåld.

12,7 procent av eleverna rapporterade att de var positiva till uppfostringsvåld under vissa omständigheter.

Uppfostringsvåld var mer accepterat hos pojkar och icke-binära elever än flickor, bland elever med dålig familjeekonomi, bland utrikesfödda, bland elever som själva blivit utsatta för fysiskt våld och bland elever som mestadels bodde med endast en förälder.

I samtliga kartläggningar som genomfördes under 2000-talet samt en elevundersökning som SCB genomförde 1995 har samma frågor ingått som mäter elevernas attityder till fysiskt uppfostringsvåld. Frågorna som användes ses i tabell 3. Av eleverna rapporterade 80,9 procent att det aldrig är okej att ge barn örfilar (lättare slag på kind eller öra) och 86 procent av eleverna uppgav att det är oacceptabelt att slå ett barn som inte lyder. Totalt 12,7 procent accepterade lättare uppfostringsvåld vid vissa omständigheter och 8,5 procent ansåg att det i vissa situationer är okej att slå ett barn som inte lyder.

Tabell 3. Elevernas attityder till fysiskt uppfostringsvåld. Andel (%).

	Ja, det är okej	Ibland, ibland inte	Nej, aldrig	Vet inte
Är det okej med en örfil (klappa till på kinden eller örat) om ett barn gör en förälder arg?	3,4	9,3	80,9	6,4
Är det okej att slå ett barn som inte lyder, om föräldrarna förklarar varför de slår/har slagit?	2,5	6,0	86,0	5,5

Det var en betydligt högre andel elever med dålig familjeekonomi som accepterade lättare uppfostringsvåld i jämförelse med elever med god familjeekonomi (28,5 % vs 12,4 %). Pojkar och icke-binära elever accepterade uppfostringsvåld i högre utsträckning (18,6 % respektive 23,8 %) än flickor (6,0 %). En större andel utrikesfödda elever accepterade uppfostringsvåld jämfört med elever födda i Sverige eller Norden (22,6 % vs 11,1 %). Elever som mestadels bodde med endast en förälder accepterade fysiskt våld i uppfostran i högre utsträckning än elever som bodde med båda föräldrarna (15,8 % vs 12 %). Den största skillnaden i attityderna till uppfostringsvåld var mellan elever som själva blivit utsatta för fysiskt våld och dem som inte blivit utsatta för fysiskt våld, där 27,3 procent av de våldsutsatta eleverna accepterade uppfostringsvåld till skillnad från 8,3 procent bland dem som inte varit utsatta.

I enkäten ingick också en fråga om eleverna ansåg att det var okej att de själva får örffilar, stryk eller blir slagna på annat sätt när deras föräldrar är arga. Det var 3,2 procent som uppgav att det var okej medan 3,0 procent uppgav att det var okej att deras föräldrar hotade att slå dem.

Förekomst av våld mot barn

Inledande sammanfattning:

57,4 procent av eleverna hade utsatts för någon av de former av våld som vi frågade om under uppväxten.

39,9 procent hade utsatts för våld av någon vuxen person (fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp eller att ha upplevt våld mot en förälder).

29,0 procent hade utsatts för våld av en förälder (fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp eller att ha upplevt våld mot en förälder).

40,3 procent hade utsatts för våld av en jämnårig (mobbing, sexuella övergrepp eller våld i egen parrelation).

19,7 procent av eleverna hade någon gång blivit utsatta för *fysiskt* våld av en *vuxen* person (föräldrar eller annan vuxen person) någon gång under uppväxten.

15,0 procent av eleverna hade utsatts för *psykiskt* våld av en *vuxen*.

10,0 procent av eleverna rapporterade att de upplevt våld *mellan vuxna* i familjen, det vill säga att en förälder utövat fysiskt eller psykiskt våld mot en annan förälder.

11,9 procent uppgav att de blivit försummade. 9,2 procent hade utsatts för fysisk försummelse och 6,1 procent för emotionell försummelse.

28,6 procent; 43,2 procent av flickorna, 12,5 procent av pojkarna och 45,9 procent av elever med icke-binär könsidentitet, uppgav att de utsatts för sexuella övergrepp av någon (vuxen eller jämnårig).

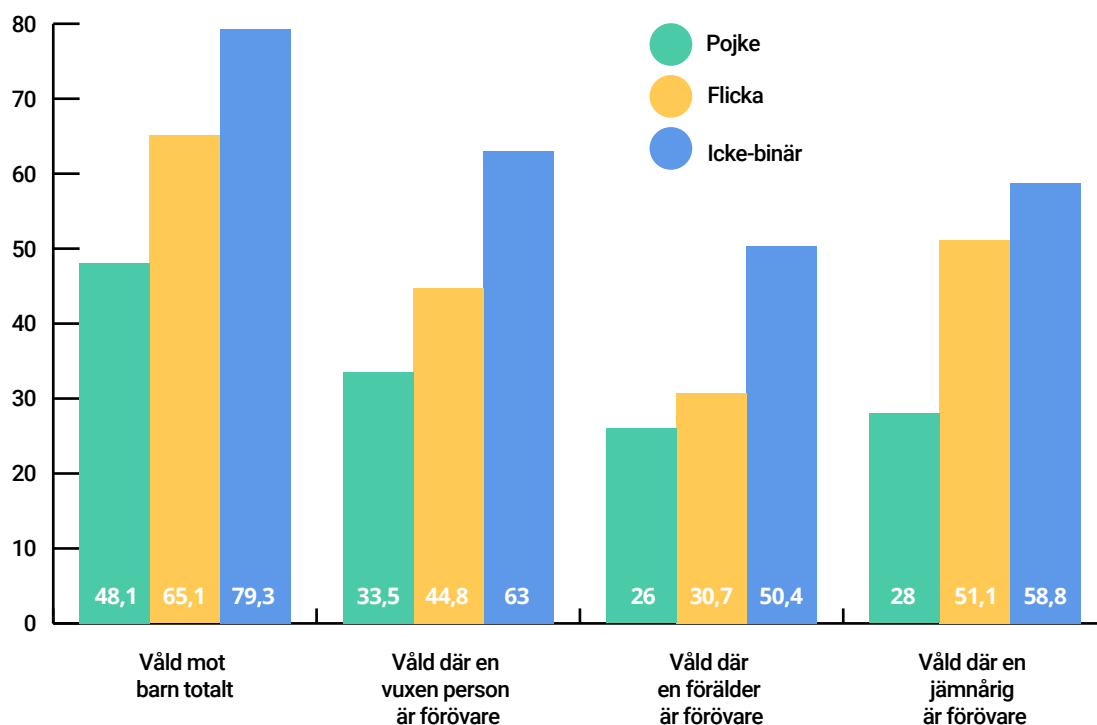
18,6 procent av eleverna uppgav att de blivit utsatta för mobbing.

14,0 procent; 16,6 procent av flickorna, 11,0 procent av pojkarna och 18,8 procent av elever med icke-binär könsidentitet, uppgav att de varit utsatta för våld i en egen parrelation.

I denna studie har vi mätt förekomsten av sju former av våld mot barn; fysiskt våld från vuxna, psykiskt våld från vuxna, försummelse, upplevt våld mellan vuxna i familjen, sexuella övergrepp, mobbing och våld i ungas parrelationer. De olika formerna av våld överlappade i stor utsträckning, vilket presenteras mer i detalj under rubriken multiutsatthet.

Det var 57,4 procent av eleverna som uppgav att de utsatts för någon av de våldsformer vi frågat om; fysiskt våld från vuxna, psykiskt våld från vuxna, försummelse, upplevt våld mellan vuxna i familjen, sexuella övergrepp, mobbning och våld i egen parrelation.

Det var 39,9 procent som varit utsatta för någon form av våld av en vuxen person (inkluderar föräldrar och andra vuxna), innefattande fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp eller att ha upplevt våld mot en förälder. Det var 29,0 procent som uppgav att de utsatts för våld av en förälder. Totalt 40,3 procent hade varit utsatta för våld av en jämnårig, innefattande mobbning, sexuella övergrepp och våld i egen parrelation (figur 1).

FIGUR 1. Utsatthet för våld totalt, våld av vuxen (inklusive föräldrar och andra vuxna), våld av en förälder och våld av en jämnårig, fördelat på kön. Andel (%).

Icke-binära elever var i störst utsträckning utsatta för allt våld oavsett förövare (figur 1). Flickor var utsatta för våld i betydligt högre utsträckning än pojkar.

Fysiskt våld av en vuxen

Inledande sammanfattning:

19,7 procent av eleverna rapporterade att de någon gång utsatts för fysiskt våld av en vuxen.

8,3 procent av samtliga elever rapporterade att de utsatts för mer allvarliga former av fysiskt våld och 5,6 procent hade utsatts för fysiskt våld av en vuxen vid upprepade tillfällen.

13,5 procent rapporterade att de utsatts av sina föräldrar inklusive styvföräldrar och familjehemsföräldrar.

Frågorna för att mäta fysiskt våld utövat av vuxna är baserade på det validerade instrumentet Conflict-Tactics Scales, parent-child version som även användes i den senaste kartläggningen 2016. Frågorna framkommer i tabell 4.

TABELL 4. Förekomst av olika former av fysisk barnmisshandel vid enstaka eller många tillfällen. Andel (%).

	Enstaka gånger	Många gånger	
Blivit föst, knuffad eller skakad ¹	13,5	3,2	Mindre allvarliga former
Blivit dragen i håret eller örat	9,5	2,9	
Klappats till med handen	8,8	2,6	
Blivit kraftigt slagen med hand eller knytnäve	2,3	1,2	Mer allvarliga former
Blivit sparkad	2,3	0,9	
Blivit bränd eller skållad (med het vätska)	0,6	0,4	
Blivit klämd över strupen/halsen	1,9	0,6	
Blivit slagen med käpp, skärp, linjal eller liknande	3,2	1,2	
Blivit hotad med kniv eller skjutvapen	1,1	0,5	
Blivit skadad med kniv eller skjutvapen	0,4	0,2	

¹ Utsatt många gånger har inkluderats som fysiskt våld

Totalt 19,7 procent av eleverna rapporterade någon form av fysiskt våld vid enstaka eller många tillfällen (tabell 4). Av eleverna rapporterade 8,3 procent att de blivit utsatta för allvarliga former av fysiskt våld av en vuxen och 5,6 procent att de blivit utsatta för fysisk barnmisshandel många gånger (tabell 5). Upprepat våld överlappade med allvarligare former av våld. Bland de elever som rapporterat att de utsatts för upprepat fysiskt våld hade 65,1 procent utsatts för mer allvarliga former av våld. Det var totalt 1,6 procent av eleverna som varit utsatta för så allvarligt våld av en vuxen person att det lett till skada som krävt sjukvård eller tandvård.

TABELL 5. Förekomst av allvarligt och systematiskt fysiskt våld av vuxen. Andel (%).

	%
Allvarliga former av misshandel	8,3
Upprepat misshandel	5,6
Skada (från våld av vuxen) som lett till sjukvård	1,6

För att mäta allvarlighetsgrad av det fysiska våldet inkluderades frågor om elevernas upplevda rädsla att skadas och dödas samt rädsla över att våldet ska fortsätta (tabell 6). Nästintill en tredjedel (31,3 %) av eleverna som blivit utsatta för fysiskt våld uppgav att de var rädda för att bli skadade i samband med det fysiska våldet och nästan var tionde var rädda att de skulle bli allvarligt skadade. Av de elever som rapporterat fysiskt våld uppgav ungefär var tjugonde att de var rädda att bli dödade i samband med våldet. Nästan en fjärdedel (23,7 %) var rädda för att de skulle bli utsatta för fysiskt våld igen.

TABELL 6. Elevernas upplevda rädsla vid fysiskt våld av vuxen. Andel (%).

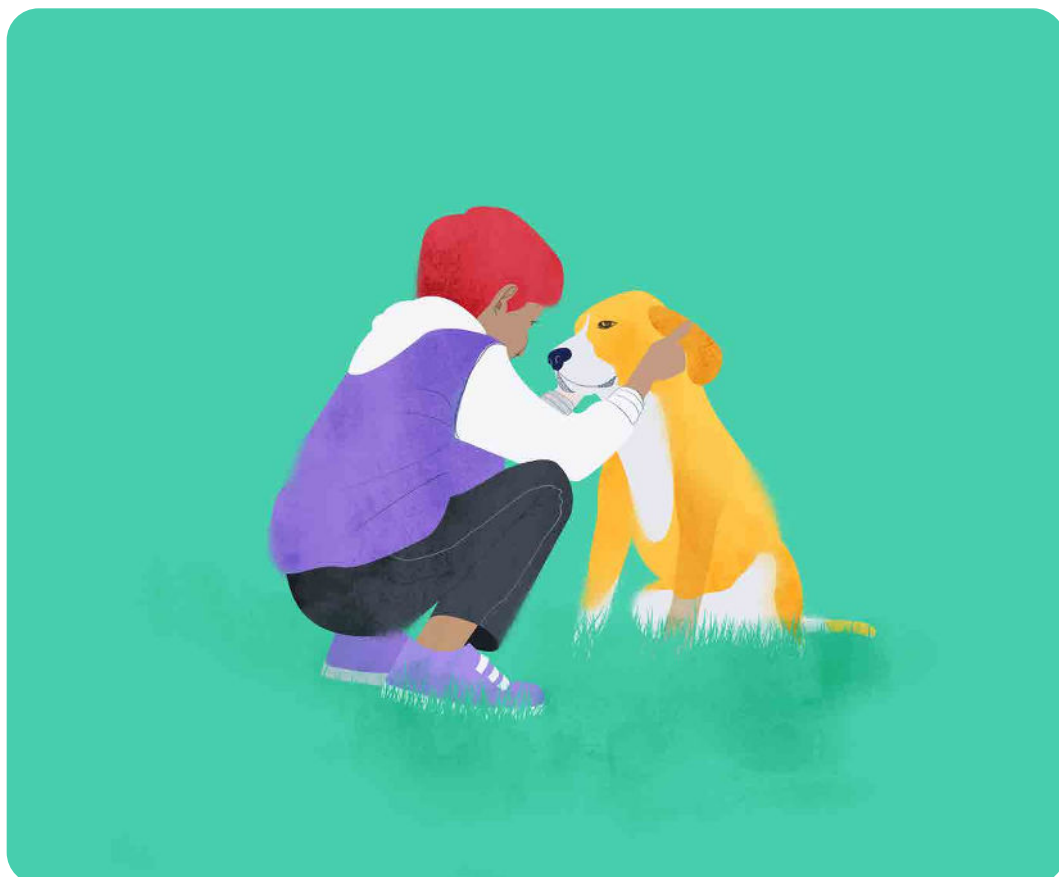
	% av de som utsatts för fysiskt våld	% av samtliga elever
Rädd för att bli skadad	31,3	7,4
Rädd för att bli allvarligt skadad	8,9	2,1
Rädd för att bli dödad	4,4	1,0
Rädd för att det ska hända igen (stämmer helt/stämmer delvis)	23,7	7,2

Förövare vid fysiskt våld

Av samtliga elever uppgav 13,5 procent att en förälder var förövare av det fysiska våldet. Bland de elever som varit utsatta för fysiskt våld var den vanligaste förövaren biologisk pappa (50,3 %) följt av biologisk mamma (41,3 %). Därefter var de vanligaste förövarna någon helt okänd eller en vän/bekant till familjen (tabell 7). Nästan var tionde som varit utsatt för fysiskt våld hade varit det av en *annan* person. Enligt fritextsvaren var det oftast ett syskon eller att de inte ville avslöja vem det var.

TABELL 7. Vuxna förövare vid fysiskt våld, andel bland de som utsatts för fysiskt våld och andel av samtliga elever (%).

	% av de som utsatts för fysiskt våld	% av samtliga elever
Biologisk- eller adoptivpappa	50,3	9,2
Styvpappa	6,7	1,2
Biologisk- eller adoptivmamma	41,3	7,6
Styvmamma	4,5	0,8
Annan släkting	13,5	2,5
Familjehemsförälder	3,9	0,7
Vän eller bekant till familjen	11,0	2,0
Förskollärare/Lärare	9,0	1,6
Idrotts- eller fritidsledare	4,6	0,8
Någon helt okänd	14,7	2,7
Annan person	9,6	1,8

Psykiskt våld av en vuxen

Inledande sammanfattning:

15,0 procent av eleverna rapporterade att de utsatts för psykiskt våld av en vuxen.

12,0 procent rapporterade att de utsatts av en förälder.

De vanligaste formerna av psykiskt våld var hot om fysiskt våld och systematiska.

För att mäta psykiskt våld utövat av vuxna användes frågor baserade på det validerade instrumentet Conflict-Tactics Scales, parent-child version. Samma frågor användes i den senaste elevstudien 2016. Frågorna framkommer i tabell 8.

Totalt 15 procent av eleverna uppgav att de blivit utsatta för psykiskt våld av en vuxen. Drygt sex procent av eleverna rapporterade att de blivit förolämpade av vuxna många gånger och nästan tio procent uppgav att de blivit hotade att bli slagna (tabell 8). Det var 2,4 procent av eleverna som uppgav att de hade blivit inlåsta i en källare, garderob eller liknande och 4,3 procent uppgav att de hade blivit utelåsta från hemmet.

TABELL 8. Förekomst av olika former av psykiskt våld från en vuxen. Andel (%). Siffror följt av stjärna har definierats som psykiskt våld i denna studie.

	Enstaka gånger	Många gånger
Förolämpat dig (t.ex. kallat dig värdelös, dum, ful)	16,6	6,3*
Låst in dig i källare, garderob eller liknande	1,7*	0,7*
Låst dig ute från hemmet	3,6*	0,7*
Hotat att slå eller skada dig	6,9*	2,8*
Behandlat dig som om du inte fanns	8,8	3,4*

En elev uttryckte följande i fritextsvar:

"Bor bara med min pappa och han brukar ha en tendens att bli arg väldigt lätt. Det har påverkat mig negativt och gett mig ångest. Upplever hans ilska som väldigt läskig då jag känner mig osäker hemma, han har aldrig misshandlat mig fysiskt men ibland känns det som att han kan vara kapabel till det. Har blivit så paranoid att jag brukar övervaka min dörr in till mitt rum för att jag är rädd att han ska storma in och skrika på mig. På grund av det, har jag utvecklat social ångest och depression, det har påverkat mig negativt."

Förövare vid psykiskt våld

Totalt rapporterade 12,0 procent av eleverna att de utsatts för psykiskt våld av sina föräldrar inklusive familjehemsföräldrar. Bland de som varit utsatta för psykiskt våld var den vanligaste förövaren biologisk pappa (52,2 %) följt av biologisk mamma (42,2 %). Drygt åtta procent av de som utsatts för psykiskt våld hade utsatts av en annan person än de som angavs i svarsalternativen (tabell 9). Av fritextsvaren framgick att detta oftast var ett syskon.

TABELL 9. Vuxna förövare vid psykiskt våld. Andel bland elever som utsatts för psykiskt våld och andel av samtliga elever (%).

	% av de som utsatts för psykiskt våld	% av samtliga elever
Biologisk- eller adoptivpappa	52,2	7,5
Styvpappa	8,4	1,2
Biologisk- eller adoptivmamma	42,2	6,0
Styvmamma	7,8	1,1
Annan släkting	13,4	1,9
Familjehemsförälder	4,3	0,6
Vän eller bekant till familjen	11,7	1,7
Förskollärare/Lärare	8,5	1,2
Idrotts- eller fritidsledare	5,5	0,8
Någon helt okänd	12,5	1,8
Annan person	8,3	1,2

Upplevt våld mellan vuxna i familjen

Inledande sammanfattning:

Tio procent av eleverna rapporterade att de upplevt våld mellan vuxna i familjen.

Fler hade upplevt pappans våld mot mamma än mammans våld mot pappa; 8,2 procent jämfört med 4,2 procent.

Nästintill sex procent hade upplevt att en förälder använt fysiskt våld mot en annan förälder. Totalt 2,4 procent hade upplevt upprepat fysiskt våld.

Flickor rapporterade att de upplevt våld mellan vuxna i hemmet i betydligt större utsträckning än pojkar, 13,7 procent jämfört med 5,7 procent.

Av eleverna uppgav 10 procent att de upplevt våld mellan vuxna i familjen, det vill säga att en förälder (eller motsvarande) utövade psykiskt och/eller fysiskt våld mot en annan förälder (eller motsvarande). Det var 8,2 procent av eleverna som rapporterade att de hade upplevt att pappa psykiskt och/eller fysiskt misshandlat mamma (tabell 10a) och 4,2 procent som uppgav att de hade upplevt mammans våld mot pappa (tabell 10b).

Av eleverna rapporterade 5,7 procent att de upplevt fysiskt våld mellan föräldrarna och totalt 2,4 procent att de hade upplevt det vid flera tillfällen. Det var betydligt vanligare att pappor utövade fysiskt och systematiskt våld än mammor (tabell 10a och 10b). Det var 4,6 procent av eleverna som uppgav att pappa utsatt mamma för fysiskt våld och 2,1 procent som uppgav att det hänt ibland eller ofta. Andel som uppgav att mamma utsatt pappa för fysiskt våld var betydligt lägre; 2,4 procent hade upplevt att mamma utsatt pappa för fysiskt våld och 0,6 procent uppgav att det hänt ibland eller ofta.

TABELL 10A. Förekomst av att uppleva pappas våld mot mamma. Andel (%). Siffror följt av stjärna har definierats som våld mellan vuxna i familjen i denna studie.

	Aldrig	Enstaka gång	Ibland	Ofta
Att din pappa använde någon form av fysiskt våld mot din mamma (exempelvis gav en örfil, drog i håret, kastade saker på, slog med knytnäve/tillhygge, sparkade på)	95,4	2,5*	1,2*	0,9*
Att din pappa hotade din mamma med fysiskt våld	95,5	2,5*	1,1*	0,9*
Att din pappa med ord kränkte, förtryckte eller dominerade din mamma	87,1	7,5	2,8*	2,7*

TABELL 10B. Förekomst av att uppleva mammas våld mot pappa. Andel (%). Siffror följt av stjärna har definierats som våld mellan vuxna i familjen i denna studie.

	Aldrig	Enstaka gång	Ibland	Ofta
Att din mamma använde någon form av fysiskt våld mot din pappa (exempelvis gav en örfil, drog i håret, kastade saker på, slog med knytnäve/tillhygge, sparkade på)	97,7	1,7*	0,4*	0,2*
Att din mamma hotade din pappa med fysiskt våld	98,4	1,0*	0,4*	0,2*
Att din mamma med ord kränkte, förtryckte eller dominerade din pappa	91,3	6,1	1,6*	1,0*

Totalt 1,5 procent av eleverna (ungefär var fjärde person som upplevt fysiskt våld mot en förälder) uppgav att det fysiska våldet varit så allvarligt att föräldern behövt uppsöka sjukvård eller fly till släkt, vänner eller skyddat boende. Bland de elever som upplevt fysiskt våld mellan vuxna i familjen hade drygt var femte elev själv blivit utsatt för någon form av fysiskt våld i samband med våldshändelsen mot föräldern (tabell 11). Var femte elev som upplevt fysiskt våld mellan vuxna i familjen uppgav att ett syskon blivit utsatt för våld och närmare sex procent rapporterade att ett husdjur blivit utsatt för våld i samband med våldshändelsen mot föräldern.

TABELL 11. Förekomst av våld mot eleverna själva, syskon eller husdjur i samband med att en förälder blev utsatt för fysiskt våld. Andel (%).

I samband med fysisk misshandel av en förälder har:	% av elever som upplevt fysiskt våld mot en förälder (n=306)	% av samtliga elever (n=5 820)
Eleven själv blivit knuffad, slagen, sparkad eller utsatt för annat våld	22,2	1,2
Syskon blivit knuffad, slagen, sparkad eller utsatt för annat våld	20,9	1,1
Husdjur blivit slagen, sparkad eller utsatt för annat våld	5,6	0,3
Inget av ovanstående	61,4	3,2

Hos mer än var tredje som upplevt fysiskt våld mot en förälder fanns en rädsla för att eleven själv eller ett syskon skulle bli utsatt för våld i samband med att föräldern utsattes. Närmare hälften av de utsatta eleverna var rädda för att föräldern skulle bli allvarligt skadad i samband med misshandeln och drygt var tionde var rädd för att föräldern skulle dödas (tabell 12).

TABELL 12. Rädsla för egen eller syskons utsatthet eller att föräldern skulle skadas allvarligt eller dödas i samband med att en förälder blev utsatt för fysiskt våld. Andel (%).

När föräldern blev utsatt för fysisk misshandel var eleven rädd att:	% av de elever som upplevt fysiskt våld mot en förälder (n=306)	% av samtliga elever (n=5 820)
Hen eller syskon också skulle bli utsatta	39,2	2,1
Föräldern skulle bli allvarligt skadad	46,4	2,4
Föräldern skulle bli dödad	10,5	0,5
Inget av detta	33,7	1,8

Försummelse

Inledande sammanfattning:

11,9 procent av eleverna rapporterade att de blivit försummade under sin uppväxt.

9,2 procent av eleverna rapporterade fysisk försummelse och 6,1 procent emotionell försummelse.

Nästan nio procent av eleverna upplevde att minst en förälder, oftast pappan, inte brydde sig om dem.

För att mäta fysisk och emotionell försummelse användes ett validerat instrument från ACE-studien (Dong m fl., 2004) med tio frågor som framgår i tabell 13. Frågorna 1–5 representerar fysisk försummelse och frågorna 6–10 representerar emotionell försummelse. Svaren poängsattes (1–5), där svarsalternativen i frågorna 1–3 "stämmer mycket bra" gav 5 poäng, "stämmer bra" gav 4 poäng osv. För frågorna 4 och 5 poängsattes det omvänt. Detsamma gäller poängsättningen för emotionell försummelse (frågor 6–10). Därefter summerades poängen. Elever bedömdes ha varit utsatta för fysisk försummelse om poängsumman var 10 eller högre. En poängsumma på 15 eller högre betraktades som emotionell försummelse. Eleverna bedömdes ha utsatts för försummelse om de varit utsatta för emotionell och/eller fysisk försummelse.

TABELL 13. Förekomst av fysisk och emotionell försummelse inkluderande förekomst på varje delfråga. Andel (%).

	Stämmer mycket bra	Stämmer bra	Stämmer till viss del	Stämmer dåligt	Stämmer inte alls	
1. Jag fick inte tillräckligt med mat att äta	8,6	1,0	1,5	4,4	84,4	Fysisk försummelse
2. Jag har varit tvungen att gå i smutsiga kläder	1,1	0,5	1,4	6,0	91,0	
3. Mina föräldrar har varit för påverkade av alkohol eller droger för att ta hand om mig	1,7	1,2	2,4	4,2	90,6	
4. Jag visste att det fanns någon hemma som kunde ta hand om och skydda mig	82,2	8,4	3,1	1,3	5,1	
5. Det fanns någon som kunde ta mig till läkare om det behövdes	89,9	5,9	1,3	0,7	2,2	
6. Någon i min familj fick mig att känna mig viktig eller värdefull	78,9	11,8	5,2	1,8	2,4	Emotionell försummelse
7. Jag har känt mig älskad	80,2	10,8	5,3	1,7	2,0	
8. Vi har tagit hand om varandra i min familj	80,1	12,0	4,9	1,4	1,6	
9. Vi har känt närhet till varandra i min familj	74,4	14,3	6,9	2,3	2,1	
10. Min familj har varit en källa för styrka och stöd	71,2	15,1	7,8	2,8	3,1	

Totalt bedömdes att 11,9 procent av eleverna hade blivit försummade av sina föräldrar, 9,2 procent hade utsatts för fysisk försummelse och 6,1 procent för emotionell försummelse.

I studien ingick också en fråga om de upplevde att föräldrarna bryr sig om dem (tabell 14). De allra flesta elever (92,6%) upplevde att föräldrarna brydde sig mycket eller ganska mycket om dem. I kommentarsfältet som följde frågan skrev många elever om det positiva stöd och den kärlek de fått av sina föräldrar. Ett exempel är: *Båda bryr sig lika mycket om mig och att jag ska ha det så bra som möjligt och dem vill mitt bästa hela tiden.* Nästan 98 procent upplevde att mamma brydde sig om dem och 94 procent att pappa brydde sig om dem.

TABELL 14. Elevernas upplevelse om föräldrarna bryr sig om dem. Andel (%).

	Mamma (eller motsvarande)	Pappa (eller motsvarande)
Bryr sig mycket om mig och vill alltid mitt bästa	90,9	84,1
Bryr sig ganska mycket om mig	6,9	9,8
Bryr sig ganska lite om mig	1,5	3,9
Bryr sig inte om hur jag har det	0,7	2,3

Av eleverna uppgav 7,4 procent att de hade minst en förälder som de upplevde inte brydde sig om dem. Av eleverna rapporterade drygt två procent att mamman brydde sig lite eller inte alls om dem och drygt sex procent rapporterade att pappan inte brydde sig om dem.

Några exempel på kommentarer från elever:

Jag träffar inte min pappa så mycket. Han bryr sig inte så mycket om hur jag har det i mitt vardagliga liv... Han är väldigt ytlig eftersom han vill att det ska se ut som en bra relation från utsidan medan det inte är lika bra egentligen.

Min mamma blir sur på mig om jag inte är "perfekt", upp till förväntningar och mår på topp. Min pappa är dålig på att visa att han bryr sig, och blir lätt arg. Jag känner mig inte säker hemma och så fort jag inte är bäst på allt hotar de att avliva min familjs husdjur, som manipulation att tvinga mig att plugga hela tiden och inte ha några vänner.

Båda bryr sig men min pappa bryr sig lite mer. Det kan vara så eftersom mina föräldrar är skilda och min mamma har barn med en annan person och hon måste bry sig om fler personer.

Sexuella övergrepp

Inledande sammanfattning:

Av eleverna rapporterade 28,6 procent; 43,2 procent flickor, 12,5 procent pojkar och 45,9 procent icke-binära, att de blivit utsatta för sexuella övergrepp vid något eller flera tillfällen.

Majoriteten av övergreppen skedde för första gången i tonåren av en bekant, eller okänd, jämnårig.

Av samtliga elever uppgav 13,3 procent att de utsatts av en vuxen person, oftast okänd.

Av samtliga elever uppgav 0,8 procent en förälder eller styvförälder som förövare.

I avsnittet om sexuella övergrepp redovisas de sexuella övergrepp som eleverna har utsatts för oavsett ålder på förövaren. Samma frågor användes i studien 2016 (tabell 15) och de är baserade på frågor från tidigare nationella och internationella studier (Marshall, Faaborg-Andersen, Tilton-Weaver & Stattin, 2013; Mohler-Kuo m fl., 2014; Priebe, 2009).

Totalt 28,6 procent av eleverna rapporterade att de blivit utsatta för sexuella övergrepp vid något eller flera tillfällen (tabell 15). Det fanns stora könsskillnader, flickor hade blivit utsatta betydligt oftare än pojkar (43,2 % vs 12,5 %). Icke-binära elever uppgav i störst utsträckning (45,9 %) att de varit utsatta för ett sexuellt övergrepp. Majoriteten av övergreppen (70,9 %) hade skett för första gången i tonåren (13 år eller äldre). Drygt var fjärde av de elever som rapporterade sexuella övergrepp (25,9 %) uppgav att de utsattes första gången när de var 7-12 år medan 3,2 procent av de utsatta eleverna uppgav att de utsattes för sexuella övergrepp för första gången när de var sex år eller yngre.

Den mest förekommande typen av övergrepp var att ha blivit ombedd att utföra sexuella tjänster på internet (18,3 %) följt av att ha blivit tagen på eller kysst mot sin vilja (14,4 %). Nästan fyra procent, 6,4 procent flickor, 0,8 procent pojkar samt 6,8 procent av icke-binära, rapporterade att de blivit utsatta för penetrerande övergrepp. Det var drygt en procent av samtliga elever som hade blivit utsatta för penetrerande övergrepp vid upprepade tillfällen och det var vanligast bland icke-binära (3,4 %).

TABELL 15. Förekomst av olika former av sexuella övergrepp, uppdelat på kön och totalt. Andel (%).

Form av övergrepp	Enstaka gånger			Många gånger			Totalt
	Flicka	Pojke	Icke-binär	Flicka	Pojke	Icke-binär	Samtliga elever
Visat bilder på dig eller andra i sexuella positioner på internet eller via telefoner	12,1	4,7	18,9	6,9	1,0	6,8	12,9
Bett dig utföra sexuella tjänster på internet	17,2	3,6	14,2	13,6	1,1	14,9	18,3
Tagit på dig eller kysst dig mot din vilja	16,4	4,4	20,9	5,9	1,0	6,8	14,4
Tvingat dig att ta på eller kysa någon annan	5,1	1,6	6,1	1,5	0,4	2,7	4,5
Tvingat dig att se på när någon annan visar upp sin kropp eller delar av sin kropp	8,1	1,9	8,1	4,6	0,6	5,4	7,8
Tvingat dig att visa upp din kropp eller delar av din kropp	9,6	1,4	5,4	4,7	0,5	5,4	8,3
Tvingat dig att ha vaginalt, analt eller oralt sex	4,5	0,4	3,4	1,9	0,4	3,4	3,9

Förövare vid sexuella övergrepp

Majoriteten av de sexuella övergreppen hade begåtts av jämnåriga inkluderande partner, bekant eller okänd jämnårig (21,3 % av samtliga elever).

Av samtliga elever uppgav 13,3 procent att de utsatts för övergrepp av en vuxen person, oftast en okänd vuxen. Av samtliga elever uppgav 0,8 procent att de utsatts för övergrepp av en förälder eller styvförälder (tabell 16).

TABELL 16. Förövare vid sexuella övergrepp. Andel (%).

Förövare	% av de elever som rapporterat sexuella övergrepp	% av samtliga
Flickvän/pojkvän	16,4	4,7
Bekant/känd jämnårig	46,2	14,4
Okänd jämnårig	45,1	14,0
Pappa	1,7	0,5
Styvpappa	0,7	0,2
Mamma	1,0	0,3
Styvmamma	0,3	0,1
Syskon	0,6	0,2
Vuxen släkting	1,4	0,4
Vän till familjen	2,4	0,7
Annan vuxen (t.ex. lärare, idrottsledare)	2,4	0,8
Okänd vuxen	39,5	12,2

Våld i ungas parrelationer

Inledande sammanfattning:

14,0 procent bland samtliga elever (28,0 % bland dem som haft en relation) var utsatta för någon form av våld i parrelation. När även sexuella övergrepp som begåtts av en partner (som presenterats i avsnittet om sexuella övergrepp) inkluderades var siffran 31,1 procent bland dem som haft en relation.

Digitalt våld var vanligast följt av psykiskt våld.

7,8 procent bland dem som haft en relation hade utsatts för fysiskt våld i relationen.

Flickor och icke-binära var betydligt mer utsatta för alla former av våld i egen parrelation än pojkar.

Frågorna om våld i ungas parrelationer kom ursprungligen från den europeiska studien *STIR; 'Safeguarding Teenagers' Intimate Relationships'* (Barter m fl., 2017), men har översatts till svenska och använts i tidigare svenska studier (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022). Frågorna inkluderade digitalt, psykiskt och fysiskt våld (tabell 17). Frågor om sexuellt våld av en partner ingick i det tidigare avsnittet om sexuellt våld och är därmed inte inkluderade här.

De elever som svarade att de haft en relation eller dejtat någon fick frågorna om våld i egen parrelation. Det var 50,5 procent av eleverna som hade haft en relation/dejtat någon. Det var ingen skillnad mellan pojkar och flickor (51 % vs 49,4 %), däremot hade en betydligt högre andel icke-binära haft relationer (61 %). Utsattheten för olika former av våld presenteras i tabell 17. När psykiskt digitalt våld och/eller psykiskt våld (face to face) skett minst några gånger och/eller fysiskt våld vid minst ett tillfälle definierades det som våld i ungas parrelationer. Bland de elever som haft en relation bedömdes 28 procent (14 % bland samtliga elever) ha varit utsatta för någon form av våld i parrelation. När även sexuella övergrepp som begåtts av en partner (som presenterats i avsnittet om sexuella övergrepp) inkluderades var siffran 31,1 procent bland dem som haft en relation.

Av de elever som hade haft en partner hade var fjärde (23,5 %) varit utsatt för digitalt våld flera gånger. Det var 14,4 procent som varit utsatta för psykiskt våld flera gånger. Bland elever som haft en partner hade 7,8 procent varit utsatta för någon form av fysiskt våld vid något tillfälle och hälften av dessa (4,3 %) hade varit utsatta några gånger eller ofta. Det var 4,1 procent av eleverna som haft en partner som varit utsatta för allvarligt fysiskt våld, såsom blivit slagen med knytnäve eller tillhygge, blivit sparkad eller utsatt för stryptag (tabell 17).

TABELL 17. Utsatthet för olika former av våld i egen parrelation bland de elever som haft en relation/dejtat. Andel (%).

	Aldrig	En gång	Några gånger	Ofta
Digitalt våld				
Skällt ut dig eller skickat elaka meddelanden på mobiltelefon eller sociala medier	76,2	7,4	12,7	3,7
Lagt ut elaka meddelanden om dig på sociala medier så att alla kan se	94,1	3,1	2,4	0,4
Skickat hotfulla meddelanden till dig på mobiltelefon eller sociala medier	90,3	3,9	4,5	1,3
Använt mobiltelefon, appar eller sociala medier för att försöka kontrollera vem du är vän med eller var du är	81,9	5,6	8,1	4,5
Hållit konstant uppsikt över vad du har gjort/vem du har träffat, t.ex. genom att skicka meddelanden eller hela tiden vara inne på dina sociala medier	80,5	7,0	7,9	4,6
Använt mobiltelefon eller sociala medier för att hindra dina vänner att vilja vara med dig, till exempel genom att låtsats vara dig och skicka elaka meddelanden till dina vänner	93,7	3,0	1,9	1,3
Psykiskt våld (face-to-face)				
Skällt ut dig på ett elakt sätt	84,5	7,1	6,6	1,9
Skrikit eller kallat dig för elaka saker	84,8	6,8	6,5	1,9
Sagt elaka saker om ditt utseende/din kropp	88,4	4,5	5,4	1,7
Sagt elaka saker om dina vänner/din familj	85,6	6,9	5,8	1,7
Hotat med att skada dig fysiskt	93,9	2,7	2,4	1,0
Fysiskt våld				
Puttat dig eller hållit fast dig eller slagit dig med öppen hand	92,9	3,2	2,9	1,1
Slagit dig med knytnäven, tagit stryptag, gett dig stryk, sparkat dig, eller slagit dig med ett föremål (t.ex. ett skärp, köksredskap etc.)	95,9	1,8	1,5	0,8

Flickor och icke-binära var betydligt mer utsatta för alla former av våld än pojkar (33,9 % och 31,0 % vs 21,9 %), särskilt när det gällde upprepat våld (tabell 18). Mer än dubbelt så många flickor än pojkar uppgav att de varit utsatta för upprepat fysiskt våld i en parrelation (5,7 % vs 2,6 %). Icke-binära personer hade varit utsatta för upprepat fysiskt våld i störst utsträckning (6,9 %). Det var dessutom en betydligt större andel flickor och icke-binära elever som uppgav att de var utsatta för grovt fysiskt våld (slagen med knytnävar, blivit strypt eller sparkad osv) i jämförelse med pojkar (5,7 % och 6,8 % vs 2,4 %).

TABELL 18. Utsatthet för olika former av våld i egen parrelation uppdelat på kön (bland de elever som haft en relation/dejtat). Andel (%).

	Digitalt psykiskt våld		Psykiskt våld (face-to-face)		Fysiskt våld		Våld totalt
	Minst någon gång	Flera ggr*	Minst någon gång	Flera ggr*	Minst någon gång*	Flera ggr*	
Flicka	38,5	28,1	30,9	20,0	10,2	5,7	33,9
Pojke	28,2	18,8	19,4	8,9	5,1	2,6	21,9
Icke-binär	33,3	25,3	27,6	13,8	12,6	6,9	31,0
Totalt	33,3	23,5	25,2	14,4	7,8	4,3	28,0

* Har inkluderats i den sammantagna våldsvariabeln (kolumn 5)

Mobbning

Inledande sammanfattning:

Totalt 18,6 procent uppgav att de hade blivit mobbade.

5,6 procent uppgav att de hade mobbat andra.

De vanligaste formerna av mobbning var att andra elever hade pratat illa om eleven eller att eleven ofta hade blivit retad.

Mobbning definierades som att en person blivit kränkt flera gånger av en eller flera personer. Samma frågor om mobbning har ingått i kartläggningarna av våld över tid som ses i tabell 19a och 19b. I tabellerna redovisas även om eleven varit utsatt vid enstaka tillfällen, men detta definierades inte som mobbning.

Av samtliga elever rapporterade 35,1 procent att de blivit mobbade vid minst något tillfälle. Totalt 18,6 procent hade blivit mobbade vid flera tillfällen (tabell 19a), det som fortsättningsvis är definierat som mobbning. De vanligaste formerna av mobbning var att andra elever hade pratat illa om eleven (83,4 % av de som blivit mobbade) eller att eleven ofta hade blivit retad (66,8 %). Av de mobbade eleverna hade 39,9 procent varit utsatta för fysiskt våld.

Av eleverna rapporterade 19,4 procent att de själva mobbat någon vid minst ett tillfälle,

varav 5,6 procent hade mobbat andra vid flertalet tillfällen (tabell 19b). Att ha mobbat andra överlappade med att själv ha blivit utsatt för mobbning. Bland de elever som mobbat andra hade 35,1 procent varit utsatta för mobbning.

TABELL 19A. Utsatthet för mobbning. Andel (%).

	%
Mobbad många gånger	6,3
Mobbad några gånger	12,3
Mobbad en eller två gånger	16,5
Aldrig mobbad	64,9

TABELL 19B. Förekomst av elever som uppgav att de mobbat andra. Andel (%).

	%
Mobbat många gånger	1,8
Mobbat några gånger	3,8
Mobbat en eller två gånger	13,8
Aldrig mobbat	80,6

Multiutsatthet - överlappning av olika former av våld

Inledande sammanfattning:

Olika former av våld överlappar i stor utsträckning. Psykiskt våld av en vuxen och våld mellan vuxna i familjen överlappade med andra former av våld i störst utsträckning.

8,3 procent av samtliga elever uppgav att de var utsatta för 3–5 former av våld begått av vuxna.

15,7 procent uppgav att de var utsatta för 3–7 former av våld begått av vuxna och jämnåriga (när mobbning och våld i unga parrelationer också inkluderas).

De olika formerna av våld överlappade varandra i stor utsträckning (tabell 20). De som varit utsatta för psykiskt våld av en vuxen och de som upplevt våld mellan vuxna i familjen var i störst utsträckning utsatta för andra former av våld. Psykiskt våld av en vuxen överlappade i hög grad med fysiskt våld av en vuxen.

TABELL 20. Överlappning av olika former av våld. Andel (%).

	Fysiskt våld av vuxen	Psykiskt våld av vuxen	Våld mellan föräldrar	Försummelse	Sexuella övergrepp	Våld i parrelation	Mobbning
Fysiskt våld av vuxen	X	49,2	31,0	27,5	49,9	28,2	32,1
Psykiskt våld av vuxen	67,8	X	38,8	35,3	54,2	32,6	35,0
Våld mellan föräldrar	59,6	55,1	X	35,4	60,1	29,8	36,5
Försummelse	47,4	44,9	31,6	X	46,0	26,3	32,8
Sexuella övergrepp	33,2	26,7	20,8	17,9	X	32,6	30,4
Våld i parrelation	38,3	32,8	20,7	21,1	65,5	X	36,1
Mobbning	34,1	28,0	19,4	20,7	46,3	26,7	X

Av eleverna uppgav 8,3 procent att de varit *multiutsatta* där en vuxen varit förövare, det vill säga utsatta för tre eller fler former av våld (tabell 21). Bland multiutsatta hade en förälder utövat någon form av våld i samtliga fall. När också våld av jämnåriga läggs till (våld i parrelation, mobbning och sexuella övergrepp där en jämnårig varit förövare) var det 15,7 procent som var multiutsatta. När samtliga sju former av våld inkluderades i multiutsatthet var det 88,1 % av de multiutsatta som varit utsatta av en förälder.

TABELL 21. Utsatthet för antal våldformer bland de elever som utsatts för våld av vuxen eller jämnårig och bland de som utsatts för våld av en vuxen person. Andel (%).

Våldsutsatthet	Våld av vuxna och/eller jämnåriga (%)	Våld av vuxen person (%)
1 form	25,8	20,3
2 former	12,4	8,2
3 former	7,2	4,6
4 former	3,8	2,7
5 former	2,9	1,0
6 former	1,3	-
7 former	0,5	-

Jämförelser över tid när det gäller elevers attityder till våld och förekomst av våld

Inledande sammanfattning:

Andelen elever som accepterar uppfostringsvåld har legat stabilt runt 10–13 procent under hela 2000-talet.

Andelen elever som utsatts för någon form av våld av en vuxen person (fysiskt våld, psykiskt våld, försummelse, upplevt våld mellan föräldrar och/eller sexuella övergrepp) var densamma som i studien 2016.

Multiutsatthet rapporterades av en något högre andel i den aktuella studien i jämförelse med 2016, men skillnaden var inte signifikant.

Det har skett en signifikant minskning av fysiskt våld av vuxna sedan studien 2016. Våld begått av föräldrar har minskat över tid, under tidsperioden 1995 till 2022. Det har dock inte skett någon betydande minskning av våld från föräldrar mellan åren 2011 och 2022.

Andelen elever som har utsatts för psykiskt våld av vuxna var samma som i studien 2016. Däremot har psykiskt våld begått av föräldrar ökat sedan studien 2016.

Förekomsten av upplevt psykiskt och/eller fysiskt våld mellan vuxna i familjen har minskat sedan studien 2016. När endast fysiskt våld mellan vuxna i familjen jämfördes från de tre senaste studierna (2011, 2016 och 2022) var skillnaderna inte signifikanta. Jämfört med studien som genomfördes år 2006 har förekomsten av fysiskt våld mellan föräldrar mer än halverats.

Försummelse rapporterades i signifikant större utsträckning i denna studie i jämförelse med 2016. Både emotionell och fysisk försummelse har ökat.

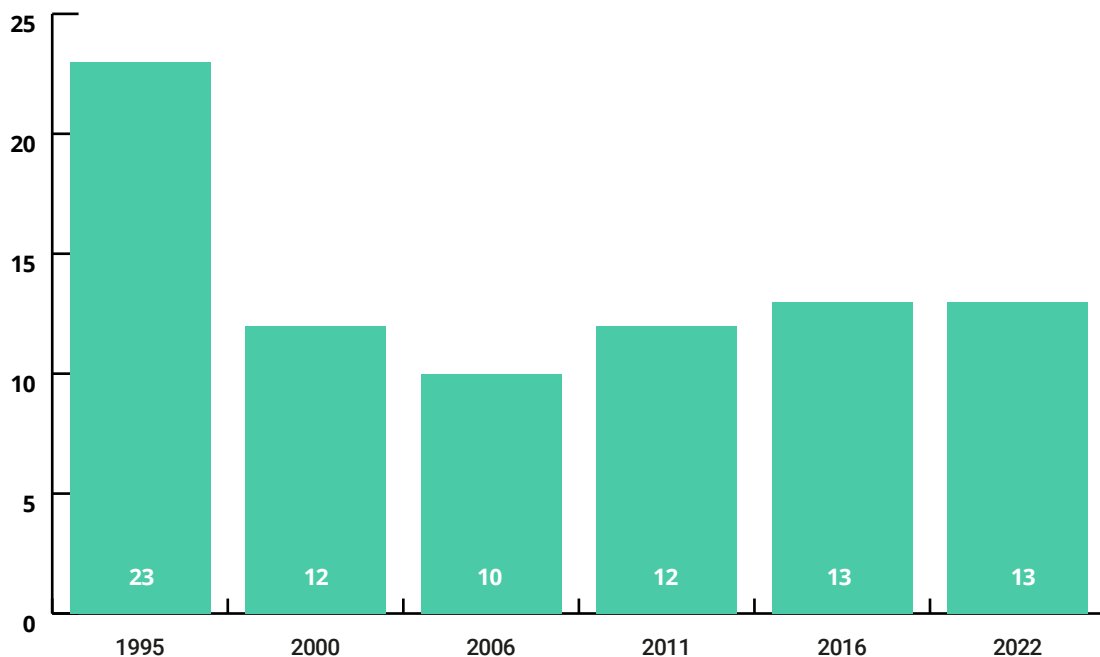
Sexuella övergrepp har ökat signifikant sedan senaste studien. Det är sexuella övergrepp begått av okända vuxna och av jämnåriga som har ökat.

Mobbning har ökat sedan studierna 2006 och 2011, men ligger på samma nivå som studien 2016.

Då exakt samma frågor använts i den tidigare elevstudien som genomfördes 2016 kan rättvisande jämförelser göras. Liknande frågor om fysiskt våld av vuxna i familjen och upplevt våld mellan vuxna i familjen användes i de tidigare elevstudierna från 2000, 2006 och 2011, vilket möjliggör jämförelser över längre tid. Samma fråga om attityder till uppfostringsvåld användes också i samtliga tidigare studier samt i en studie av Statistiska centralbyrån (SCB) 1995 där också en fråga om fysiskt uppfostringsvåld ingick.

Elevers attityder till våld över tid

Andelen elever med positiva attityder till uppfostringsvåld har minskat betydligt från SCB:s elevundersökning 1995 till år 2000 (figur 2). Sedan dess ligger andelen elever som accepterar uppfostringsvåld stabilt runt 10–13 procent.

FIGUR 2. Andel elever som är positiva till fysiskt uppfostringsvåld vid vissa omständigheter. Jämförelse mellan SCB:s elevundersökning 1995, elevenkätstudier 2000, 2006, 2011, 2016 och 2022.

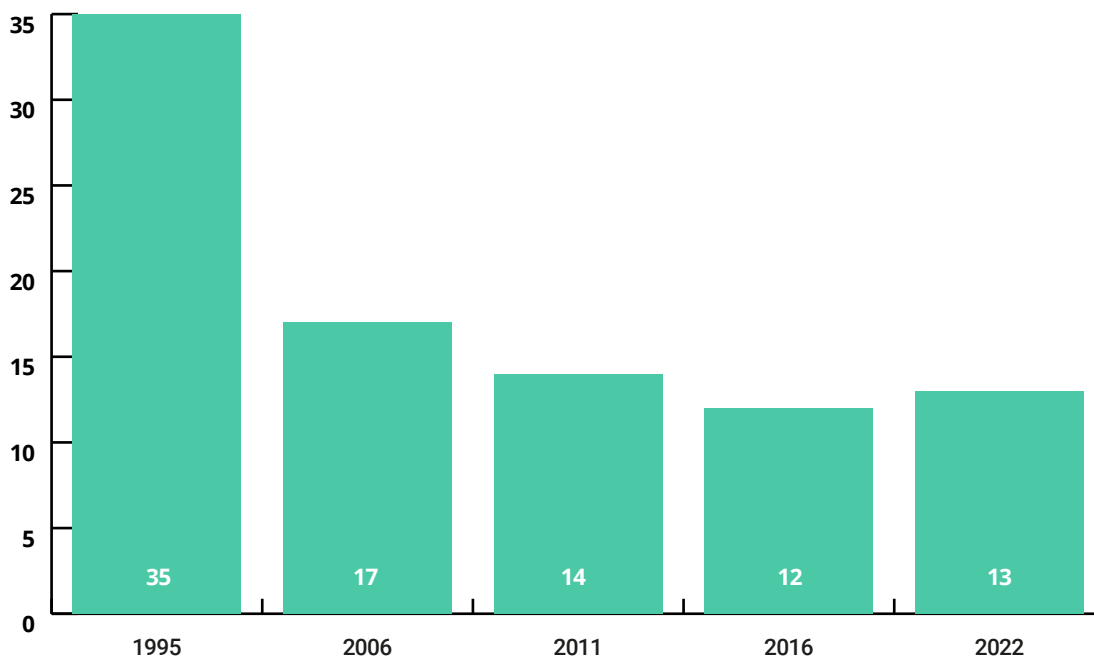
Utsatthet för någon form av våld från vuxna under uppväxten

I denna studie var det 39,8 procent som uppgav att de varit utsatta för någon form av våld av en vuxen person, vilket innebär att förekomsten ligger på samma nivå som i studien 2016 där 39,0 procent av eleverna i årskurs nio rapporterade utsatthet av en vuxen person. Andel elever som uppgav multiutsatthet där vuxna var förövare var något högre jämfört med studien 2016, men skillnaden är inte signifikant (8,3 % respektive 7 %).

Fysiskt våld av en vuxen

I den aktuella studien och elevstudien från 2016 ingick exakt samma frågor om fysiskt våld, vilket innebär att jämförelser kan göras. I studien från 2016 rapporterade 21,9 procent av elever i årskurs nio att de varit utsatta för fysiskt våld av vuxna. I denna studie rapporterade 19,1 procent att de varit utsatta (när 'föst, knuffat och skakat' exkluderats då det inte ingick i studien 2016). Det innebär en signifikant minskning av fysiskt våld av vuxna ($p=0,015$).

Jämförelser av våld där föräldrar är förövare kan göras över längre tid (från 1995). De tidigare studierna (år 2011 och tidigare) inkluderade däremot inte frågor om fysiskt våld från vuxna utanför hemmet. Jämförelsen tyder på en minskning av fysiskt våld som utövats av en förälder under tidsperioden 1995-2016, där minskningen var störst från 1995 till år 2006, från 35 procent till 17 procent (figur 3). Det skedde också en liten minskning mellan åren 2006 och 2011. Därefter har det inte skett någon signifikant minskning av fysiskt våld begått av föräldrar.

FIGUR 3. En jämförelse av fysiskt våld över tid. Andel elever i årskurs nio som rapporterat fysiskt våld utövat av föräldrar inklusive styvföräldrar och familjehemsföräldrar, baserat på data från fem studier.

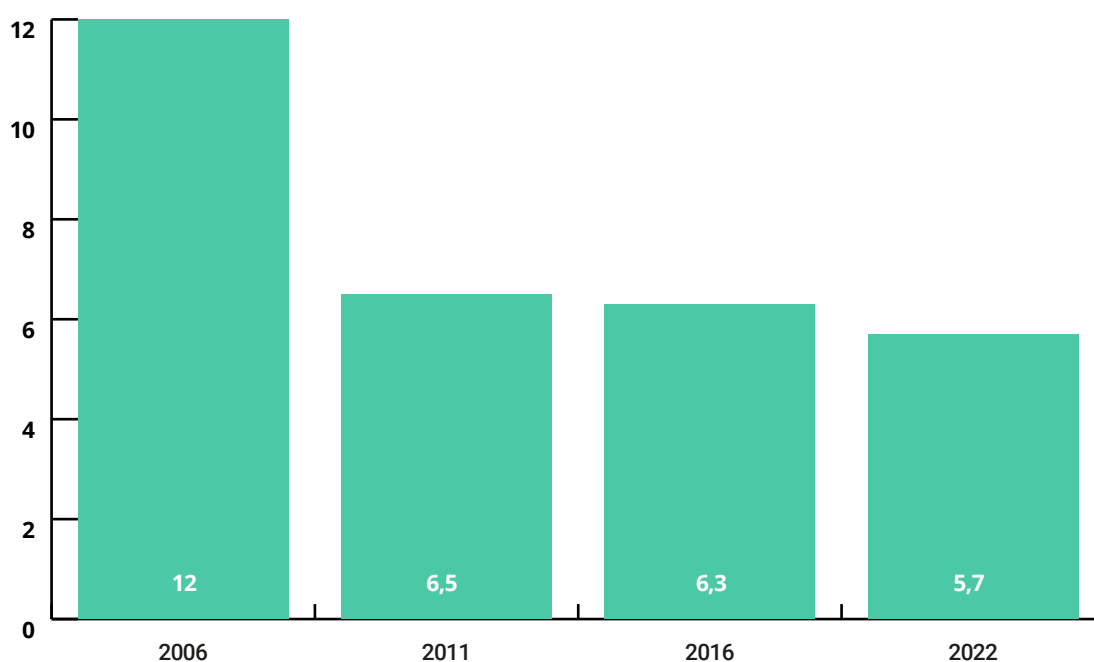
Psykiskt våld av en vuxen

Förekomsten av psykiskt våld av någon vuxen i den aktuella studien var nästan samma som år 2016 då 14,3 procent av eleverna i årskurs nio rapporterade det. Däremot var det en betydligt högre andel som rapporterade psykiskt våld från en förälder i den aktuella studien i jämförelse med 2016 (12 % vs 9,6 %; $p=0,004$). Samma fråga användes också i elevstudien som genomfördes 2011, men då endast med vuxna i familjen som förövare. Då rapporterade tolv procent att de blivit psykiskt misshandlade av sina föräldrar, samma som i den aktuella studien.

Upplevt våld mellan vuxna

Frågan om psykiskt och fysiskt våld mellan vuxna i familjen var densamma som i studien 2016, vilket möjliggör jämförelser. När svaren från eleverna i årskurs nio jämfördes i de två studierna var andelen signifikant lägre i denna studie i förhållande till studien från 2016; 10 procent i jämförelse med 12,2 procent ($p=0,005$).

I elevstudierna som genomfördes 2006 och 2011 inkluderade frågan om upplevt våld mellan vuxna i familjen endast fysiskt våld mellan föräldrar. Det går därmed att jämföra hur vanligt det är att ha upplevt fysiskt våld mellan föräldrar bland elever i årskurs nio över tid. Förekomsten från studien 2006 skiljer sig markant från de 2011, 2016 och 2022 som ligger på liknande nivåer (figur 4).

FIGUR 4. Andel elever i årskurs nio som rapporterade att de upplevt fysiskt våld mellan vuxna i familjen utifrån fyra olika elevstudier.

Försummelse

Försummelse var signifikant vanligare i denna studie i jämförelse med studien 2016¹ (studiedeltagare från årskurs nio), 11,9 procent i jämförelse med 9,4 procent ($p=0,02$). Både emotionell och fysisk försummelse rapporterades i större utsträckning i den aktuella studien. När det gäller frågan om elevernas upplevelse om föräldrarna brydde sig om dem jämfört med studien 2016 är siffrorna nästan exakt samma där 93 procent av eleverna i studien 2016 upplevde att båda föräldrarna brydde sig om dem (mycket eller ganska mycket) och sju procent rapporterade att minst en förälder inte brydde sig om dem. I denna studie var motsvarande siffror 92,6 och 7,4 procent.

¹ Fysisk försummelse var mer restriktivt kodad i Våld mot barn 2016 (Jernbro & Janson, 2017), men har omkodats för att kunna jämföras med denna studie, vars kodning bedöms mer korrekt.

Sexuella övergrepp

Sexuella övergrepp har ökat betydligt sedan 2016, från 20,3 procent till 28,4 ($p < 0,001$). Ökningen gällde för både flickor och pojkar. Det var framför allt övergrepp som skett digitalt som ökat, såsom att ha visat bilder på eleven, eller andra, i sexuella positioner eller bett eleven utföra sexuella tjänster på internet. Penetrerande övergrepp hade inte ökat i jämförelse med studien 2016.

När det gäller förövare har både sexuella övergrepp begått av vuxna och jämnåriga ökat markant. Sexuella övergrepp av vuxna har mer än fördubblats, från 6,6 procent till 13,3 procent. En närmare analys visar att det är sexuella övergrepp begått av okända vuxna som har ökat. I studien 2016 rapporterade 6,3 procent av samtliga elever att de utsatts av en okänd vuxen och i denna studie var det 12,2 procent. Det var signifikant färre elever som rapporterade sexuella övergrepp där en vuxen i familjen varit förövare i denna studie i jämförelse med studien 2016; 0,8 procent till skillnad från 1,4 procent ($p = 0,018$).

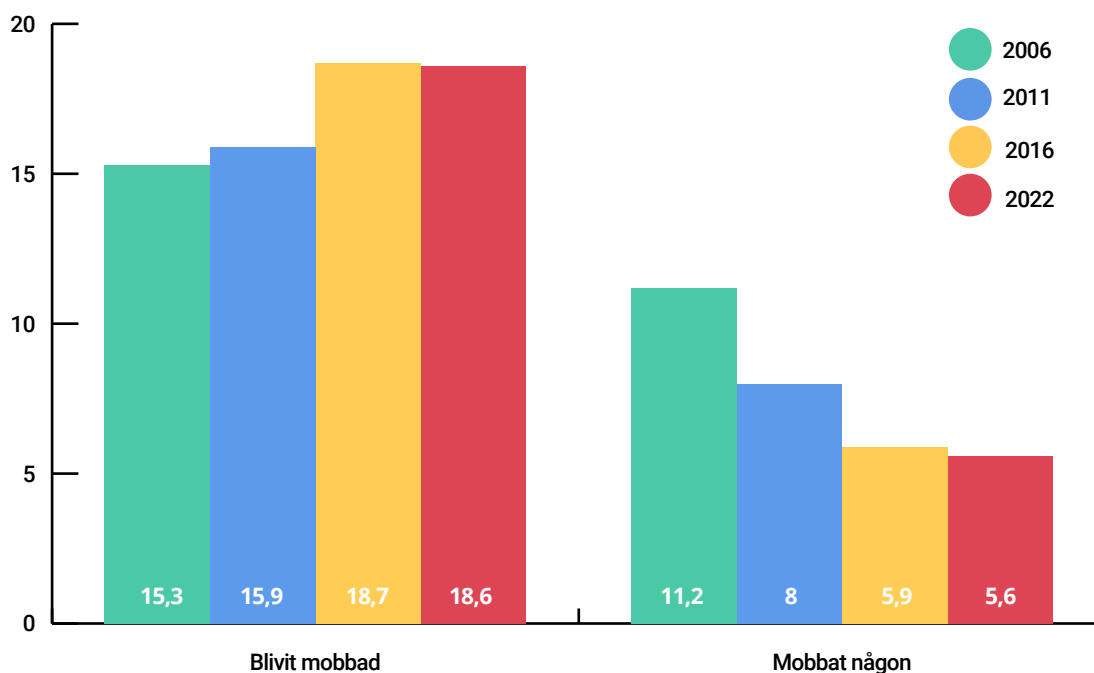
Sexuella övergrepp av jämnåriga har också ökat markant, från 15,4 procent till 21,3 procent ($p < 0,001$). Ökningen gäller både partner, bekant och okänd jämnårig.

Förekomsten av sexuella övergrepp mättes inte i de tidigare elevstudierna (2011 och tidigare).

Mobbning

Andelen elever som uppgav att de varit utsatta för mobbning i den aktuella studien var samma som i studien 2016 (18,6 % respektive 18,7 %). I jämförelse med studien som genomfördes 2011 då 15,9 procent rapporterade mobbning har det skett en ökning (figur 5).

När det gäller andelen som mobbat andra var den också likvärdig i den aktuella studien jämfört med studien 2016 (5,6 % respektive 5,9 %). År 2006 och 2011 rapporterade en betydligt högre andel att de mobbat någon annan (11,2 % respektive 8 %).

FIGUR 5. Andel elever i årskurs nio som rapporterat att blivit mobbade respektive mobbat andra utifrån fyra olika elevstudier.

Kontakt med föräldrar som utövat våld

Inledande sammanfattning:

En stor majoritet av de elever som utsatts för fysiskt våld av en förälder eller bevittnat våld mellan föräldrar bodde fortfarande minst halva tiden tillsammans med den våldsamma föräldern.

De elever som utsatts för fysiskt våld av en styvförälder bodde mer sällan tillsammans med denne.

Av de elever som bodde minst halva tiden med en förälder som varit våldsam mot dem eller den andre föräldern uppgav drygt fyra femtedelar att de var nöjda med det.

Bland elever som hade umgänge (t.ex. varannan helg) med en våldsam förälder var omkring hälften nöjda. Det var vanligare att eleverna önskade mer kontakt med den våldsamma föräldern än att de önskade mindre kontakt, men bägge delarna förekom.

Bland elever som hade kontakt några gånger per år eller ingen kontakt alls med en våldsam förälder var en stor majoritet antingen nöjda med det eller önskade ännu mindre kontakt, men det fanns en grupp elever som önskade mer kontakt än de hade.

De elever som utsatts för våld av en förälder eller styvförälder fick frågor om vilken kontakt de hade med den våldsutövande föräldern när enkäten besvarades. Vi har däremot inga uppgifter om vilken kontakt de haft tidigare under uppväxten.

En stor majoritet av eleverna bodde ihop med den eller de föräldrar som utsatt dem för fysiskt våld. Det gällde 91,2 procent av mammorna och 78,3 procent av papporna. Det var enbart 2,1 procent som inte hade någon kontakt alls med en mamma som utövat fysiskt våld och 7,1 procent som inte hade någon kontakt alls med en pappa som utövat fysiskt våld (tabell 22).

Kontakten med styvföräldrar som utövat fysiskt våld var mindre omfattande, 29,4 procent av de våldsutsatta eleverna bodde med sin våldsutövande styvmamma och 41,2 procent hade ingen kontakt alls med henne. En större andel, 40 procent bodde med den styvpappa som utsatt dem medan 31,3 procent inte hade någon kontakt alls.

TABELL 22. Kontakt med förälder som utövat fysiskt våld. Andel bland de elever som utsatts (%).

Kontaktform	Mamma	Pappa	Styvmamma	Styvpappa
Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)	91,2	78,3	29,4	40
Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)	4	7,4	21,6	20
Vi träffas enstaka gånger per år	2,7	7,2	7,8	8,8
Vi har ingen kontakt alls	2,1	7,1	41,2	31,3

Även de elever som bevittnat våld mellan föräldrar bodde oftast tillsammans med den våldsutövande föräldern, 90,9 procent bodde tillsammans med sin våldsutövande mamma och 66,9 procent med sin våldsutövande pappa. Andelen elever som inte hade någon kontakt med sin våldsutövande förälder var 1,1 procent för mammor och 13,6 procent för pappor (tabell 23).

TABELL 23. Kontakt med förälder som utsatt den andre föräldern för våld. Andel bland de elever som utsatts (%).

Kontaktform	Mamma eller motsvarande	Pappa eller motsvarande
Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)	90,9	66,9
Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (t.ex. varannan helg)	5,5	9,2
Vi träffas enstaka gånger per år	2,5	10,3
Vi har ingen kontakt alls	1,1	13,6

Det var relativt få elever som utsatts för sexuella övergrepp av föräldrar eller styvföräldrar (sammanlagt tio personer), vilket gör att vi inte gjort närmare analyser av deras kontakt med den som utsatt dem. Men, sex av dessa tio elever bodde fortfarande tillsammans med den förälder som utsatt dem.

Inställning till kontakt med föräldrar som utövat våld

Eleverna fick också svara på hur nöjda de var med kontakten med en våldsutövande förälder (tabell 24). Bland de elever som bodde tillsammans med den förälder som utsatt dem för fysiskt våld var de flesta nöjda med det. Det fanns en önskan om att ha mindre kontakt bland 10,1 procent av eleverna som bodde med en våldsam mamma och 8,6 procent av eleverna som bodde med en våldsam pappa. Önskan om mer kontakt fanns hos 5,5 procent av eleverna som bodde minst halva tiden med en våldsam mamma och 10,4 procent som bodde med en våldsam pappa.

De elever som hade regelbundet umgänge (till exempel varannan helg) med en förälder som utsatt dem för fysiskt våld var mindre nöjda än de som bodde tillsammans med en sådan förälder. Ungefär hälften var nöjda med ett sådant umgänge. I den här gruppen var det betydligt fler som önskade mer kontakt med mamma eller pappa än de som ville ha mindre kontakt/ingen kontakt alls.

Ett mindre antal elever hade enbart umgänge med föräldrar som utsatt dem för fysiskt våld någon gång per år. Av de som hade kontakt med en våldsam mamma var 42,9 procent nöjda medan 49 procent av de som hade en våldsam pappa var nöjda. Det var ungefär lika stor andel som ville ha mer respektive mindre kontakt. Av de elever som inte hade någon kontakt alls med sina föräldrar/styvföräldrar som utsatt dem för fysiskt våld var en majoritet nöjda med det eller markerade att de ville ha ännu mindre kontakt.

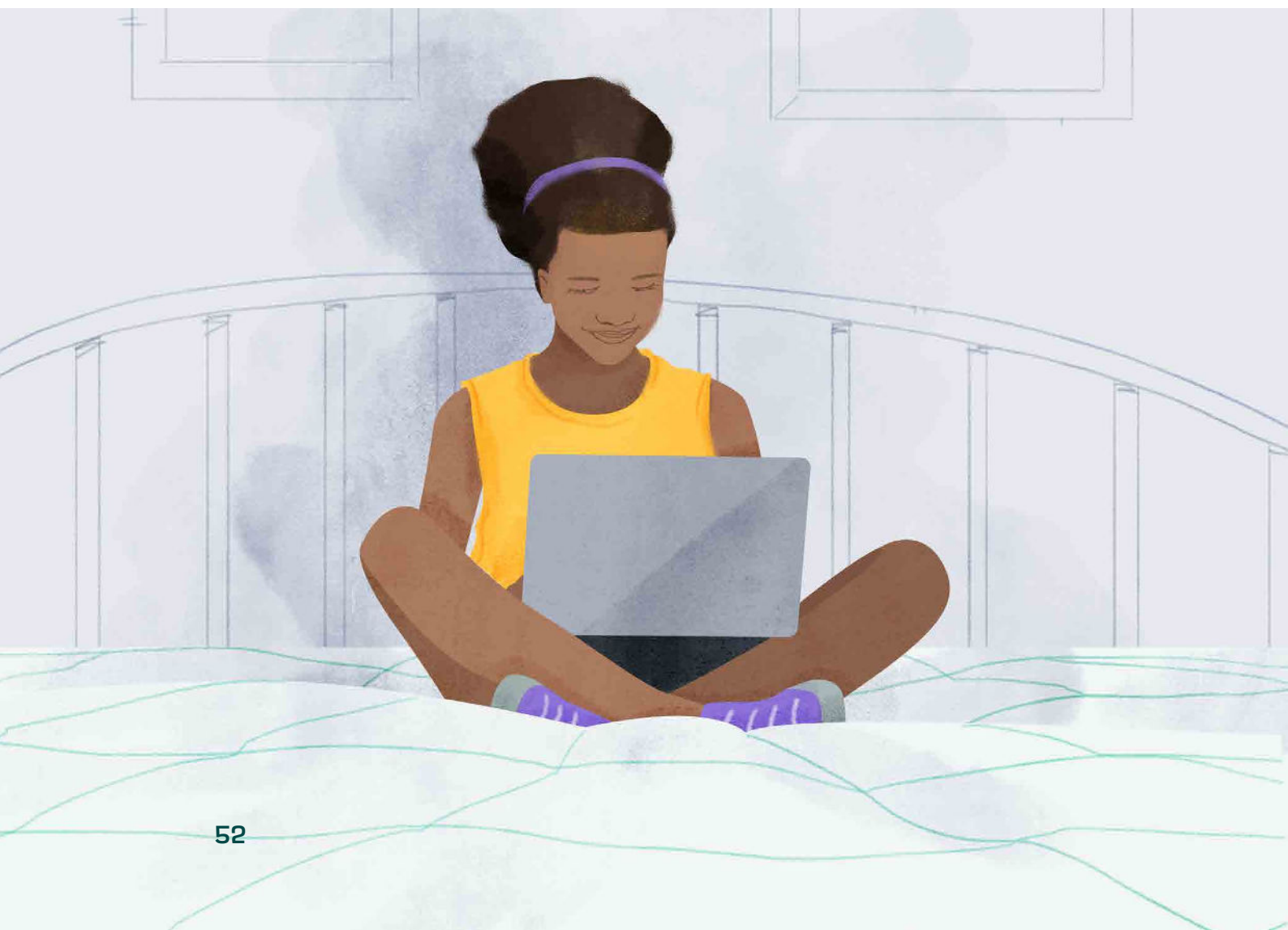
TABELL 24. Inställning till att ha kontakt med en förälder som utsatt barnet för fysiskt våld. Andel bland de elever som utsatts. Andel (%).

Bor heltid eller varannan vecka		
	Mamma (n=475)	Pappa (n=549)
Nöjd	84,4	81,4
Vill ha mer kontakt	5,5	10,4
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	10,1	8,6
Bor inte ihop men har regelbundet umgänge		
	Mamma (n=21)	Pappa (n=52)
Nöjd	52,4	48,1
Vill ha mer kontakt	38,1	40,4
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	9,5	11,5
Kontakt några gånger per år		
	Mamma (n=14)	Pappa (n=51)
Nöjd	42,9	49
Vill ha mer kontakt	35,7	25,5
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	21,4	25,5
Ingen kontakt alls		
	Mamma (n=11)	Pappa (n=49)
Nöjd	63,6	53,1
Vill ha mer kontakt	9,1	18,4
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	27,3	28,5

Även när det gäller elever som bevittnat våld mellan föräldrar var en stor majoritet nöjda med att bo med den förälder som varit våldsam (tabell 25). Önskan om mindre kontakt fanns hos 7,9 procent av eleverna som bodde med en våldsamma mamma och 7 procent av eleverna som bodde med en våldsamma pappa.

De elever som bevittnat våld mellan föräldrar och hade regelbundet umgänge (t ex varannan helg) var även de mer missnöjda med kontakten än de som bodde tillsammans med den våldsamma föräldern. Det var vanligare att de ville ha mer kontakt än att de ville ha mindre, 35 procent av eleverna ville ha mer kontakt med en våldsutövande mamma och 24,4 med en våldsutövande pappa. Av de elever som bevittnat våld mellan föräldrar och enbart hade kontakt med den våldsamma föräldern några gånger per år var 55,6 procent nöjda med kontakt med en våldsamma mamma och 64,6 procent med en våldsamma pappa. Det var vanligare att eleverna ville ha mindre kontakt/ingen kontakt alls än att de ville ha mer kontakt.

Av de elever som inte hade någon kontakt alls med en pappa som utsatt den andre föräldern för våld var 65,6 procent nöjda, 20,3 procent ville ha mer kontakt och 14,1 procent har svarat att de ville ha mindre kontakt eller ingen kontakt alls. Det var endast fyra elever som inte hade någon kontakt alls med en mamma som utsatt den andre föräldern för våld och samtliga var nöjda med det.

TABELL 25. Inställning till kontakt med en förälder som utsatt den andre för våld. Andel bland de elever som upplevt våld mellan föräldrar. Andel (%).

Bor heltid eller varannan vecka		
	Mamma eller motsvarande (n=330)	Pappa eller motsvarande (n=326)
Nöjd	89,7	84,4
Vill ha mer kontakt	2,4	8,6
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	7,9	7
Regelbundet umgänge t ex varannan helg		
	Mamma eller motsvarande (n=20)	Pappa eller motsvarande (n=45)
Nöjd	60	64,4
Vill ha mer kontakt	35	24,4
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	5	11,1
Kontakt några gånger per år		
	Mamma eller motsvarande (n=9)	Pappa eller motsvarande (n=48)
Nöjd	55,6	64,6
Vill ha mer kontakt	11,1	16,7
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	33,3	18,7
Ingen kontakt alls		
	Mamma eller motsvarande (n=4)	Pappa eller motsvarande (n=64)
Nöjd	100	65,6
Vill ha mer kontakt	0	20,3
Vill ha mindre kontakt/ingen kontakt alls	0	14,1

Risikfaktorer för våld och särskilt utsatta grupper

Inledande sammanfattning:

Flickor och icke-binära elever var utsatta för de flesta former av våld i högre grad i jämförelse med pojkar.

Utrikesfödda elever uppgav utsatthet för våld av vuxna i större utsträckning än elever födda i Norden. Däremot rapporterade de lägre grad av våld där en jämnårig var förövare.

Dålig familjeekonomi och att inte bo med båda föräldrarna hade ett starkt samband med samtliga former av våld.

Särskilt utsatta för våld var de elever med en funktionsnedsättning och de elever som lever med vuxna med alkoholproblem, narkotikaanvändning, psykisk sjukdom, suicidproblematik och/eller kriminalitet.

Elever som lever i en hederskontext är utsatta för våld av vuxna i betydligt högre utsträckning än övriga elever.

Placerade elever och elever vars föräldrar är oense om boende och umgänge rapporterar våldsutsatthet i betydligt större utsträckning än övriga elever.

Det fanns flera bakgrundsfaktorer som hade ett samband med våld mot barn. Dessa bakgrundsfaktorer presenteras i tabell 26. Elever med icke-binär könsidentitet rapporterade alla former av våld i betydligt större utsträckning än flickor och pojkar. Flickor rapporterade psykiskt våld, upplevt våld mellan vuxna, sexuella övergrepp, våld i nära relation och mobbning i signifikant större utsträckning än pojkar. Det fanns ingen skillnad mellan flickor och pojkar när det gällde förekomst av fysiskt våld och försummelse.

TABELL 26. Utsatthet för olika typer av våld samt multiutsatthet (utsatthet för tre eller fler former av våld av vuxna och/eller jämnåriga) i förhållande till kön, ekonomi, födelse-land, och boendesituation. Andel (%).

	Fysiskt våld av vuxen	Psykiskt våld av vuxen	Sexuella övergrepp (vuxen och/eller jämnårig)	Försum-melse	Upplevt våld mellan vuxna i familjen	Våld i ungas par-relationer ¹	Mobbning	Multiut-satthet (tre eller fler former av våld)
Samtliga	19,7	15,0	28,0	11,9	10,0	14,0	18,6	15,7
Kön								
Flicka	20,0	17,5	43,2	11,7	13,7	16,6	22,6	21,5
Pojke	19,0	11,5	12,5	11,1	5,7	11,0	13,8	9,0
Icke-binär	28,8*	30,2***	45,9***	29,4***	17,0***	18,8***	33,3***	31,8***
Familjeekonomi								
God ekonomi	19,2	14,4	28,3	11,0	9,7	13,8	18,2	15,1
Sämre ekonomi	49,5***	43,1***	45,4***	55,1***	26,0***	22,4*	37,3***	49,4***
Födelse-land								
Född i Sverige/ Norden	19,0	14,3	29,9	11,0	9,5	14,4	18,9	15,7
Född utanför Norden	24,6***	19,2***	19,2***	17,8***	13,1**	10,7*	16,5 (n, s)	15,9 (n, s)
Boendesituation								
Bor med båda föräldrarna	17,1	12,0	26,5	9,2	6,2	12,7	17,2	12,4
Bor med en förälder mestadels	31,8***	28,8***	38,5***	24,0***	27,2***	19,9***	23,3***	31,8***

¹utsatthet för psykiskt, fysiskt och digitalt våld bland samtliga elever. Sexuellt våld av en partner inkluderas i sexuellt våld.

* P-värde under 0,05; ** P-värde under 0,01; *** P-värde under 0,001; n.s.=ingen signifi-kant skillnad.

Elever med dålig familjeekonomi rapporterade utsatthet för alla former av våld i betydligt större utsträckning än eleverna med god familjeekonomi. Nästan hälften av de elever som rapporterade att familjen inte hade råd att köpa det de behövde var multiutsatta (utsatta för tre eller fler former av våld av vuxna eller jämnåriga) jämfört med 15 procent bland de elever som uppgav god familjeekonomi. De elever som bodde mestadels med en förälder var också utsatta för alla former av våld i större utsträckning i förhållande till de elever som bodde med båda föräldrarna, antingen tillsammans eller växelvis. Nästan var tredje var multiutsatt i jämförelse med tolv procent bland de elever som bodde med båda föräldrarna.

Elever som var födda utanför Norden rapporterade erfarenheter av alla de former av våld där vuxna var förövare i större utsträckning än Norden-födda. Sexuella övergrepp rapporterades av betydligt fler Norden-födda elever än elever födda utanför Norden (29,9 % vs 19,2 %) och detsamma gällde våld i ungas parrelationer (14,4 % vs 10,7 %). Det fanns ingen signifikant skillnad när det gällde mobbning.

Här nedan följer andra grupper av elever som har identifierats som särskilt utsatta.

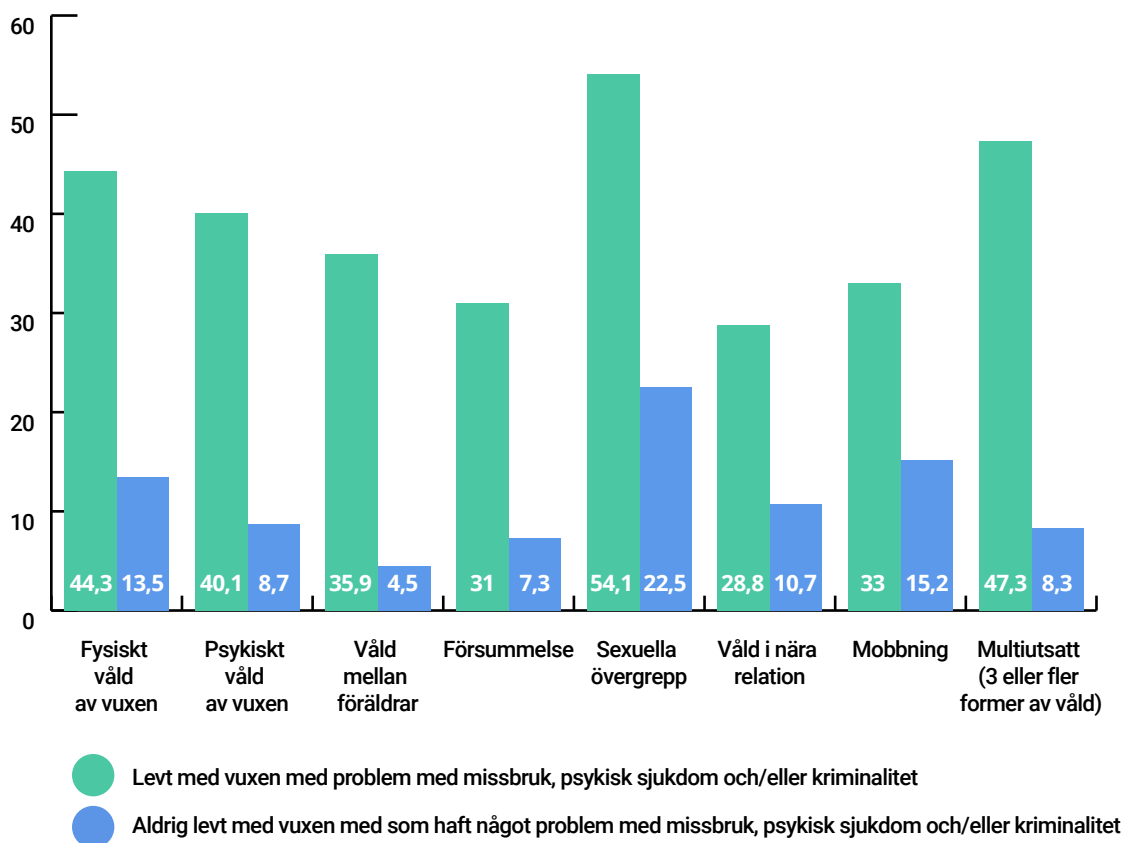
Elever som levt med vuxna med missbruk, psykisk sjukdom eller kriminalitet

I enkäten ingick en fråga om eleven någon gång under sin uppväxt levt tillsammans med någon vuxen som hade ansvar för eleven och som hade något av de problem som presenteras i tabell 27. De vanligaste problemen hos föräldrarna var psykisk sjukdom (7,8 %) och alkoholproblem (7,1 %). Samtliga "problem" hos vuxna var starkt kopplat till elevens erfarenhet av våld begått av både vuxna och jämnåriga samt våld där föräldrarna var förövare (tabell 27). Även de elever som uppgav att de var osäkra eller inte visste om föräldern hade problem uppgav våld i betydligt större utsträckning.

TABELL 27. Elever som levt med vuxen med alkoholproblem, narkotikaanvändning, psykisk sjukdom, suicidproblematik samt kriminalitet och andel av dessa som varit utsatta för våld av vuxna och/eller jämnåriga och våld av föräldrar. Andel (%).

		%	Utsatthet för våld av vuxna och/eller jämnåriga %	Utsatthet av våld av föräldrar %
Hade alkoholproblem	Nej	88,3	52,9	23,2
	Ja	7,1	87,3	74,7
	Osäker/vet ej	4,6	85,0	61,0
Använde narkotika	Nej	94,0	55,0	26,0
	Ja	2,9	84,2	68,4
	Osäker/vet ej	3,1	85,8	66,7
Var psykiskt sjuk	Nej	85,5	52,2	23,4
	Ja	7,8	86,7	64,7
	Osäker/vet ej	6,8	80,9	53,1
Försökte ta, eller tog, sitt eget liv	Nej	92,8	54,5	25,6
	Ja	2,7	81,4	63,0
	Osäker/vet ej	4,5	89,1	67,8
Flera gånger blivit dömd för brott	Nej	92,8	54,5	25,5
	Ja	3,3	86,7	71,7
	Osäker/vet ej	3,8	86,1	67,5

Föräldrarnas problem med alkohol/narkotika, psykisk sjukdom, suicidproblematik och kriminalitet överlappade i hög utsträckning och därför har elever som levt med vuxna med något eller flera av dessa problem lagts ihop och jämförts med de elever som inte har det. Totalt 15,7 procent av eleverna uppgav minst något av problemen som presenteras i tabell 27.

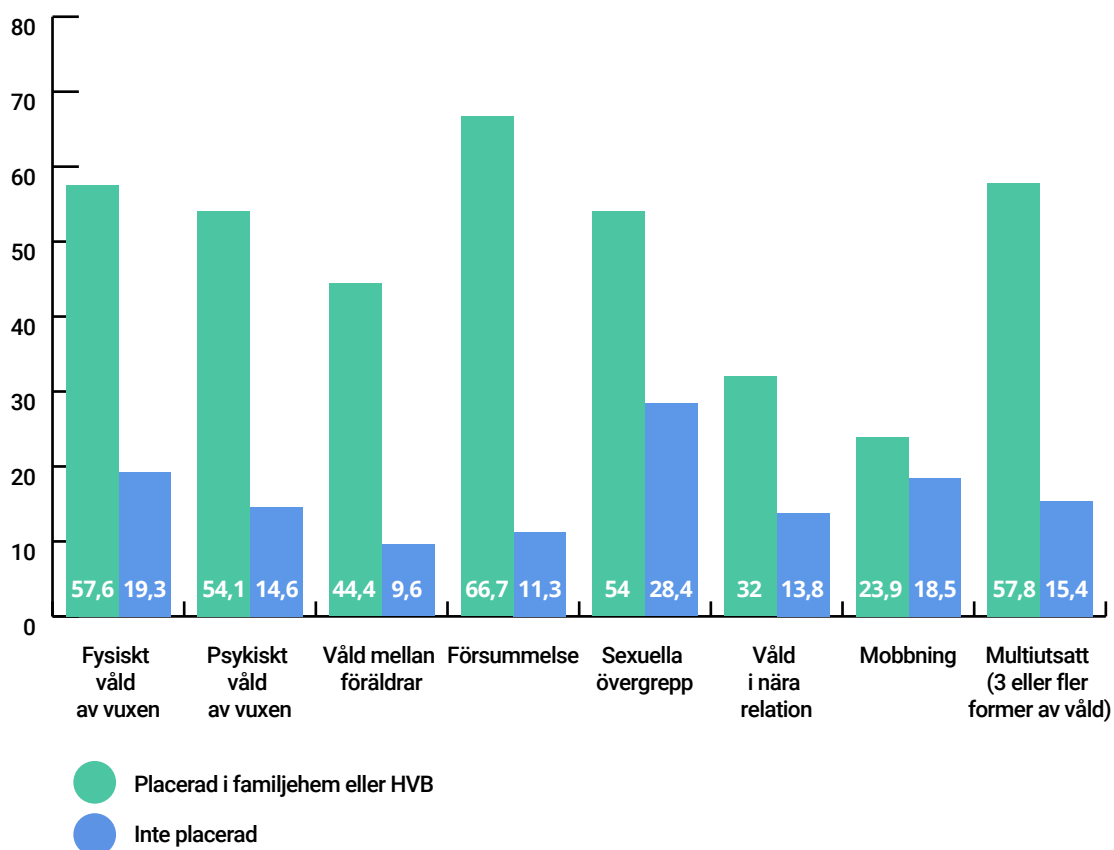
FIGUR 6. Andel elever som varit utsatta för olika former av våld bland elever som levt med vuxen med missbruksproblem, psykisk sjukdom, suicidproblematik och/eller kriminalitet i jämförelse med elever som aldrig levt med vuxen med något av dessa problem.

Samtliga former av våld var starkt kopplat till om eleven levt med en vuxen med ovanstående problematik (figur 6). Nästan hälften av eleverna som levt med vuxen med missbruksproblem, psykisk sjukdom och/eller kriminalitet var multiutsatta (47,3 %) i jämförelse med 8,3 procent bland de elever som levt med vuxna som inte haft dessa problem.

Elever placerade i familjehem eller Hem för Vård och Boende (HVB)

Det var 71 elever (1,2 %) som uppgav att de var placerade i familjehem eller HVB (då enkätundersökningen genomfördes). Dessa elever var betydligt mer utsatta för alla former av våld, förutom mobbning, i jämförelse med övriga elever (figur 7). Av de placerade

eleverna hade 86,4 procent varit utsatta för någon form av våld under uppväxten till skollinjen från 57 procent bland de elever som inte var placerade, och 57,8 procent hade varit utsatta för minst tre former av våld, i jämförelse med 15,4 procent bland de elever som inte var placerade. Dessutom var betydligt fler placerade elever utsatta för allvarligt och upprepat fysiskt våld av vuxna. Nästan hälften (48,3 %) uppgav att de varit utsatta för grovre fysiskt våld såsom att ha blivit slagen med knytnäve eller tillhygge, blivit sparkad eller liknande. Var tredje (32,2 %) hade utsatts för återkommande fysiskt våld, till skillnad från 7,8 respektive 5,4 procent bland de elever som inte var placerade.

FIGUR 7. Andel elever placerade i familjehem eller HVB som varit utsatta för olika former av våld och multiutsatthet.

Föräldrar stod för en majoritet av det fysiska och psykiska våld som vuxna utsatt placerade barn för. Det var dock totalt tolv elever (16,9 % av de elever som var placerade när enkätundersökningen genomfördes) som uppgav att de varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld av en familjehemsförälder.

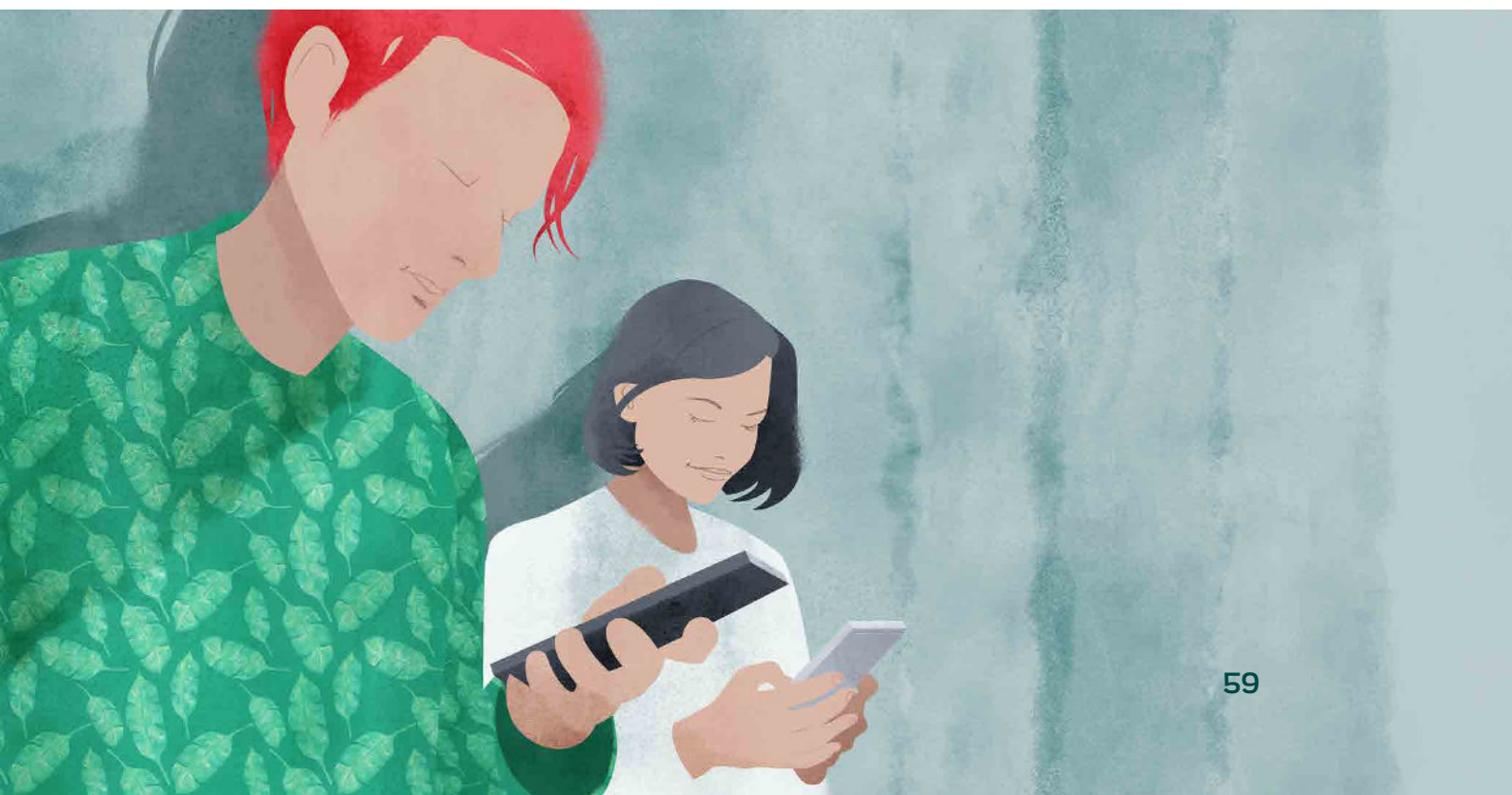
Elever med funktionsnedsättningar, kroniska sjukdomar eller psykiatriska tillstånd

I enkäten ingick ett frågeinstrument om funktionsnedsättningar, kroniska sjukdomar och psykiatriska tillstånd som ses i tabell 28A. Bland samtliga elever rapporterade 65,9 procent att de hade minst en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom. Analyserna inkluderade både sådana funktionsnedsättningar eller kroniska sjukdomar som var diagnostiserade av en läkare eller psykolog och sådana som var misstänkta/under utredning. Allergi och intolerans rapporterades av var tredje elev och var därmed den vanligaste typen av sjukdom. Ångest var näst vanligast, då var fjärde elev rapporterade det. Det var också 5,2 procent av eleverna som fyllt i *annat* vilket främst handlade om olika former av psykisk ohälsa som panikångest, ocd (tvångssyndrom) och bipolär sjukdom samt fysiska sjukdomar som kroniska hudsjukdomar, magproblem, kronisk huvudvärk och hjärtproblem (tabell 28a).

Vi delade in de olika funktionsnedsättningarna/sjukdomarna i olika undergrupper: fysiska funktionsnedsättningar, kronisk sjukdom, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykiatriska tillstånd. Kroniska sjukdomar var mest förekommande (42,7 %), följt av psykiatriska tillstånd (29,0 %) (tabell 28a).

Bland flickor och icke-binära elever var det en betydligt högre andel som uppgav en funktionsnedsättning/sjukdom i jämförelse med pojkar, och en större andel svenskfödda elever i jämförelse med utrikesfödda. Det var också en större andel som uppgav att de hade en funktionsnedsättning/sjukdom bland dem som bodde mestadels med endast en förälder, i jämförelse med dem som bodde med båda föräldrarna. Dessutom var det en större andel som uppgav att de hade en funktionsnedsättning/sjukdom bland elever med dålig familjeekonomi i jämförelse med dem med god familjeekonomi.

Var femte elev med en funktionsnedsättning eller sjukdom hade särskilt stöd i skolan. Det gällde främst elever som hade fysisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

TABELL 28A. Förekomst av olika funktionsnedsättningar/sjukdomar diagnostiserade av läkare/psykolog eller misstänkt/under utredning. Andel (%).

	Diagnostiserad av läkare eller psykolog %	Misstänkt/ under utredning %
Fysiska funktionsnedsättningar (20,9 %):		
Synnedsättning	5,2	1,5
Hörseknedsättning	1,9	1,8
Läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	6,9	4,9
Talsvårigheter	1,3	1,2
Rörelsehinder	0,9	0,4
Kronisk sjukdom (42,7 %):		
Diabetes	0,7	0,2
Epilepsi	0,7	0,3
Inflammatorisk tarmsjukdom	0,7	0,4
Astma	11,7	3,2
Allergi/intolerans	22,9	10,1
Eksem	7,6	2,7
Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (18,0 %):		
ADHD eller ADD	7,6	8,9
Aspergers syndrom, Autism eller Tourettes syndrom	2,2	1,7
Psykiatriska tillstånd (29,0%):		
Ätstörning (Anorexia, Bulimi eller ortorexi)	3,0	5,1
Depression	6,3	9,6
Ångest	10,1	15,0
Psykos	0,9	1,1
Annat	3,6	1,6
Inget av ovanstående (34,1 %)		

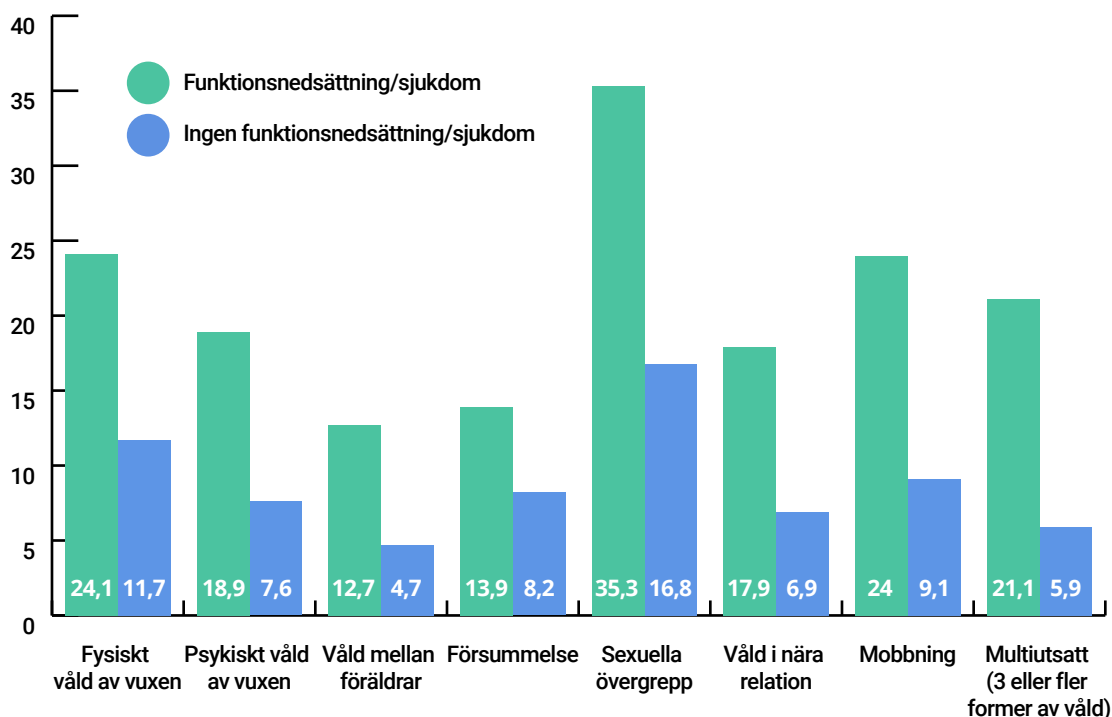
Samtliga funktionsnedsättningar, kroniska sjukdomar och psykiatriska tillstånd hade ett starkt samband med våld, oavsett förövare. Det gällde både de elever som redan var diagnostiserade av en läkare eller psykolog och de elever som uppgav att de var under utredning eller misstänkte att de hade funktionsnedsättningen eller sjukdomen (tabell 28b). Bland de elever som uppgett att de hade någon funktionsnedsättning/sjukdom hade 65,7 procent varit utsatta för våld av en vuxen och/eller jämnårig till skillnad från 41,9 procent bland dem som inte hade någon funktionsnedsättning/sjukdom. Mer än var

tredje elev med funktionsnedsättning/sjukdom rapporterade våld av en förälder (34,0 %) till skillnad från 19,5 procent bland de elever som inte hade en funktionsnedsättning/sjukdom. Starkast koppling till våld hade de psykiatriska tillstånden. I denna studie vet vi inte om exponeringen eller sjukdomen kom först, men det är troligt att de psykiatriska tillstånden kan vara ett resultat av det våld som eleverna varit utsatta för.

TABELL 28B. Elever med olika funktionsnedsättningar/sjukdomar och utsatthet för våld. Andel (%).

	Utsatt för våld (oavsett ålder på förövare)		
	Diagnos %	Misstänkt/ under utredning %	Totalt (diagnos, under utredning/ misstänkt %)
Fysisk funktionsnedsättning:			71,3
Synnedsättning	75,9	82,7	77,5
Hörselnedsättning	67,9	82,3	74,8
Läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	67,2	75,2	69,2
Talsvårigheter	64,7	74,2	70,0
Rörelsehinder	82,2	86,4	83,6
Kronisk sjukdom:			63,8
Diabetes	63,2	91,7	70,0
Epilepsi	73,7	77,8	75,0
Inflammatorisk tarmsjukdom	71,4	86,4	77,2
Astma	65,8	71,2	66,9
Allergi/intolerans	63,0	63,3	63,1
Eksem	69,2	63,4	67,7
Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar:			76,8
ADHD eller ADD	72,6	82,3	77,9
Aspergers syndrom, Autism eller Tourettes syndrom	73,3	79,2	75,9
Psykiatriska tillstånd:			81,3
Ätstörning (Anorexia, Bulimi eller ortorexi)	86,5	88,8	88,0
Depression	90,9	86,3	88,1
Ångest	84,3	79,3	81,3
Psykos	91,1	88,1	89,4
Annat	78,8	73,1	77,0
Inget av ovanstående (referens)			41,9

Alla former av våld var betydligt vanligare bland elever med en funktionsnedsättning/sjukdom i jämförelse med dem som inte hade det (figur 8). Det var nästan fyra gånger så vanligt med multiutsatthet (utsatt för 3–7 typer av våld) bland dem med någon funktionsnedsättning/sjukdom i jämförelse med övriga (21,1 % vs 5,9 %).

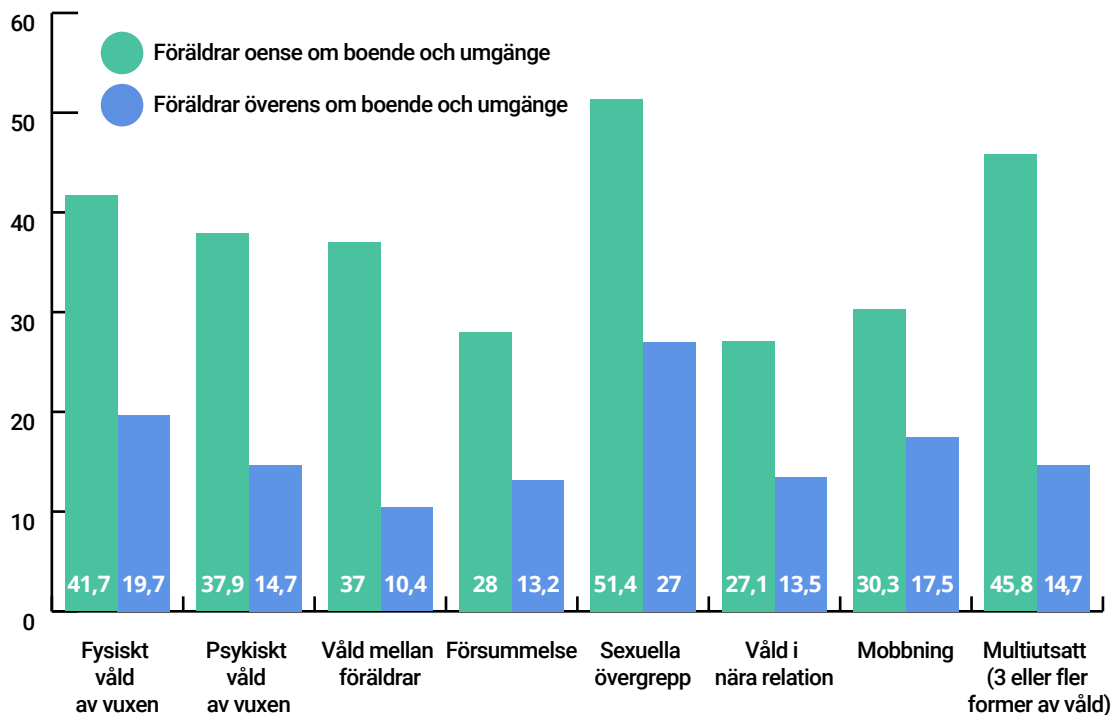

FIGUR 8. Utsatthet för olika typer av våld bland elever med någon form av funktionsnedsättning, kronisk sjukdom och/eller psykiatriska tillstånd och bland de elever som inte har någon funktionsnedsättning/sjukdom. Andel (%).

Elever vars föräldrar är oense om boende och umgänge

Totalt tio procent av eleverna, vilket motsvarar en tredjedel av elever med separerade föräldrar, rapporterade att föräldrarna varit oeniga om var eleven ska bo eller hur mycket eleven ska träffa den andra föräldern. Det var 7,3 procent som uppgav att detta hänt vid enstaka tillfällen och 3,7 procent som uppgav att föräldrarna ofta varit oeniga om boende och umgänge.

Elever vars föräldrar varit oense om boende och umgänge var utsatta för alla former av våld som undersöktes i betydligt högre utsträckning än de elever vars föräldrar separerat men där föräldrarna var överens om boende och umgänge (figur 9). Det var 84,9 procent som var utsatta för någon form av våld. Bland elever som uppgav att föräldrarna var oense om boende och umgänge var 45,8 procent multiutsatta till skillnad från 14,7 procent bland de elever vars föräldrar var överens om boende och umgänge. Dessutom var betydligt fler elever vars föräldrar var oense om boende och umgänge utsatta för allvarligt fysiskt våld av vuxna. Mer än var femte (21,7 %) rapporterade att de varit utsatta för allvarligt fysiskt våld såsom blivit slagen med knytnäve eller tillhygge, blivit sparkad eller liknande, och 14,3 procent hade blivit utsatta för upprepat fysiskt våld, till skillnad från 8,5 respektive 4,7 procent bland de elever vars föräldrar var separerade men var överens om boende och umgänge.

FIGUR 9. Utsatthet för olika typer av våld bland elever med separerade föräldrar där föräldrarna varit oense om boende och umgänge och bland de elever där föräldrarna var separerade men har varit eniga om boende och umgänge. Andel (%).

Elever i en hederskontext

I denna studie inkluderades frågor om elevers frihet att välja sin framtida partner, om familjens förväntningar att vänta med sex till äktenskapet och förväntningar att vara könsstympad/omskuren (tabell 29). Frågorna har tidigare använts i studierna *Frihet och ansvar* (Socialstyrelsen, 2007) och *Ung 018* (Ghadimi & Gunnarsson, 2019). En fråga om eleven blivit könsstympad (inklusive klippt eller prickad) eller omskuren ingick också i enkäten (se bilaga 1).

Det var totalt 2,1 procent som inte själva fick välja sin framtida partner. Detta var vanligast bland flickor som hade minst en utrikesfödd förälder (tabell 29). Nästan var femte elev kände förväntningar från familjen eller släkten att vänta med sex tills de gift sig. Det var betydligt vanligare bland elever med utrikesfödda föräldrar, särskilt flickor. Närmare hälften av flickor med utrikesfödda föräldrar (46,5 %) kände en förväntan att vänta med sex tills de gifter sig jämfört med 5,3 procent av flickor med svenskfödda föräldrar. Av pojkar med utrikesfödda föräldrar kände 37,7 procent en sådan förväntan jämfört med 9,4 procent av pojkar med svenskfödda föräldrar.

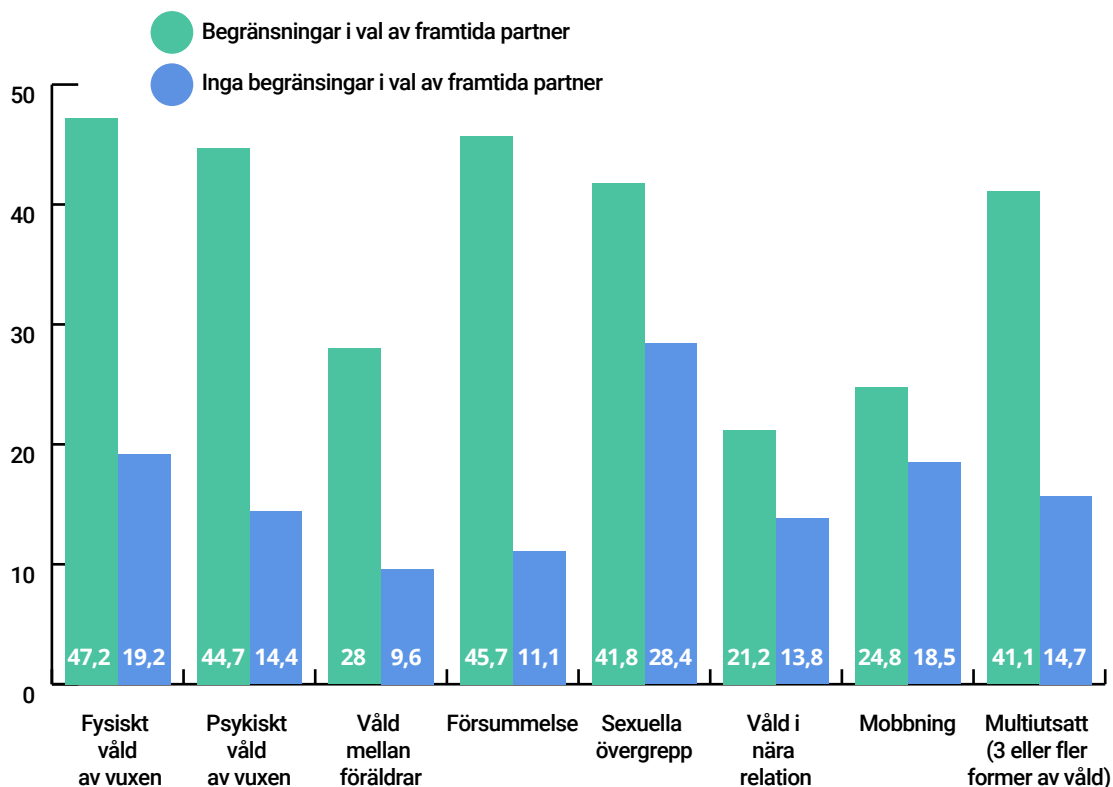
Var tionde elev kände förväntningar att vara könsstympad eller omskuren. Det var vanligast bland pojkar med utrikesfödd förälder. Nästan var tredje pojke förväntades vara omskuren. Mer än var tionde flicka med minst en utrikesfödd förälder kände förväntningar från familjen eller släkten om att vara könsstympad. Det var totalt 1,8 procent av eleverna som uppgav att de blivit könsstympade eller omskurna. Det handlade främst om omskärelse av pojkar (3,5 % av pojkarna). Det var fyra flickor (0,1 procent av flickorna) som rapporterade att de blivit könsstympade. Det var därutöver sex icke-binära elever som uppgav att de blivit omskurna eller könsstympade.

Bland elever med begränsningar i val av partner kände 46,3 procent förväntningar att vänta med sex tills de gifte sig och 12,4 procent kände förväntningar att vara könsstympad eller omskuren.

TABELL 29. Förekomst av elever som inte själva får välja sin framtida partner, har förväntningar i familjen eller släkten att vänta med sex till äktenskapet eller har förväntningar att vara könsstympad eller omskuren, uppdelat på kön och födelse-land. Andel (%).

	Pojkar		Flickor		Totalt %
	Svenskfödda föräldrar %	Utrikesfödd förälder %	Svenskfödda föräldrar %	Utrikesfödd förälder %	
Jag får inte själv välja vem jag ska gifta mig med/leva tillsammans med som vuxen	0,9	3,0	1,4	5,1	2,1
Det finns förväntningar i min familj eller släkt att jag ska vänta med sex tills jag gifter mig	9,4	37,7	5,3	46,5	19,4
Det finns förväntningar i min familj eller släkt att jag ska vara könsstympad/omskuren	6,3	30,0	2,2	11,3	10,1

Att inte själva få välja sin framtida partner hade ett signifikant samband med utsatthet för våld, oavsett förövare. Bland de elever som inte själva fick välja partner hade 88,5 procent varit utsatta för någon form av våld till skillnad från 56,4 procent bland dem som själva fick välja sin framtida partner (figur 10). När det gällde våld av vuxna var skillnaderna ännu större, 82,1 procent i jämförelse med 38,9 procent. Alla undersökta former av våld förutom mobbning hade ett signifikant samband med att inte själv få välja framtida partner. Det fanns inga signifikanta könsskillnader när det gällde utsatthet för våld i gruppen som inte själva fick välja sin framtida partner.

FIGUR 10. Utsatthet för olika former av våld bland de elever som upplever att de inte själva kan välja sin framtida partner och bland dem som själva får välja. Andel (%).

Bland de elever som kände förväntningar från familjen eller släkten att vänta med sex till äktenskapet var det också betydligt vanligare att ha utsatts för våld av vuxna jämfört med övriga (49,3 % vs 37,7%). Även elever som kände förväntningar på att vara, eller som blivit, könsstympade eller omskurna hade utsatts för våld av vuxna i betydligt högre utsträckning än övriga (51,5 % vs 38,6 %, respektive 52 % vs 38,6 %). Den ökade utsattheten för våld bland de elever som kände förväntningar att vänta med sex tills de gift sig eller som kände förväntningar att vara könsstympade eller omskurna drabbade främst flickor och icke-binära.

Våld från jämnåriga var inte vanligare bland dem som kände förväntningar från familjen eller släkten att vänta med sex tills de gift sig eller som kände förväntningar att vara, eller som blivit, könsstympade eller omskurna.

Våld, hälsa och skolprestation

Inledande sammanfattning:

Utsatthet för våld hade en stark koppling till ohälsa med ett dos-responsförhållande (d.v.s. att konsekvenser blev större vid högre grad av utsatthet).

Bland de elever som varit multiutsatta mårde var fjärde dåligt till skillnad från två procent bland de elever som inte utsatts för våld.

Våld hade ett signifikant samband med samtliga psykosomatiska besvär, men framför allt med dålig aptit, yrsel och ledsenhet samt att eleven känt sig spänd.

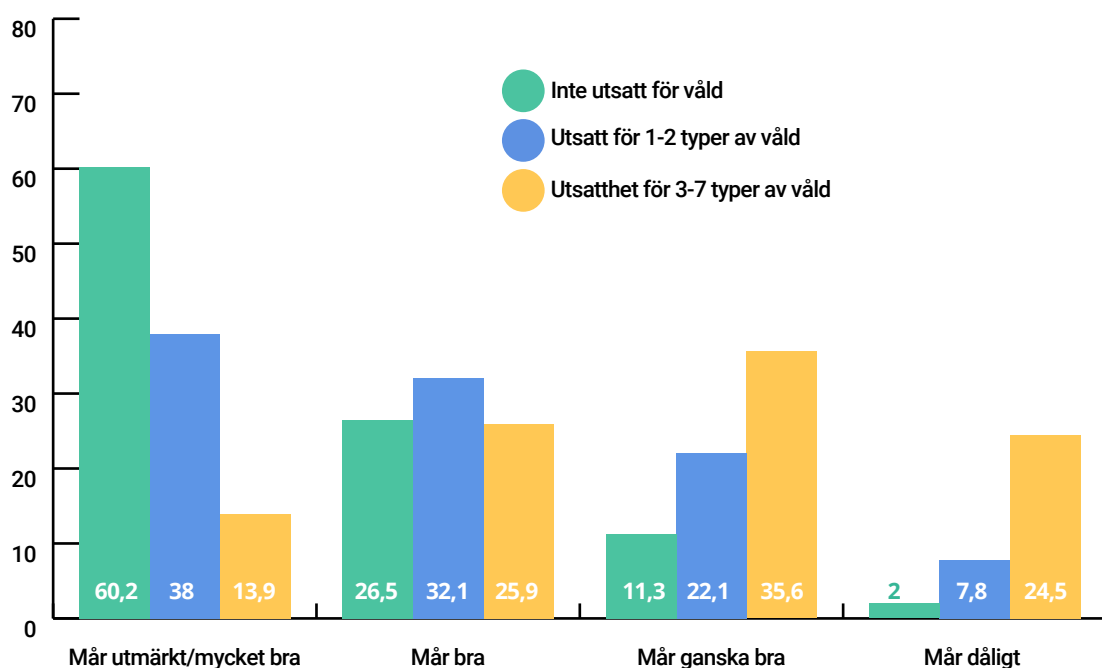
Det var mer än 20 gånger vanligare att ha skadat sig själv vid minst fem tillfällen bland dem som var multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta.

Bland multiutsatta elever hade var femte allvarligt övervägt att ta sitt liv vid minst fem tillfällen och var fjärde hade försökt att ta sitt liv till skillnad från en procent bland dem som inte utsatts för våld.

Det var 50 gånger vanligare att ha använt sex för att skada sig själv bland multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta.

I enkätstudien ingick frågor om elevernas upplevda hälsa. En generell fråga om elevens allmäntillstånd, frågor om psykosomatiska besvär och självskadebeteende samt suicidtankar och suicidförsök var inkluderade i enkäten. För att mäta psykosomatiska besvär användes PSP-skalan, vilket är ett instrument bestående av åtta delfrågor som har utvecklats av forskare vid Karlstads universitet (Hagquist, 2008). Frågorna om självskadebeteende och suicidförsök har tidigare använts i studien *Våld och hälsa* (Heimer m fl., 2014). Frågan om eleven använt sex för att skada sig själv har använts i studien *Unga, sex och internet efter #metoo* (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021). Vi har också inkluderat en fråga om hur eleven upplever sin prestation i skolan (se Bilaga 1 för mer information).

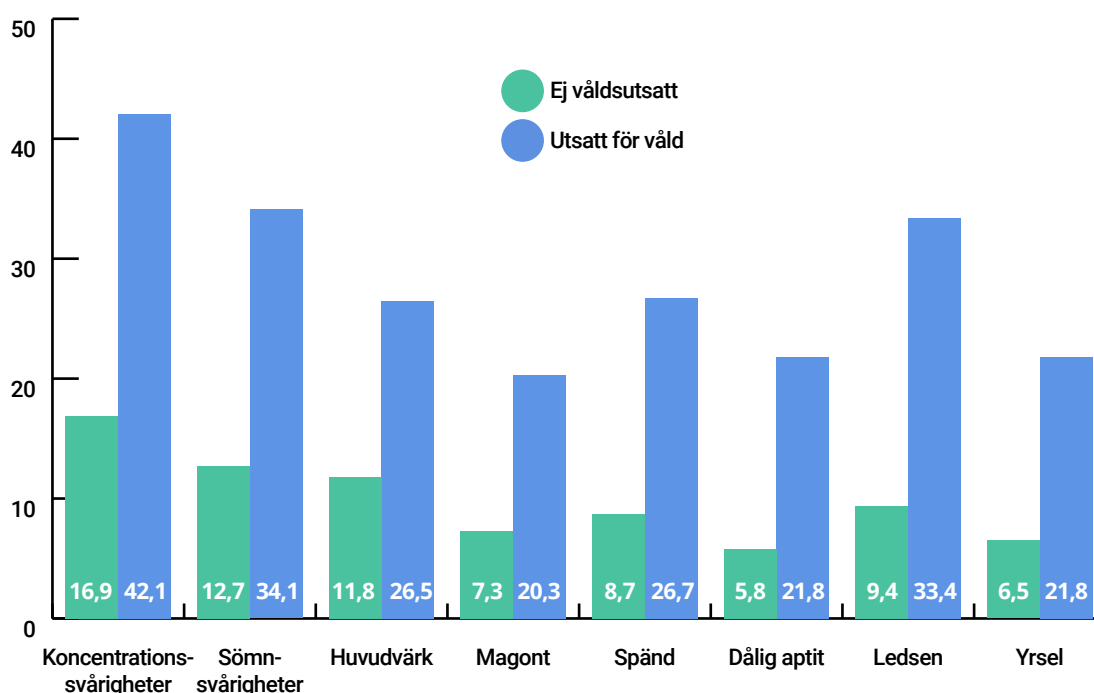
Majoriteten av eleverna uppgav att de mårde bra rent allmänt. Av samtliga elever var det 44,5 procent som uppgav att de mårde utmärkt eller mycket bra, 25,5 procent av eleverna mårde bra, 19,3 procent mårde ganska bra och 7,7 procent uppgav att de mårde dåligt. Det var stora könsskillnader när det gällde måendet där flickor och icke-binära elever mårde generellt sämre än pojkar.

FIGUR 11. Elevers allmänna mående i förhållande till grad av våldsutsatthet. Andel (%).

Det allmänna måendet var starkt kopplat till våldsutsatthet, med ett dos-respons förhållande (figur 11). Bland de elever som var multiutsatta rapporterade var fjärde att de mådde dåligt, till skillnad från 7,8 procent bland dem som utsatts för 1–2 typer av våld och två procent bland dem som inte utsatts för våld. Bland de elever som inte utsatts för våld rapporterade drygt 60 procent att de mådde utmärkt eller mycket bra till skillnad från knappt 14 procent bland dem som var multiutsatta.

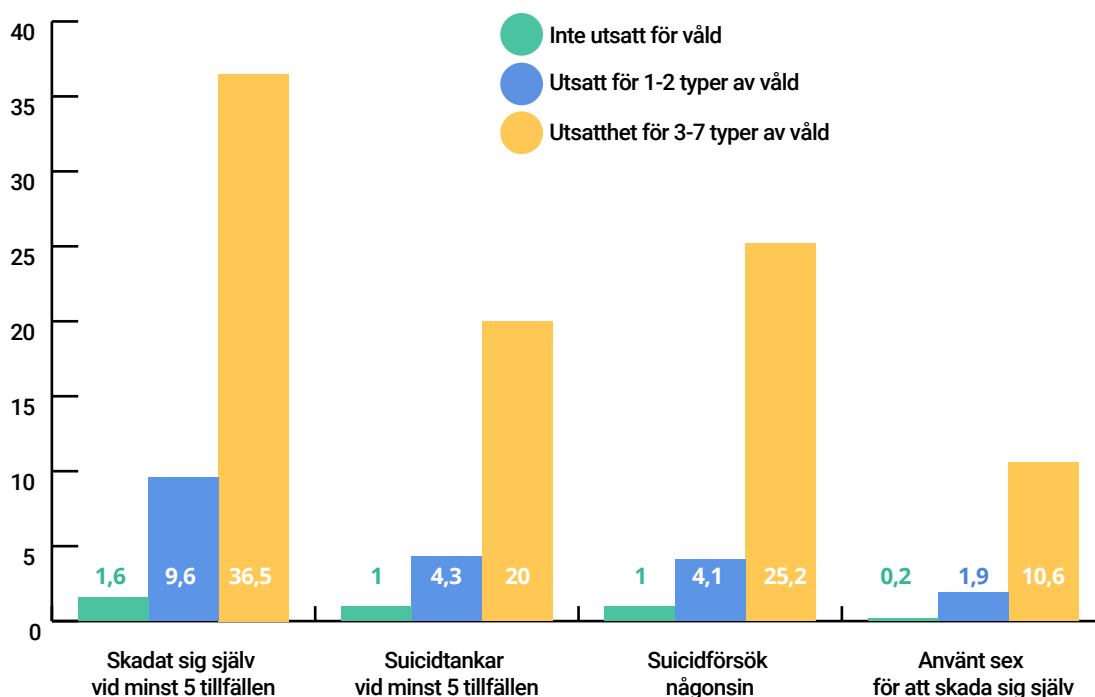
En hög andel av samtliga elever rapporterade att de ofta eller alltid hade olika psykosomatiska besvär under de senaste sex månaderna. De vanligaste psykosomatiska besvären var koncentrationssvårigheter (30,9 %), svårt att sova (24,7 %) och ledsenhet (22,5 %). Flickor och icke-binära rapporterade samtliga besvär i betydligt högre utsträckning än pojkar.

FIGUR 12. Andel elever som ofta eller alltid haft psykosomatiska besvär under de senaste sex månaderna. Jämförelse mellan elever som blivit utsatta för våld och elever som inte varit utsatta (%).

Samtliga psykosomatiska besvär hade oavsett kön ett signifikant samband med våld (figur 12). Dålig aptit, yrsel och ledsenhet samt att känna sig spänd var särskilt vanligt hos de elever som varit utsatta i jämförelse med dem som inte varit våldsutsatta. Det fanns ett dos-respons samband mellan våld och psykosomatiska besvär. De som var multiutsatta (utsatta för tre eller fler former av våld) hade oftare psykosomatiska besvär än övriga. Det var exempelvis 13,2 procent av de multiutsatta eleverna som *alltid* känt sig ledsna de senaste sex månaderna till skillnad från 4,9 procent bland dem som varit utsatta för 1–2 former av våld och 0,9 procent bland dem som aldrig varit våldsutsatta.

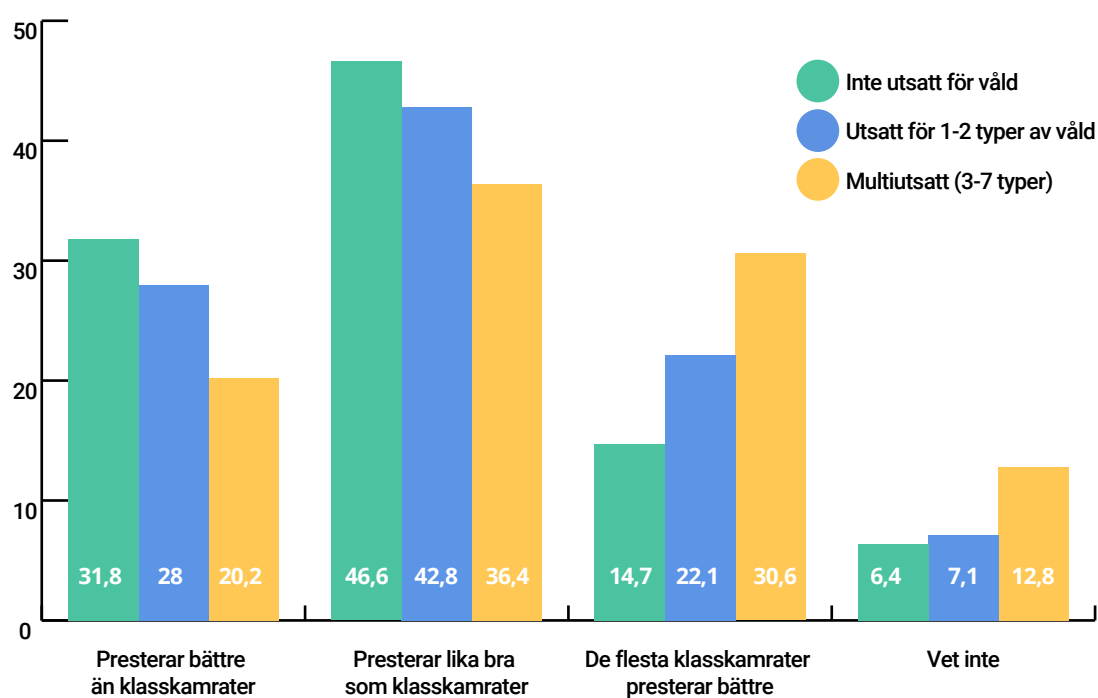
Av samtliga elever rapporterade mer än var femte elev (21,8) att de någon gång skadat sig själva genom att medvetet skära/rispa/bränna sig eller liknande och var tionde uppgav att de gjort det fem gånger eller mer. Det var totalt 2,3 procent som uppgav att de använt sex för att skada sig själva. Av samtliga elever var det 7,8 procent av eleverna som någon gång allvarligt övervägt att ta sitt liv och 5,2 procent hade övervägt detta fem gånger eller mer. Totalt 6,2 procent av eleverna hade någon gång försökt att ta sitt liv. Självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök var betydligt vanligare bland flickor och bland icke-binära elever än bland pojkar.

FIGUR 13. Sambandet mellan elevers självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök och våldsutsatthet. Andel (%).

Självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök var starkt kopplat till våld, oavsett elevens kön. Starkast koppling var till multiutsatthet (figur 13). Det var mer än 20 gånger vanligare att ha skadat sig själv vid minst fem tillfällen bland dem som var multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta. Bland multiutsatta elever hade var femte allvarligt övervägt att ta sitt liv vid minst fem tillfällen och var fjärde hade försökt att ta sitt liv till skillnad från en procent bland dem som inte utsatts. Det var 50 gånger vanligare att ha använt sex för att skada sig själv bland multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta. Det är viktigt att poängtera att även de som var utsatta för färre former av våld också hade skadat sig själva, hade suicidtankar och hade försökt att ta sitt liv i betydligt högre utsträckning än icke-utsatta.

Bland de våldsutsatta eleverna var det en betydligt högre andel som upplevde att de presterade sämre i skolan än sina klasskamrater i jämförelse med dem som inte varit utsatta för våld (25,2 % vs 14,7 %). Bland de elever som var multiutsatta rapporterade närmare en tredjedel att de presterade sämre än klasskamraterna (figur 14).

FIGUR 14. Elevers upplevelse av sin skolprestation i förhållande till grad av våldsutsatthet. Andel (%).

Det var endast sex procent (n=47) av multiutsatta elever som uppgav att de mådde utmärkt eller mycket bra, som aldrig självskadat eller haft suicidtankar/gjort suicidförsök och som upplevde att de presterar lika bra eller bättre än sina skolkamrater i skolan. Vidare analyser visade att ha vänner i skolan och på fritiden, trivsel i skolan och en trygg hem-situation hade ett starkt samband med god hälsa och skolprestation hos multiutsatta.

Avslöjande av våld

Inledande sammanfattning:

Av de elever som utsatts för fysisk misshandel och hade upplevt våld mellan föräldrar hade 58,4 procent berättat för någon, oftast för en jämnårig.

Av de elever som utsatts för fysisk misshandel och hade upplevt våld mellan föräldrar hade 17,1 berättat för en professionell inom skola, socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård eller ungdomsmottagning.

Av de elever som utsatts för sexuella övergrepp hade 56,3 procent berättat för någon, oftast en jämnårig.

Av elever som utsatts för sexuella övergrepp hade 10,5 procent berättat för en professionell inom skola, socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård eller ungdomsmottagning.

I detta avsnitt presenteras avslöjande av våldet bland de elever som varit utsatta för både fysiskt våld begått av vuxen och upplevt våld mellan vuxna i familjen. Samma frågor har använts i tidigare kartläggningar.

Avslöjande av fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen

Av de elever som uppgett att de varit utsatta för fysiskt våld av en vuxen och upplevt våld mellan vuxna hade mer än hälften (58,4%) berättat för någon om våldet. Det vanligaste var att eleven berättat för ett syskon eller jämnårig vän (tabell 31). En högre andel utsatta flickor och icke-binära elever (63 % respektive 64 %) hade avslöjat våldet i jämförelse med pojkar (49,1 %). Det var 17,1 procent av de utsatta eleverna som hade berättat för en professionell inom skola, socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård eller ungdomsmottagning.

TABELL 31. Personer/verksamheter som de utsatta eleverna avslöjat våldet för. Andel (%) och andel (n).

Avslöjat våldet ¹ för:	% (n)
Syskon	24,0 (157)
Förälder/närstående vuxen	19,0 (124)
Jämnårig vän	24,9 (163)
Flickvän/pojkvän	8,9 (58)
Personal inom skola (t ex lärare, skolsköterska, kurator)	8,3 (54)
Socialtjänsten	10,2 (67)
Polis	4,9 (32)
Hälso- och sjukvård, ex BUP	6,4 (42)
BRIS, jourhavande kompis eller liknande	3,8 (25)
Personal på ungdomsmottagning	2,8 (18)
Vuxen i förening eller liknande	2,0 (13)
För annan person	4,0 (26)

¹ I denna analys ingår de som både utsatts för fysiskt våld och upplevt fysiskt våld mellan vuxna.

I samband med enkätfrågorna om avslöjande kunde eleverna fylla i fritextsvar. Av svaren går det att förstå att en del elever väntade en tid innan de berättade, för en del tycks det ha gått flera år mellan våldet och avslöjandet;

Jag berättade inget till senare i livet när jag flyttade från pappa förstod då att det han gjorde mot mig var fel.

När eleverna kryssat i "annan" framgår det av fritextsvaren att det ofta var en släkting som kusin eller mor-farförälder.

Avslöjande av sexuella övergrepp

Av de elever som varit utsatta för sexuella övergrepp (oavsett förövare) hade 56,3 procent berättat för någon om övergreppen. Det vanligaste var att eleven valt att berätta för en jämnårig vän (tabell 32). Precis som vid avslöjande av fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen var det en högre andel utsatta flickor och icke-binära elever (61,7 % respektive 62 %) som avslöjat de sexuella övergreppen i jämförelse med pojkar (37,5 %). Emellertid var det en betydligt lägre andel pojkar som avslöjat sexuella övergrepp i jämförelse med andel pojkar som avslöjat fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen. Av de utsatta hade 10,5 procent berättat för en professionell inom skola, socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård eller ungdomsmottagning.

TABELL 32. Personer/verksamheter de utsatta eleverna avslöjat sexuella övergrepp för. Andel (%) och antal (n).

Avslöjat sexuella övergrepp för:	% (n)
Syskon	9,1 (148)
Förälder/närstående vuxen	17,3 (280)
Jämnårig vän	38,7 (626)
Flickvän/pojkvän	9,3 (150)
Personal inom skola (t ex lärare, skolsköterska, kurator)	6,6 (107)
Socialtjänsten	2,1 (34)
Polis	4,4 (71)
Hälso- och sjukvård	3,2 (52)
BRIS, jourhavande kompis eller liknande	1,9 (30)
Personal på ungdomsmottagning	2,2 (36)
Vuxen i förening eller liknande	1,1 (17)
För annan person	2,5 (40)

Eleverna hade möjlighet att lämna kommentarer efter frågorna om vem de avslöjat för. Det var tydligt att flera ungdomar hade en annan tolkning av vad som ansågs vara sexuella övergrepp än vad forskarna hade. Trots att de svarat ja på någon form av utsatthet så skriver flera att det de varit med om inte bedöms vara ett sexuellt övergrepp.

Jag vet inte om sexuella övergrepp är rätt ord. Jag har utsatts för dickpics och porr-virus, och en kille i min parallellklass visade porr på sin dator. Men det var inte särskilt jobbigt för mig, och mina kompisar har ju vart med när det hände.

Bemötande och stöd

Inledande sammanfattning:

De flesta elever som berättat om fysiskt våld från en vuxen och om att ha upplevt våld mellan föräldrar samt om sexuella övergrepp upplevde att omgivningen lyssnat på dem och trott dem, men negativa reaktioner på berättelser om våld förekom också.

Av de elever som berättat om fysiskt våld från en vuxen och om att ha upplevt våld hade 44 procent känt sig ifrågasatta, 9,6 procent hade blivit hotade på grund av det de berättat, 16 procent hade utsatts för ryktesspridning eller skitsnack och 31 procent hade utsatts igen av samma person efter att de berättat.

Av de elever som berättat om fysiskt våld från en vuxen och om att ha upplevt våld hade 37 procent önskat att de berättat tidigare medan 40 procent hade ångrat att de berättat.

Av de elever som berättat om sexuella övergrepp hade 43 procent känt sig ifrågasatta, 9,6 procent hade blivit hotade på grund av det de berättat, 26 procent hade utsatts för ryktesspridning eller skitsnack och 19 procent hade utsatts igen av samma person efter att de berättat.

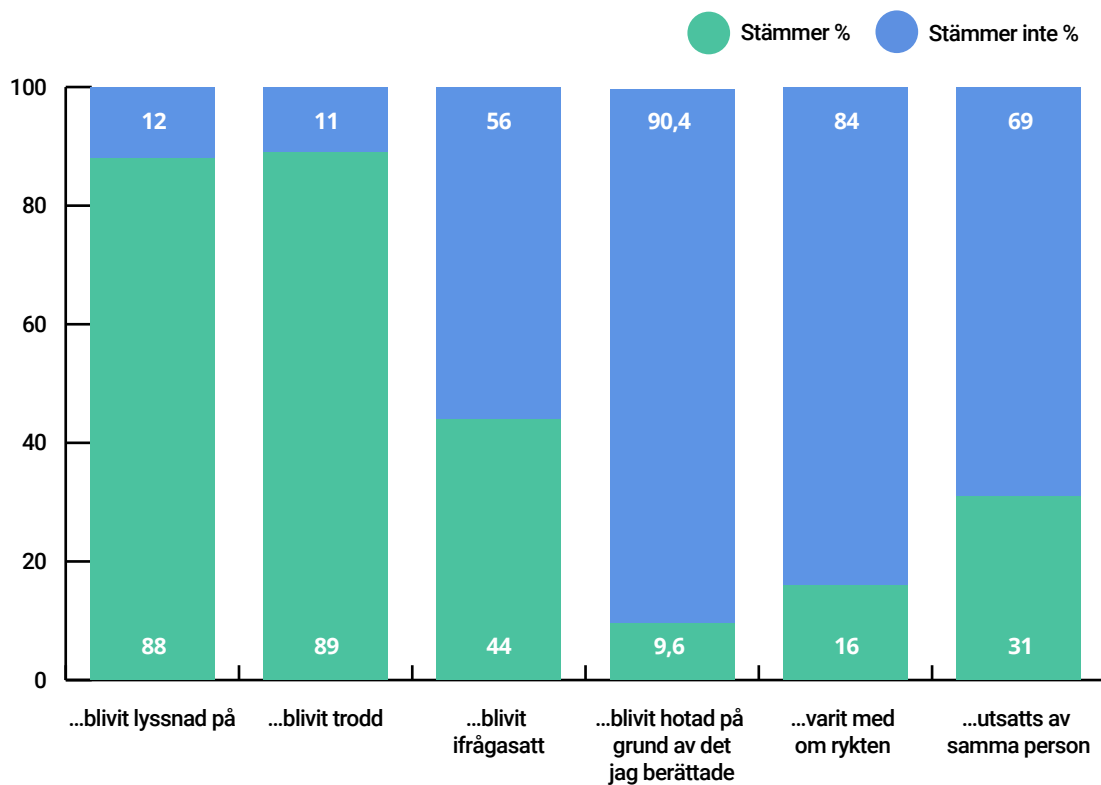
Av de elever som berättat om sexuella övergrepp hade 36 procent önskat att de berättat tidigare medan 28 procent hade ångrat att de berättat.

Av de elever som utsatts för fysiskt våld och upplevt våld mellan föräldrar hade 16 procent sökt stöd eller hjälp för det. Ungefär lika många uppgav att de hade behövt stöd men inte sökt.

Av de elever som utsatts för sexuella övergrepp hade 5 procent sökt stöd medan 12 procent uppgav att de behövt stöd men inte sökt.

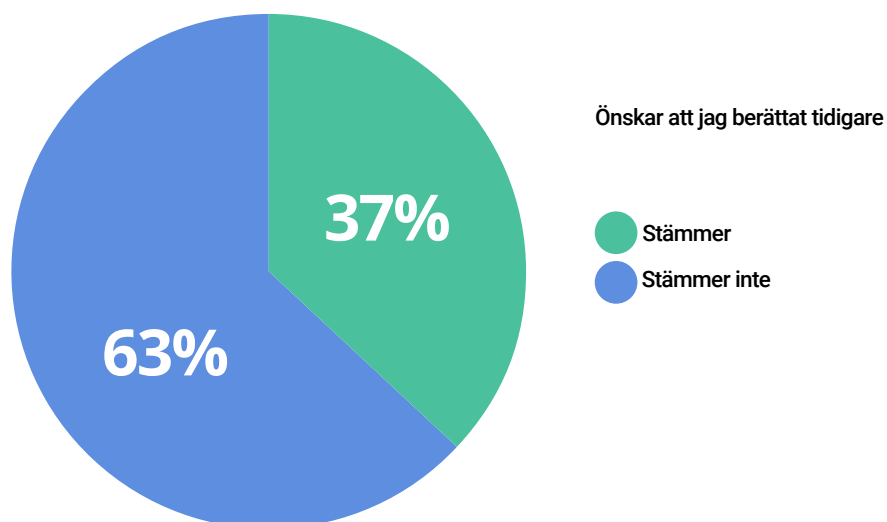
Omgivningens bemötande när barn berättar om fysiskt våld från vuxen och om att ha upplevt våld mellan föräldrar

De elever som berättat om att de utsatts för fysiskt våld och hade upplevt våld fick frågor om hur de bemötts av omgivningen och om hur de såg på att de avslöjat våldet. De flesta upplevde att de blivit lyssnade till (88 %) och trodda (89 %), men drygt var tionde upplevde inte att så var fallet. Negativa upplevelser förekom, 44 procent hade blivit ifrågasatta, 9,6 procent hade blivit hotade på grund av det de berättade och 16 procent hade varit med om ryktesspridning eller skitsnack på grund av att de berättade. Nästan en tredjedel (31 %) hade utsatts igen av samma person efter det att de berättat (figur 15).

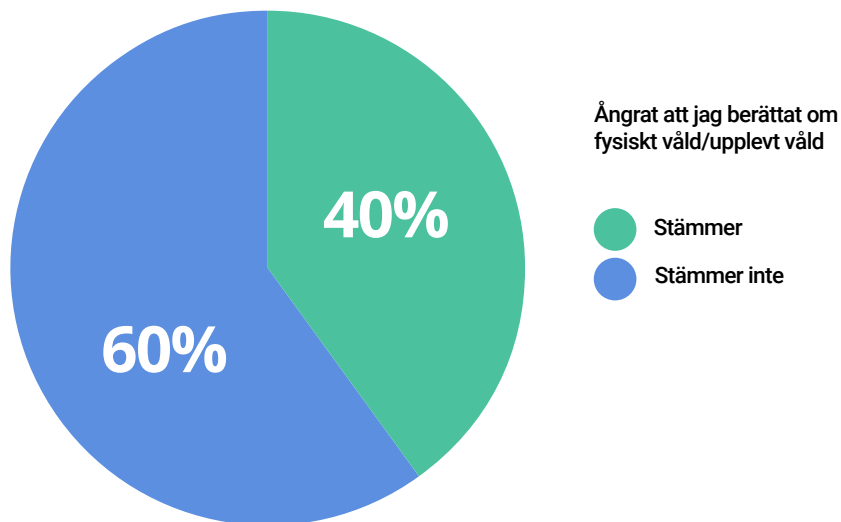

FIGUR 15. Upplevelser efter att eleven berättat om fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen (n=292-309). Andel (%).

Det var ungefär lika vanligt att de som berättat om fysiskt våld från vuxen och om att de upplevt våld mellan föräldrar önskat att de berättat tidigare som att de ångrat att de berättat om våldet, 37 procent hade önskat att de berättat tidigare medan 40 procent hade ångrat att de berättat (figur 16 och 17).

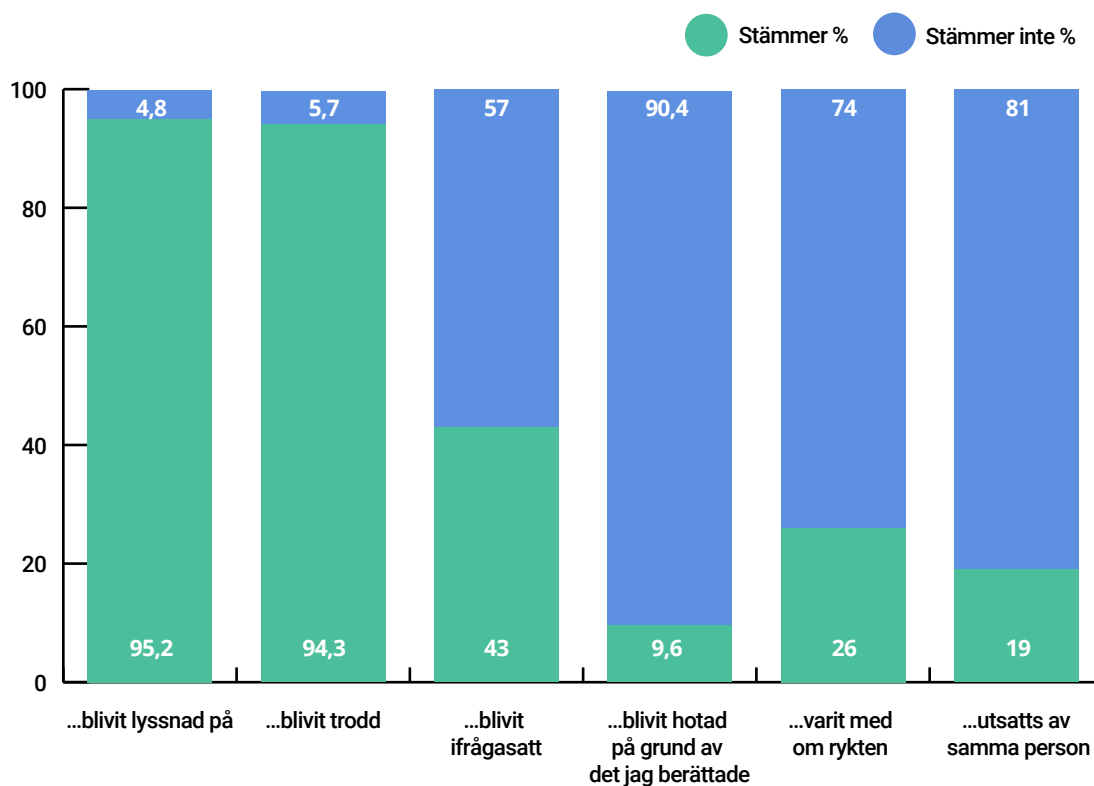
FIGUR 16. Andel elever som önskat respektive inte önskat att de berättat tidigare om fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen (n=295).

FIGUR 17. Andel elever som ångrat respektive inte ångrat att de berättat om fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen (n=299).

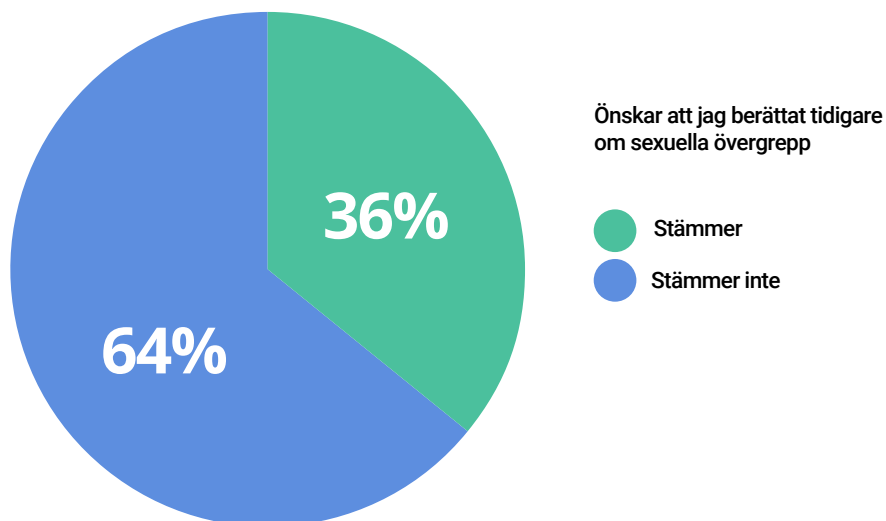
Omgivningens bemötande när barn berättar om sexuella övergrepp

De barn som berättat för någon om sexuella övergrepp svarade på frågor om vad som hände efter det. De flesta upplevde att de blivit lyssnade på (95 %) och att de blivit trodda (94 %). Men, 43 procent upplevde att de blivit ifrågasatta, 9,6 procent hade blivit hotade på grund av det de berättat och 26 procent hade varit med om ryktesspridning eller skitsnack på grund av det de varit med om. Nästan var femte (19 %) hade utsatts igen av samma person efter det att de berättat om övergreppen

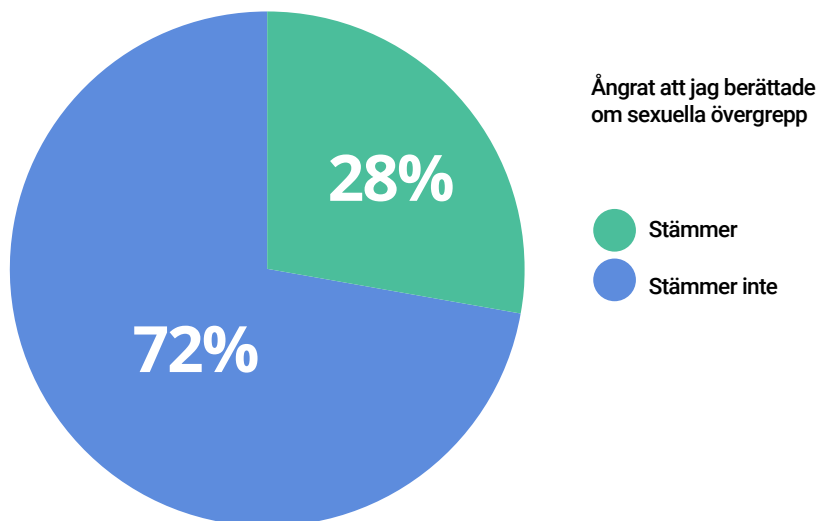

FIGUR 18. Upplevelser av omgivningens bemötande efter att eleven berättat om sexuella övergrepp (n=782–794). Andel (%).

Eleverna fick även värdera om de i efterhand önskade att de berättat tidigare eller om de ångrade att de berättat om sexuella övergrepp. De flesta önskade inte att de gjort annorlunda. Men, 36 procent av de barn som berättat om sexuella övergrepp önskade att de gjort det tidigare och 28 procent ångrade att de berättat (figur 19 och 20).

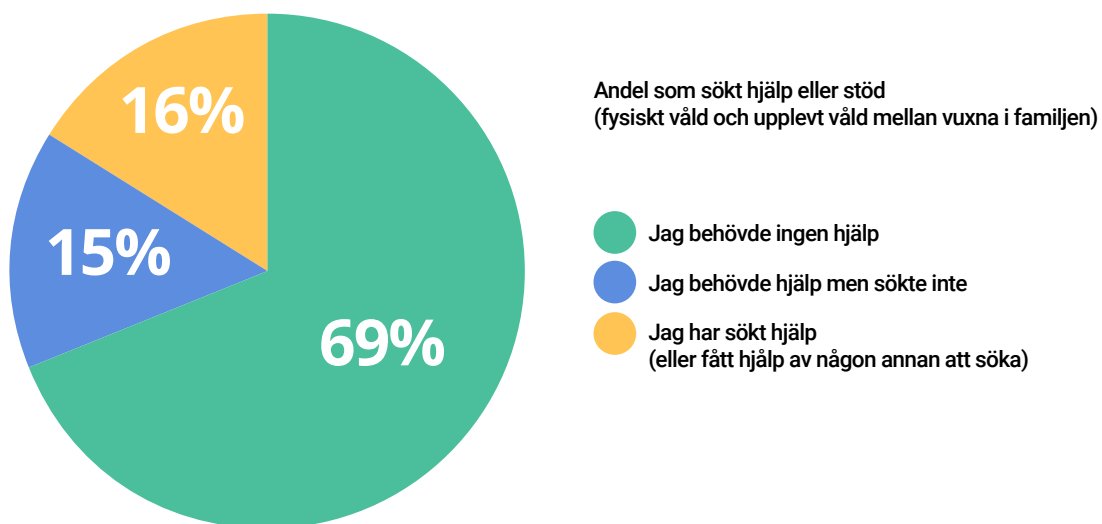
FIGUR 19. Andel elever som önskat respektive inte önskat att de berättat tidigare om sexuella övergrepp (n=786).

FIGUR 20. Andel elever som ångrat respektive inte ångrat att de berättat om sexuella övergrepp (n=785).

Hjälp och stöd efter att ha varit utsatt för fysiskt våld och att ha upplevt våld mellan föräldrar

De elever som utsatts för fysiskt våld av vuxna och hade upplevt våld mellan föräldrar svarade på om de sökt hjälp eller stöd på grund av det (eller fått hjälp att söka). En majoritet, 69 procent, svarade att de inte behövt någon hjälp, 16 procent att de hade sökt hjälp medan 15 procent uppgav att de hade behövt hjälp men inte sökt någon (figur 21).

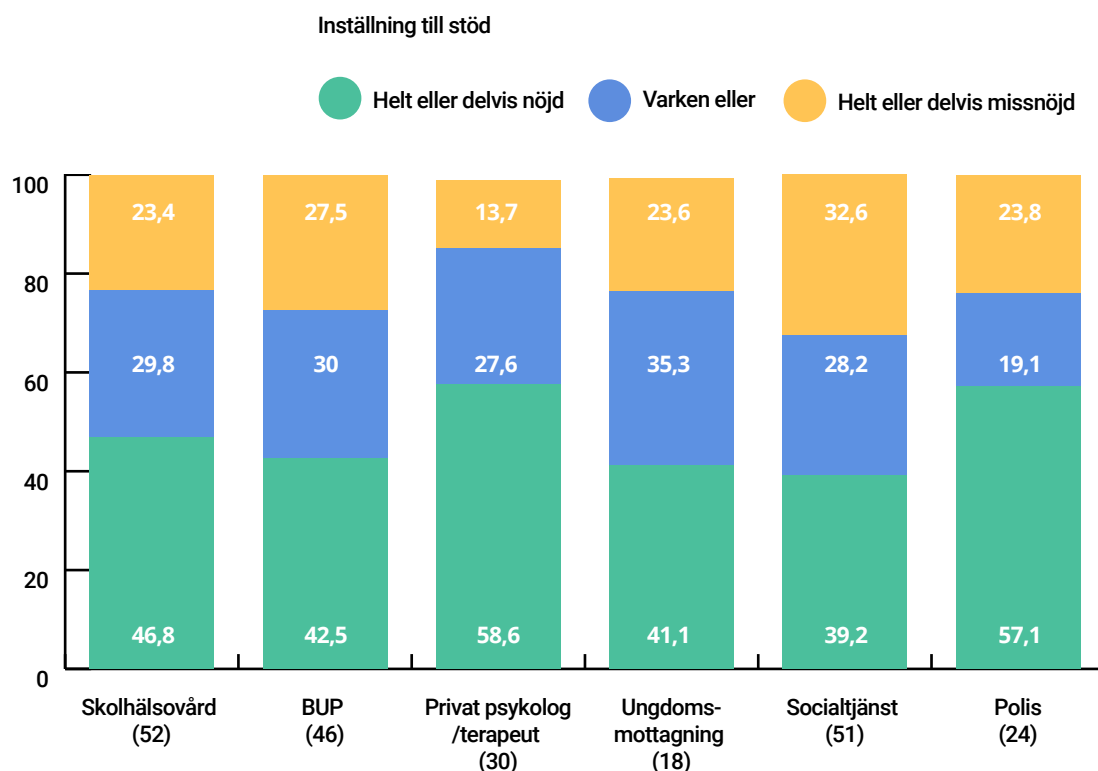
FIGUR 21. Andel av elever som sökt stöd och hjälp bland de elever som utsatts för fysiskt våld av vuxen och upplevt våld mellan föräldrar (n=606).

De elever som sökt stöd eller hjälp hade oftast vänt sig till skolhälsovård, socialtjänst eller barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Andelen av de utsatta eleverna som vänt sig till skolhälsovård var 8,6 procent, till socialtjänst 8,4 procent, till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) 7,6 procent, till privat psykolog/terapeut 4,5 procent och till ungdomsmottagning 3 procent (tabell 33).

TABELL 33. Elever som sökt stöd eller hjälp efter att ha varit utsatta för fysiskt våld av vuxna och har upplevt våld mellan föräldrar. Antal (n) och andel (%) av dem som utsatts (n=606).

	Antal	Andel av utsatta elever (%)
Skolkurator/skolpsykolog/skolsköterska	52	8,6
Barn-och ungdomspsykiatri (BUP)	46	7,6
Privat psykolog/terapeut	30	4,5
Ungdomsmottagningen	18	3,0
Socialtjänst	51	8,4
Polis	24	4,0
Annan	3	0,5

De elever som sökt stöd fick svara på hur nöjda de var med det stöd de fått. Beroende på var de sökt stöd var mellan 58,6 och 39,2 procent nöjda med stödet. Antalet elever som sökt stöd hos de olika instanserna var relativt få så resultaten behöver tolkas med försiktighet, men eleverna var mest nöjda med polis och privat psykolog/psykoterapeut och minst nöjda med socialtjänst.

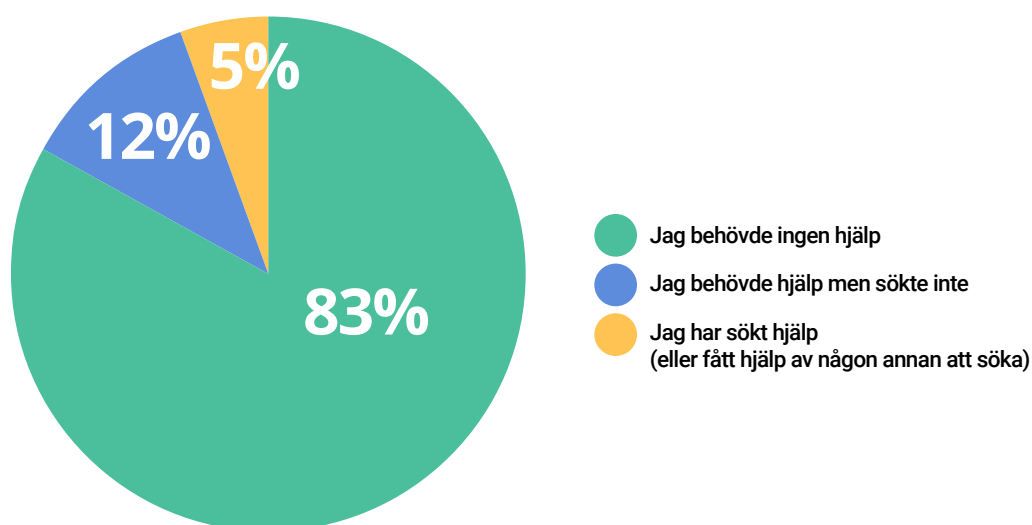

FIGUR 22. Inställning till kontakten bland elever som sökt stöd eller hjälp efter att ha varit utsatta för fysiskt våld av vuxna och har upplevt våld mellan föräldrar. Andel nöjda/missnöjda i %. Antal elever (n).

Hjälp och stöd efter sexuella övergrepp

Även de elever som utsatts för sexuella övergrepp fick följdfrågor angående om de sökt hjälp eller stöd på grund av sin utsatthet. En majoritet, 83 procent, svarade att de inte behövt någon hjälp, 5 procent att de hade sökt hjälp medan 12 procent uppgav att de hade behövt hjälp men inte sökt någon (figur 23).

Andel som sökt hjälp eller stöd (sexuella övergrepp)

FIGUR 23. Andel elever som sökt stöd och hjälp bland de elever som utsatts för sexuella övergrepp (n=1515).

Få elever valde att svara på var de sökt hjälp eller hur nöjda de var med stödet efter sexuella övergrepp så de svaren redovisas inte.

Coronapandemins påverkan

I studien ingick frågor om hur coronapandemin påverkat eleven inom flera områden, såsom kontakt och kommunikation med vänner, familj och andra vuxna, utsatthet för övergrepp samt stöd och behandling. Frågorna har tidigare skapats och använts i studien *Unga, sex och internet efter #metoo* (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021).

Var fjärde elev uppgav att de känt sig mer ensamma än tidigare och 17,7 procent upplevde det svårare att diskutera med kompisar. Det var 13 procent som upplevde att det var svårare att kontakta vuxna utanför familjen vid oro (tabell 34). Det var dock nästan 40 procent som uppgav att de under coronapandemin haft större möjlighet att diskutera sin oro med sina föräldrar än tidigare.

Det var 6,9 procent av eleverna som rapporterade att deras hemsituation blivit värre och det var en betydligt högre andel bland flickorna och bland elever med icke-binär könsidentitet som uppgav det i förhållande till pojkar (8,5 % respektive 21,8 % vs 5,9 %). Det var också en signifikant högre andel elever med funktionsnedsättning som rapporterade det i jämförelse med elever som inte hade någon funktionsnedsättning (9,9 % vs 4,4 %). Utrikesfödda elever rapporterade också i större utsträckning att deras hemsituation försämrats under pandemin i jämförelse med elever födda i Norden (9,9 % vs 7,3 %).

Det var 2,4 procent av eleverna som uppgav att de hade blivit utsatta för mer våld och övergrepp än tidigare. Detta var betydligt vanligare bland icke-binära elever (11,6 %, n=15) än övriga, men ingen större skillnad när det gällde pojkar och flickor (2,1 % respektive 2,4

%). Bland elever födda utanför Norden var det dock en betydligt högre andel som hade varit mer utsatta under pandemin i jämförelse med elever födda i Norden (4,3 % vs 2,3). Elever med funktionsnedsättningar rapporterade också mer våld och övergrepp under pandemin i jämförelse med dem som inte hade någon funktionsnedsättning (3,1 % vs 1,4 %).

Av eleverna var det 8,6 procent som uppgav att de oftare fått förslag om att dela sexuella bilder på nätet. Detta var betydligt vanligare bland flickor och icke-binära elever i jämförelse med pojkar (12,9 % respektive 26,0 % vs 4,7 %). Elever med funktionsnedsättningar uppgav också att de oftare fått förslag om att dela sexuella bilder på nätet i jämförelse med elever utan funktionsnedsättningar (11,9 % vs 4,4 %). Bland elever födda i Norden var det en något högre andel som fått förslag om att dela sexuella bilder i jämförelse med elever födda utanför Norden, men skillnaderna var inte signifikanta (9,5 % vs 8,5 %).

TABELL 34. Coronapandemins påverkan på eleverna. Andel som instämde/inte instämde med svarsalternativen (%).

Coronapandemin har påverkat så att:	Stämmer mycket eller ganska bra	Stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls	Vet inte
a) Jag har känt mig mer ensam än tidigare	24,4	66,1	9,5
b) Det har varit svårare att diskutera med kompisar	17,7	74,9	7,4
c) Det har blivit svårare att kontakta vuxna utanför familjen om något oroar mig	13,0	75,5	11,5
d) Jag har haft större möjlighet att diskutera med mina föräldrar om sådant som oroar mig	39,4	43,6	17,1
e) Min situation hemma har blivit värre än tidigare	6,9	84,0	9,1
f) Jag har blivit utsatt för mer våld/övergrepp än tidigare	2,4	89,0	8,6
g) Jag har oftare fått förslag om att dela sexuella bilder på nätet	8,6	85,9	8,5
h) Informationen om pandemin har gett mig kunskap om vart jag kan vända mig om något oroar mig eller om jag är utsatt för övergrepp	26,8	54,1	19,1
i) Stöd och behandling har avbrutits eller skjutits upp	12,8	71,1	16,1

Mer än var fjärde elev uppgav att informationen om pandemin hade gett kunskap om vart eleven kunde vända sig vid oro eller utsatthet för övergrepp. Det var 12,8 procent som rapporterade att stöd och behandling avbrutits eller skjutits upp.

DISKUSSION

I denna del diskuteras de viktigaste resultaten. Den avslutas med slutsatser och förslag.

Vissa former av våld har ökat

Alla barn har rätt till en uppväxt utan våld. Resultaten från den här studien visar dock att över 57 procent av eleverna hade varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt och att 40 procent hade varit utsatta för våld där en vuxen varit förövare. Drygt åtta procent av eleverna hade varit utsatta för 3–5 former av våld där en vuxen varit förövare.

En central frågeställning för den här studien var hur förekomsten av våld mot barn har utvecklats sedan den senaste studien 2016. Studien visar att andelen barn som rapporterade att de hade utsatts för någon form av våld av en vuxen någon gång under uppväxten är oförändrad sedan den senaste undersökningen (fysisk misshandel, psykisk misshandel, försummelse, att uppleva våld mellan föräldrar samt sexuella övergrepp). Andelen elever som var multiutsatta (utsatta för tre eller fler former av våld från vuxna) samt andelen elever som utsatts för någon form av våld av föräldrar ligger även de på samma nivå som 2016.

Däremot fanns förändringar gällande enskilda former av våld. Den utsatthet som det innebär att ha *upplevt våld mellan föräldrar* hade minskat sedan senaste kartläggningen. Även andelen elever som utsatts för *fysiskt våld* av vuxen hade minskat sedan 2016. Under en längre tidsaspekt, från 2006 till 2022, så har det också skett en minskning av fysiskt våld som begåtts av föräldrar. Resultatet stöds av en annan svensk studie som jämfört förekomsten av fysiskt våld av föräldrar under en tioårsperiod (Kvist m fl., 2020).

Försummelse samt *psykiskt våld av en förälder* hade dock ökat signifikant sedan 2016. Dessa våldsformer har visats sig ha stora långsiktiga konsekvenser för barns hälsa och utveckling (Norman m fl., 2012; Lucas & Jernbro, 2014; Jernbro, Eriksson & Janson, 2010). Vad ökningen beror på är svårt att säga, men försummelse är den våldsform som har starkast koppling till dålig ekonomi. Denna studie visar att majoriteten av de elever som uppgav att familjen inte hade råd att köpa det de behövde hade blivit försummade. Försummelse liksom annat våld är också tydligt kopplat till psykisk sjukdom och missbruksproblem hos föräldrar, något som inte tycks minska i befolkningen i stort (Folkhälsomyndigheten, 2022; Socialstyrelsen, 2021).

Andelen elever som uppgav att de utsatts för *sexuella övergrepp begångna av okända vuxna och av jämnåriga* hade ökat sedan 2016. Det var främst sexuella övergrepp som skett över internet som ökat. Resultatet bekräftar resultatet från studien *Unga sex och internet efter #metoo* (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021). Där konstaterades en ökning av förekomsten av sexuella övergrepp mellan 2014 och 2020/2021 bland elever i åk 1 i gymnasiet. Resultatet gällde sexuella övergrepp under hela uppväxten men var dock en-

dast signifikant vad gällde flickor. Vår studie visade även en signifikant ökning för pojkar, även om ökningen var störst för flickor. Ökningen kan eventuellt ha ett samband med den nya samtyckeslagstiftningen och debatten kring #metoo som kan ha påverkat så att fler elever definierar det de varit med om som övergrepp (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021).

Även *mobbning* har ökat under det senaste decenniet. I vår studie såg vi ingen ökning av mobbning sedan studien 2016, men i jämförelse med studien 2011 hade det skett en ökning. Ökningen sedan 2011 ligger i linje med Folkhälsomyndighetens rapport Skolbarns hälsovanor som också visade en ökning av andel barn som uppgav att de blivit mobbade (Folkhälsomyndigheten, 2018). Förekomsten av mobbning indikerar att det behövs krafttag för att förebygga allt våld mot barn.

I vår studie var det tydligt att elever som har varit utsatta för mobbning också i högre grad varit utsatta för andra former av våld. Det sambandet har tidigare påvisats i forskning (Lucas, Jernbro, Tindberg & Janson, 2016) och stämmer med resultaten från BRÅ:s rapport där utsatthet för mobbning korrelerar med utsatthet för misshandel, hot, rån och/eller sexualbrott (BRÅ, 2022). Erfarenheter av mobbning ökar också risken att elever drabbas av psykiska problem som oro/ångest och nedstämdhet/depression (Folkhälsomyndigheten, 2020; Hellfeldt, López-Romero & Andershed, 2019).

Andelen elever med positiva attityder till uppfostringsvåld minskade betydligt mellan år 1995 och 2000. Sedan dess ligger andelen elever som accepterar uppfostringsvåld stabilt, och var i denna undersökning 13 procent vilket är på samma nivå som 2016.

Våld i ungas parrelationer mättes för första gången i denna studie. Ungefär hälften av eleverna i årskurs nio hade haft en relation. Nästan var tredje elev som haft en relation svarade att de varit utsatta för någon form av våld, inklusive sexuella övergrepp, i relationen. Den vanligaste formen av utsatthet var digitalt våld. På frågan om en partner "använt mobiltelefon, appar, eller sociala medier för att försöka kontrollera vem du är vän med eller var du är" svarade nästan 13 procent av eleverna att det skett några gånger eller ofta. Det var cirka åtta procent som uppgav att de varit utsatta för fysiskt våld i en parrelation. Siffrorna är i linje med en dansk studie med elever i årskurs sju (Karsberg m fl., 2018), men något lägre än en tidigare svensk studie med ungdomar i åldern 15–19 år (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf, 2022). Flickor och icke-binära rapporterade utsatthet i högre grad än pojkar. Den sammantagna bilden är att våld förekommer i relativt hög utsträckning i parrelationer även bland så unga elever som niondeklassare.

De främsta riskfaktorerna för våld

Många av de risk- och bakgrundsfaktorer som ingår i studien samvarierar i hög utsträckning, vilket gör det svårt att undersöka vilka risker för våldsutsatthet som är mest betydande. Dessutom var studien av tvärsnittsdesign och vi vet inte alltid om den så kallade riskfaktorn tidsmässigt skedde innan våldsutsattheten.

I denna studie framkom flera faktorer som har med föräldrarnas och familjens situation att göra och som har samband med våldsutsatthet. Samtliga sju former av våld som vi undersökt i denna studie var starkt kopplade till *upplevd dålig familjeekonomi* och att *bo mestadels med endast en förälder*. Dessutom var *missbruk, psykisk sjukdom, suicidproblematik och kriminalitet hos föräldrarna* starkt förknippat med våld och multiutsatthet, något som också framkommit i den tidigare elevstudien (Jernbro & Janson, 2017, Jernbro & Landberg, 2020). Var sjätte elev levde med föräldrar med dessa problem och risken att utsättas för våld var överhängande. Att främja föräldrars psykiska hälsa och förebygga missbruk av alkohol och användning av droger är därmed av stor vikt. Om föräldrar med missbruk och/eller psykisk sjukdom får behandling från hälso- och sjukvården eller socialtjänsten måste barnen uppmärksammas så att de får information och det stöd de behöver och har rätt till.

Liksom den senaste elevstudien visade (Jernbro & Janson, 2017), fann vi att elever i *familjer där föräldrar varit oeniga om boende och umgänge* var betydligt mer utsatta för alla former av våld än övriga. Även elever med *begränsningar i val av framtida partner och oskuldskrav* var mer utsatta för våld, framför allt våld begått av vuxna. *Elever födda utanför Norden* rapporterade våld begått av vuxna, förutom sexuella övergrepp, i större utsträckning än elever födda i Norden.

Studien visade också att vissa individuella faktorer eller sårbarhet hos barnet hade samband med våldsutsatthet. *Flickor* rapporterade mer våld än pojkar generellt sett, något som andra svenska studier också visat (Jernbro & Janson, 2017; Aho, Gren-Landell & Svedin, 2016). *Icke-binära* elever rapporterade våldsutsatthet i störst utsträckning, något som också framkom i studien 2016. Alla former av *funktionsnedsättningar och kronisk sjukdom* hade ett starkt samband med våldsutsatthet (se också Svedin, Landberg & Jonsson, 2023). Tre av fyra elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning rapporterade att de varit utsatta för våld. Bland elever med psykiatriska tillstånd, såsom depression, ångest och ätstörningar, hade fyra av fem varit våldsutsatta. De olika psykiatriska tillstånden kan med stor sannolikhet delvis vara en konsekvens av det våld eleven utsatts för.

Våld och hälsa

De starka samband mellan våldsutsatthet och ohälsa som framkommer i den här studien är alarmerande men väl i linje med tidigare forskning (Aho, Proczkowska-Björklund & Svedin, 2016; Cater, Andershed & Andershed, 2014). Det allmänna måendet var starkt kopplat till våldsutsatthet, med ett dos-respons förhållande. Bland de elever som var multiutsatta rapporterade var fjärde att de mådde dåligt till skillnad från 7,8 procent bland dem som utsatts för 1–2 typer av våld och två procent bland dem som inte utsatts för våld. Bland de elever som inte utsatts för våld rapporterade drygt 60 procent att de mådde utmärkt eller mycket bra till skillnad från knappt 14 procent bland dem som var multiutsatta.

Självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök var starkt kopplat till våld. Det var mer än 20 gånger vanligare att ha skadat sig själv vid minst fem tillfällen bland dem som var multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta. Bland multiutsatta elever hade var femte allvarligt övervägt att ta sitt liv vid minst fem tillfällen och var fjärde hade försökt att ta sitt liv till skillnad från en procent bland dem som inte utsatts. Det var 50 gånger vanligare att ha använt sex för att skada sig själv bland multiutsatta i jämförelse med icke-utsatta. Våldsutsatta elever upplevde även att de presterade sämre i skolan än sina klasskamrater jämfört med de elever som inte varit utsatta för våld.

Skoltrivsel, en trygg hemsituation och sociala relationer är tydliga skyddsfaktorer för hälsa bland elever som utsatts för våld.

Kontakt med förälder som utövat våld

Ett nytt frågeområde i den här studien var barns kontakt med föräldrar som utövat våld och deras inställning till den kontakten. Det var tydligt att en stor majoritet av de barn som utsatts för våld av en förälder eller upplevt våld mellan föräldrar fortsatte att bo tillsammans med den som varit våldsam, få uppgav att de inte hade någon kontakt alls. Det var vanligare att kontakten var gles eller obefintlig när en styvförälder varit våldsam.

Orsakerna till att kontakten med en förälder såg ut som den gör i det enskilda fallet var antagligen mycket komplex. Även om våld förekommit varierade det mellan mindre allvarligt våld vid enstaka tillfällen och grovt upprepat våld. Det kan också ha passerat många år sedan våldshändelserna ägde rum. Vi har inte heller frågat om bakgrunden till att kontakten med en förälder är begränsad, det kan till exempel handla om praktiska omständigheter som långa avstånd, om att barnet inte vill eller att föräldern inte är intresserad av kontakt, det kan handla om en frivillig överenskommelse mellan föräldrar eller om ett domstolsbeslut. Det är inte heller säkert att barnet berättat för en vuxen om vad de vill (Unizon, 2022). Det gör att det är svårt att tolka de resultat som handlar om barnets inställning till kontakten. Resultaten var blandade på så sätt att vissa barn önskade mer kontakt och andra mindre. Det talar för att individuella bedömningar måste göras. I de individuella bedömningarna måste barnets inställning kombineras med riskbedömningar. Det kan vara farligt för ett barn att ha kontakt med en våldsam förälder även om barnet uttrycker att det önskar det. Motiven för att vilja ha kontakt med en våldsam förälder kan också vara skiftande. Barn kan vilja ha umgänge för sin egen skull, men det kan också till exempel handla om att skydda andra familjemedlemmar eller att undvika konflikter (Unizon, 2022).

Barn som hade mindre kontakt med föräldrar än vad de ville kan ha förhindrats av andra att ha kontakt. Det är också möjligt att en del av de barn som önskade mer kontakt med en förälder ville ha utökad kontakt på vissa villkor, till exempel att våldet upphör. Andra barn kan ha föräldrar som inte är intresserade av kontakt även om barnet vill ha det. Något som är tydligt är att långt ifrån alla barn hade den kontakt som de önskade med

sin våldsamma förälder och att det därmed finns ett behov av att erbjuda stöd för att förbättra kontakten. Ett sådant stöd behöver individanpassas och kan till exempel innebära att hjälpa till att etablera mer kontakt, att skydda barn från kontakt eller att erbjuda insatser som gör att våldet upphör eller att konsekvenserna av det mildras.

Få avslöjar våldet för professionella

Även om de flesta elever som utsatts för våld hade berättat för någon så hade de oftast vänt sig till en jämnårig, precis som resultat från tidigare studier visat. Det visar att stöd också måste utformas till de kompisar som får bära ett avslöjande. Också de kan behöva kunskap om hur de kan bemöta sin vän och vart de kan vända sig för att vännen ska få mer professionellt stöd.

Många gånger är barnets avslöjande om våldet den avgörande faktorn för att barnet ska få stöd och skydd men det var relativt få som berättat om våld och övergrepp för en professionell person, något som är i linje med tidigare svensk forskning (Jernbro & Janson, 2017; Svedin, Landberg & Jonsson, 2021). Bland de elever som varit utsatta för sexuella övergrepp hade endast en av tio berättat för en professionell inom skola, socialtjänst, ungdomsmottagning eller polis. Motsvarande siffra för de elever som utsatts för fysiskt våld och upplevt våld mellan vuxna i familjen var 17 procent. Att få berättat om sin utsatthet kan förutom hot och rädsla bero på skam- och skuld känslor, bristande förtroende för vuxna eller lojalitet med förövarna (Jernbro, Otterman, Lucas, Tindberg & Janson, 2017).

Flickor avslöjade våldet i större utsträckning än pojkar. Endast en dryg tredjedel av pojkarna hade avslöjat sexuella övergrepp för någon. Sexuella övergrepp kan vara än mer skamfyllda för pojkar än för flickor och blir därmed svårare att prata om (se också Svedin, Landberg & Jonsson, 2021).

Tidigare studier visar att barn gör flera överväganden innan de bestämmer sig för att berätta (Thulin, Kjellgren & Nilsson, 2020). Det handlar både om huruvida barnet ska berätta och för vem. Det är viktigt att vuxna förstår de svårigheter som barnet brottas med inför och efter ett avslöjande för att hjälpa barnen att hantera ibland motstridiga känslor, och framför allt för att lotsa barnen till adekvat stöd.

I fritextsvaren framkom att en del elever inte berättat om våldet förrän det gått en tid, ibland flera år. Det kan bero på flera saker och vara ett mer eller mindre avsiktligt val. En del barn förstår först senare i livet att det som de varit utsatta för räknas som våld eller ett övergrepp. Det visar att barn behöver kunskap om olika former av våld, men också om sina rättigheter. Både förskola och skola kan rusta barnen med sådan kunskap. När vuxna pratar om våld visar de för barn att den vuxna vågar prata om ämnen som kan upplevas svåra – och den vuxna kan därmed vara en person som barnet vågar anförtra sig åt. Att adressera ämnet i exempelvis klassrummet kan också minska barnets känsla av att vara ensam om sin upplevelse (se också Thulin, Kjellgren & Nilsson, 2020). Att få barn berättat för vuxna kan också bero på att barnen inte vet vilket stöd de kan få.

Behov av förbättringar gällande stöd och bemötande

Enbart en mindre andel av de elever som hade utsatts för fysiskt våld av en vuxen och upplevt våld mellan föräldrar (15 %) hade fått stöd eller hjälp för det. Det är oroande att ungefär lika många själva ansåg att de behövt hjälp eller stöd men inte sökt. Samtidigt kan utbudet av bra stöd vara begränsat och det är långt ifrån alla som sökt stöd som är nöjda med det de fått.

Ett liknande mönster i stödsökande som vid fysiskt våld och bevittna våld fanns för de elever som utsatts för sexuella övergrepp. Den stora majoriteten tyckte inte att de behövde stöd, och enbart fem procent hade sökt stöd. Men här var diskrepansen mellan de som sökt stöd och de som avstått trots att de hade behov större. Det fanns mer än dubbelt så många som avstått från att söka stöd trots behov än vad det fanns elever som faktiskt sökt. Att enbart en minoritet bland barn söker stöd efter våld och övergrepp bekräftar bilden i tidigare forskning (Jernbro & Jansson, 2017; Svedin, Landberg & Jonsson, 2021; Landberg, Svedin & Jonsson, 2022).

I den här studien har vi frågat eleverna om de berättat om det våld de utsatts för eller om de inte har det. I själva verket är avslöjandet sällan en enstaka händelse utan snarare en process över tid med gradvisa avslöjanden (Alaggia m fl., 2019). Barn väljer ut någon de har förtroende för och berättar. Om de bemöts väl, eller om trycket att anförtro sig åt någon blir för stort, berättar de lite mer och kanske för fler personer. Men de kan också dra sig tillbaka och tystna efter det första avslöjandet om de blir besvikna (Landberg, Kaldal & Eriksson, 2023).

Upplevelser av omgivningens bemötande efter att barn berättat om våld varierade. Även om de flesta barn upplevde att de blivit lyssnade på och trodda så hade många mött negativt bemötande som ifrågasättande, ryktesspridning eller skitsnack och hot för att de berättat. En större andel av de barn som utsatts för fysiskt våld och upplevt våld mellan föräldrar upplevde att de inte blivit lyssnade på eller trodda jämfört med de barn som utsatts för sexuella övergrepp. Det var ungefär lika vanligt med ifrågasättande eller hot i bägge grupperna, men vanligare med skitsnack och ryktesspridning om de barn som utsatts för sexuella övergrepp. Vart femte barn som berättat om fysiskt våld och upplevelser av våld mellan föräldrar och nästan vart tredje barn som berättat om sexuella övergrepp hade utsatts igen av samma person efter det att de berättat.

Resultaten vad gäller bemötande säger inte vem eller vilka som barn berättat för, det kan handla om jämnåriga, familjemedlemmar och vänner eller professionella. Men, sammantaget är det tydligt att det finns ett stort utrymme för förbättringar både vad gäller bemötande och skydd för de barn som berättar om våld. Det blir också väldigt tydligt när 40 procent av de barn som berättat om fysiskt våld och att de upplevt våld och 28 procent av de barn som berättat om sexuella övergrepp hade ångrat att de berättat. Att barn ångrat att de berättat behöver dock tolkas i ljuset av att de kan ha berättat för flera personer och att det inte nödvändigtvis behöver betyda att de ångrar att de berättat helt

och hållet, det kan också handla om att de ångrar att de berättat för någon eller vissa av dem de anförtrott sig åt.

Effekter av pandemin

I denna studie var frågor om coronapandemin inkluderade. Sju procent av barnen upplevde att hemsituationen försämrats under pandemin och drygt två procent hade blivit mer utsatta för våld. I Svedins m fl. (2021) studie i gymnasieskolan uppgav betydligt fler elever en förvärrad hemsituation under pandemin men färre hade varit mer utsatta för våld. Detta kan bero på att gymnasieskolor har haft distansundervisning under pandemin och att gymnasieeleverna därmed varit hemma i större utsträckning än elever på högstadieskolor som inte varit lika drabbade av restriktioner. Restriktionerna kan dock ha skyddat gymnasieeleverna från våld av jämnåriga, vilket kan förklara att en lägre andel uppgav att de utsatts för mer våld under pandemin än vad som var fallet i vår studie. Vissa grupper verkar ha påverkats av pandemin mer än andra. Elever med funktionsnedsättningar och elever födda utanför Norden rapporterade i större utsträckning att hemsituationen försämrats och att de utsatts för mer våld och övergrepp under pandemin i jämförelse med övriga.

Några positiva aspekter av pandemin framkom. Nästan 40 procent uppgav att de upplevde att de under pandemin haft större möjlighet att diskutera sådant som oroade dem med sina föräldrar och mer än var fjärde elev uppgav att informationen om pandemin hade gett kunskap om vart eleven kunde vända sig vid oro eller utsatthet för övergrepp.

Framtida forskning

Det är viktigt att fortsätta följa utvecklingen när det gäller förekomst av, och risk- och skyddsfaktorer för, våld mot barn genom att regelbundet ställa frågor till barn om deras erfarenheter under uppväxten. Den här studien har inkluderat många olika former av våld som barn kan utsättas för, men ännu fler former av våld skulle med fördel kunna inkluderas i framtida studier. Det gäller till exempel psykiskt och fysiskt våld från jämnåriga som vid misshandel och hot i offentlig miljö eller i samband med rån eller gängkriminalitet. Det gäller också bevittnande av våld som sker mot någon annan än en förälder. Det vore också värdefullt att inkludera yngre barn i studierna. I dagsläget är det inte möjligt att fråga barn yngre än 15 år utan föräldrars samtycke. För att öka förutsättningarna för yngre barn att delta i forskning behöver åldersgränsen för samtycke sänkas som föreslagits i utredningen *En uppväxt fri från våld* (SOU 2022:70).

Det var endast en liten minoritet av våldsutsatta barn som får professionellt stöd och alltför många barn är missnöjda med stödet och med det bemötande de får av omgivningen efter att ha berättat. Det gör att det behövs fortsatt och fördjupad forskning om professionellt stöd och om bemötande av våldsutsatta barn. Kvalitativa studier behövs

som komplement till kvantitativa studier som den här. Det är också angeläget att öka kunskapen kring specifika våldsformer, till exempel våld i ungas parrelationer, både vad gäller omfång och våldets mekanismer och konsekvenser.

Denna studie visar att barn med olika former av funktionsnedsättningar i betydligt större utsträckning än andra barn är utsatta för våld. De barn och unga som inte går i vanlig grundskola på grund av exempelvis intellektuell funktionsnedsättning eller kommunikationssvårigheter finns dock inte representerade i studien. För att vi ska få kunskap om dessa barns och ungas erfarenheter av olika former av våld är det nödvändigt att vi genomför studier där de får svara på frågor om utsatthet för våld anpassat efter deras individuella kommunikationsförmåga. Enligt artikel 16 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna vidta alla ändamålsenliga lagstiftnings-, administrativa, sociala, utbildnings- och andra åtgärder för att förhindra och skydda personer med funktionsnedsättning mot alla former av utnyttjande, våld och övergrepp inom och utanför hemmet, genom att bland annat tillhandahålla information och utbildning om hur man undviker, känner igen och rapporterar förekomst av utnyttjande, våld eller övergrepp. FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige för bristen av statistik kring gruppen (Committee on the Rights of the Child, 2023).

Vägen framåt

Ett lyckat förebyggande arbete behöver ske på olika nivåer och inkludera många olika aktörer, såsom hälso- och sjukvård, förskola, skola, elevhälsa, polis, socialtjänst och idéburna organisationer. Samverkan behöver ske mellan aktörerna så att barn inte faller mellan stolarna (SOU 2022:70). Det är viktigt att involvera såväl vuxna som barn och unga själva i det förebyggande arbetet. Dels ansvarar barn och unga för en stor del av våldet, dels är det oftast barn och unga som känner till det våld som barn utsätts för. Att en så stor andel av eleverna utsätts för våld i en egen relation visar att det förebyggande arbetet behöver starta tidigt även vad gäller denna typ av våld.

Psykisk sjukdom, missbruk eller kriminalitet hos föräldrar behöver tidigt förebyggas då risken för att barnet kommer utsättas för våld är särskilt stor. Barn till missbrukande och/eller psykiskt sjuka föräldrar har rätt till information och stöd. Detta behöver tydliggöras inom flera verksamheter.

Vi ser ett behov av utbildning om våld mot barn bland professionella som möter barn i sitt yrke för att de lättare ska kunna identifiera våldsutsatta och agera. De professionella, exempelvis inom elevhälsan, behöver ställa rutinfrågor om våld till alla barn, särskilt barn som uppvisar psykisk ohälsa inklusive självskadebeteende. Om de svarar att de varit utsatta för våld behöver de erbjudas skydd, stöd och behandling. Särskild uppmärksamhet behöver ges till multiutsatta barn eftersom riskerna för deras hälsa är så stora.

Det behövs tydlig information till såväl vuxna som barn och unga om vart de kan vända sig om ett barn är utsatt eller behöver stöd (SOU 2022:70). Stödet och bemötandet behö-

ver förbättras så att barn känner tillit och vågar berätta. Tillgång till stöd och behandling behöver finnas över hela landet, där barn och deras familjer kan erbjudas behandling direkt. Väl fungerande Barnahus över hela landet kan vara en väg att satsa på (Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2019).

Sveriges regering har ambitionen att leva upp till det mål som Agenda 2030 ställt upp – allt våld mot barn ska upphöra (Förenta nationerna, 2022). Den här studien visar att de åtgärder som hittills vidtagits är långt ifrån tillräckliga för att nå det målet. Våld mot barn som helhet har inte minskat sedan den senaste elevstudien 2016, tvärtom har förekomsten av sexuella övergrepp, försummelse och psykiskt våld av vuxna ökat. Våld mot barn kan förebyggas, men Sverige har en lång väg att gå om våld mot barn ska upphöra.

REFERENSER

- Aho, N., Gren-Landell, M., & Svedin, C. G. (2016). The prevalence of potentially victimizing events, poly-victimization, and its association to sociodemographic factors: a Swedish youth survey. *Journal of Interpersonal Violence, 31*(4), 620-651.
- Aho, N., Proczkowska-Björklund, M., & Svedin, C. G. (2016). Victimization, polyvictimization, and health in Swedish adolescents. *Adolescent health, medicine and therapeutics, 7*, 89.
- Alaggia, R., Collin-Vézina, D., & Lateef, R. (2019). Facilitators and barriers to child sexual abuse (CSA) disclosures: a research update (2000-2016). *Trauma, Violence & Abuse, 20*(2), 260–283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312>.
- Anwyia, D. (2016). *Validering av en nationell elevenkät om barnmisshandel*. (Examensarbete), Uppsala universitet, Uppsala.
- Augusti, E. M., Myhre, M. C., Wentzel-Larsen, T., & Hafstad, G. S. (2023). Violence and sexual abuse rates before and during the Covid-19 pandemic: A prospective population-based study on Norwegian youth. *International Journal of Child Abuse & Neglect, 136*. doi:10.1016/j.chiabu.2023.106023
- Barter, C., Lanau, A., Stanley, N., Aghtaie, N., & Överlien, C. (2022). Factors associated with the perpetration of interpersonal violence and abuse in young people's intimate relationships. *Journal of Youth Studies, 25*(5), 547-563.
- Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Lanau, A., Aghtaie, N., Larkins, C., & Överlien, C. (2017). Young people's online and face-to-face experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five European countries. *Psychology of Violence, 7*(3), 375.
- Bernstein, D.P., & Fink, L. (1998). *Childhood Trauma Questionnaire. A retrospective self-report. Manual*. San Antonio, TX: The Psychological Corporation, Harcourt Brace & Company.
- BRÅ (2022). *Skolundersökningen om brott 2021. Om utsatthet för och delaktighet i brott*. Stockholm: Brottsoffermyndigheten. Rapport 2022:5.
- Cater, Å. K., Andershed, A.-K., & Andershed, H. (2014). Youth victimization in Sweden: Prevalence, characteristics and relation to mental health and behavioral problems in young adulthood. *Child Abuse & Neglect, 38*(8), 1290-1302.
- Committee on the Rights of the Child (2011). *General comment No. 13. The right of the child to freedom from all forms of violence*. Hämtad 2023-03-01: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/crc.c.gc.13_en.pdf

- Committee on the Rights of the Child (2023). *Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden*. Hämtad 2023-03-01: https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/crc_c_swe_co_6-7_51663_e.pdf
- Dong, M., Anda, R. F., Felitti, V. J., Dube, S. R., Williamson, D. F., Thompson, T. J., ... & Giles, W. H. (2004). The interrelatedness of multiple forms of childhood abuse, neglect, and household dysfunction. *Child abuse & neglect*, 28(7), 771-784.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (2019). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) study. *American Journal of Preventive Medicine*, 56(6), 774–786. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2019.04.001>
- Folkhälsomyndigheten. (2020). *Skolans betydelse för inåtvända psykiska problem bland skolbarn – En kartläggning av systematiska litteraturöversikter*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten
- Folkhälsomyndigheten. (2018). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18. Grundrapport*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- Folkhälsomyndigheten. (2022). *Statistik psykisk hälsa: vuxna 30–44 år*. Hämtad 2023-02-28: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/statistik-psykisk-halsa-vuxna--30-44-ar/>
- Förenta nationerna. (2022). *Globala målen för hållbar utveckling*. Stockholm: Svenska FN-förbundet. Hämtad 2022-09-12: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>
- Förenta Nationerna. (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Geneva: Förenta Nationerna.
- Ghadimi, M & Gunnarsson, S. (2019). *UNG 018 – en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala*. TRIS - tjejs rätt i samhället.
- Gilbert, R., Spatz Widom, C., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. (Rapport 4/2019). Oslo: Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress.
- Hafstad, G., Sætren, S., Myhre, M., Bergerud-Wichstrøm, M., & Augusti, E. (2020). Cohort profile: Norwegian youth study on child maltreatment (the UEVO study). *BMJ Open*, 10(8), 1-10.

- Hagquist, C. (2008). Psychometric properties of the PsychoSomatic Problems scale: a Rasch analysis on adolescent data. *Social Indicators Research*, 86(3), 511-523.
- Heimer, G., Andersson, T., & Lucas, S. (2014). *Våld och hälsa - en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Uppsala: NCK.
- Hellfeldt, K., López-Romero, L., & Andershed, H. (2019). Cyberbullying and Psychological Well-being in Young Adolescence: The Potential Protective Mediation Effects of Social Support from Family, Friends, and Teachers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 1-16.
- Hillis, S., Mercy, J., Amobi, A., & Kress, H. (2016). Global prevalence of past-year violence against children: a systematic review and minimum estimates. *Pediatrics*, 137(3).
- Janson, S., Jernbro, C., & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige: en nationell kartläggning 2011*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Eriksson, U. B., & Janson, S. (2010). *Young adults' personal views on child abuse*. *Nordic Journal of Social Research*, 1(1).
- Jernbro, C., & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., & Landberg, Å. (2020). *Multiutsatta barn – Om barn som utsatts för flera typer av barnmisshandel*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y., & Janson, S. (2017). Disclosure of Child Physical Abuse and Perceived Adult Support among Swedish Adolescents. *Child Abuse Review*, 26(6), 451-464.
- Jernbro, C., Svensson, B., Tindberg, Y., & Janson, S. (2012). Multiple psychosomatic symptoms can indicate child physical abuse—results from a study of Swedish schoolchildren. *Acta Paediatrica*, 101(3), 324-329.
- Jernbro, C., Tindberg, Y., Lucas, S., & Janson, S. (2015). Quality of life among Swedish school children who experienced multitype child maltreatment. *Acta Paediatrica*, 104(3), 320-325.
- Jernbro, C., Tindberg, Y. & Janson, S. (2022). High risk of severe child abuse and poly-victimisation in families with parental substance misuse – results from a Swedish school-based survey. *Child Abuse Review*, 31(3), 1-13. <https://doi.org/10.1002/car.2741>
- Jernbro, C., & Thulin, J. (2023). *Föräldraskap, våld och stöd – en nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Uppgifter om våld är inget undantag. Redovisning av kartläggning av uppgifter om våld eller andra övergrepp i mål om vårdnad, boende och umgänge. Rapport 2022:1*. Jämställdhetsmyndigheten.
- Katz, I., Priolo-Filho, S., Katz, C., Andresen, S., Bérubé, A., Cohen, N., . . . Yamaoka, Y. (2022). One year into COVID-19: What have we learned about child maltreatment reports and child protective service responses? *Child Abuse & Neglect*, *130*, 1-13.
- Karsberg, S., Bramsen, R., Lasgaard, M., & Elklit, A. (2018). Prevalence and characteristics of three subtypes of dating violence among Danish seventh-grade students. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, *6*(1), 16-27.
- Korkmaz, S., Överlien, C., & Lagerlöf, H. (2022). Youth intimate partner violence: Prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*, *12*(4), 536-551.
- Kvist, T., Dahllöf, G., Svedin, C. G., & Annerbäck, E. M. (2020). Child physical abuse, declining trend in prevalence over 10 years in Sweden. *Acta paediatrica*, *109*(7), 1400-1408.
- Landberg, Å., Kaldal, A., & Eriksson, M. (2023). Paths of disclosure - the process of sharing experiences of child sexual abuse. *Children & Society*, 1-20.
- Landberg, Å., Svedin, C.G., & Jonsson, L. S. (2022). Patterns of disclosure and perceived societal responses after child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, *134*, 105914. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105914>
- Lucas, S., & Jernbro, C. (2014). Försummelse av barn—ett försummat problem. *Lakartidningen*, *111*, 1-3.
- Lucas, S., Jernbro, C., Tindberg, Y., & Janson, S. (2016). Bully, bullied and abused. Associations between violence at home and bullying in childhood. *Scandinavian Journal of Public Health*, *44*(1), 27-35. doi:10.1177/1403494815610238 [doi]
- Leppäkoski, T., Vuorenmaa, M., & Paavilainen, E. (2021). Psychological and physical abuse towards four-year-old children as reported by their parents: A national Finnish survey. *Child Abuse & Neglect*, *118*, 105127.
- Ma, M., Orsi, R., & Brooks-Russell, A. (2023). Is household unemployment associated with increased verbal and physical child abuse during the COVID pandemic?. *Child maltreatment*, *28*(1), 7-12.
- Marmor, A., Cohen, N., & Katz, C. (2023). Child Maltreatment During COVID-19: Key Conclusions and Future Directions Based on a Systematic Literature Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *24*(2), 760-775.
- Marshall, S. K., Faaborg-Andersen, P., Tilton-Weaver, L. C., & Stattin, H. (2013). Peer sexual harassment and deliberate self-injury: Longitudinal cross-lag investigations in Canada and Sweden. *Journal of Adolescent Health*, *53*(6), 717-722.

- Mathews, B., MacMillan, H.L., Meinck, F., Finkelhor, D., Haslam, D., Tonmyr, L., Gonzalez, A., Afifi, T.O., Scott, J.G., Pacella, R.E., Higgins, D.J., Thomas, H., Collin-Vézina, D., & Walsh, K. (2022). The ethics of child maltreatment surveys in relation to participant distress: Implications of social science evidence, ethical guidelines, and law. *Child Abuse & Neglect*, 123, 1-11. doi: 10.1016/j.chiabu.2021.105424.
- Mohler-Kuo, M., Landolt, M. A., Maier, T., Meidert, U., Schönbucher, V., & Schnyder, U. (2014). Child sexual abuse revisited: A population-based cross-sectional study among Swiss adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 54(3), 304-311. e301.
- Norman, R.E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, 9(11), e1001349.
- Petrowski, N., Cappa, C., Pereira, A., Mason, H., & Daban, R. A. (2021). Violence against children during COVID-19: Assessing and understanding change in use of helplines. *Child Abuse & Neglect*, 116, 1-14, 104757.
- Priebe, G. (2009). *Adolescents' Experiences of sexual abuse-Prevalence, abuse characteristics, disclosure, health and ethical aspects*. Lunds University, Faculty of Medicine.
- Regeringskansliet. (2006). *Mänskliga rättigheter - Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Sethi, D., Bellis, M., Hughes, K., Gilbert, R., Mitis, F. & Galea, G. (2013). *European report on preventing child maltreatment*. Köpenhamn: WHO.
- Socialdepartementet. (2001). *Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda*. (SOU 2001:72) Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen. (2007). *Frihet och ansvar - En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021). *Missbruk, substansrelaterade diagnoser och spel om pengar*. Hämtad 2023-03-01: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-4-7277.pdf>
- SOU 2022:70. *En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*. Stockholm: Elanders Sverige AB.
- Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2019). *Stöd och behandling för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp. Projektrapport och förslag till en modell*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R., & van IJzendoorn, M. H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of meta-analyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37-50.

- Strauss, M. A. (1998). *Corporal Punishment of Children and Adult depression and Suicidal Ideation*. New York: Cambridge University Press.
- Svedin, C.G., Landberg, Å. & Jonsson, L. (2021). *Unga, sex och internet efter #metoo*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Svedin, C.G., Landberg, Å., & Jonsson, L. (2023). *Mer utsatta än andra- om våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättningar*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Thulin, J., Kjellgren, C., & Nilsson, D. (2020). Children's Disclosure of Physical Abuse - The Process of Disclosing and the Responses from Social Welfare Workers. *Child Care in Practice*, 26(3), 285-299.
- Thulin, J. & Jernbro, C. (2023). *När ett barn varit utsatt för våld – föräldrars berättelser om våldets konsekvenser och vägen till stödinsats*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Unizon. (2022). *Umgänge - för barnets bästa?* Stockholm: Unizon.
- WHO. (2022). *Child maltreatment – fact sheet*. Hämtat 2023-02-08: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>
- Widom, C. S., Czaja, S. J., & DuMont, K. A. (2015). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Real or detection bias?. *Science*, 347(6229), 1480-1485.
- Widom, C. S., & Osborn, M. (2021). The cycle of violence: Abused and neglected girls to adult female offenders. *Feminist criminology*, 16(3), 266-285.

BILAGA 1

1. I vilket land/världsdel är du född?

- Sverige
- Övriga Norden
- Europa, utanför Norden
- Asien inklusive Mellanösterns länder
- Afrika
- Sydamerika/Centralamerika
- Nordamerika
- Australien/Oceanien

2. Om du är född i ett annat land än Sverige, hur gammal var du när du kom till Sverige?

	år
--	----

3. I vilket land/världsdel är din mamma född?

- Sverige
- Övriga Norden
- Europa, utanför Norden
- Asien inklusive Mellanösterns länder
- Afrika
- Sydamerika/Centralamerika
- Nordamerika
- Australien/Oceanien
- Vet ej

4. I vilket land/världsdel är din pappa född?

- Sverige
- Övriga Norden
- Europa, utanför Norden
- Asien inklusive Mellanösterns länder
- Afrika
- Sydamerika/Centralamerika
- Nordamerika
- Australien/Oceanien
- Vet ej

5. Vilka vuxna bor du med? (kryssa i ett alternativ)

- Båda mina föräldrar som bor tillsammans
- Hos föräldrarna växelvis - ungefär lika mycket hos båda
- Min mamma mestadels eller enbart
- Min mamma och hennes nya partner mestadels eller enbart
- Min pappa mestadels eller enbart
- Min pappa och hans nya partner mestadels eller enbart
- Familjehem
- Institution/HVB-hem
- Jag bor inte med någon av ovanstående. Skriv i rutan nedan om du har eget boende eller bor med någon annan:

6. Har dina föräldrar varit oeniga om var du ska bo eller hur mycket du ska träffa den andre föräldern? (följdfråga om elevens föräldrar inte bor tillsammans)

- Nej
- Ja, vid enstaka tillfällen
- Ja, ofta

7. Vad gör dina föräldrar huvudsakligen?

	Mamma (eller motsvarande)	Pappa (eller motsvarande)
Arbetar	☐	☐
Studerar	☐	☐
Arbetslös	☐	☐
Sjukskriven mindre än ett halvår	☐	☐
Långtidssjukskriven mer än ett halvår/sjukpensionär	☐	☐
Föräldraledig	☐	☐
Lever inte längre	☐	☐
Annat: <input type="text"/>	☐	☐

8. Jag upplever att min familj har råd att köpa det vi behöver

- Stämmer mycket bra
- Stämmer ganska bra
- Stämmer ganska dåligt
- Stämmer mycket dåligt

9. Är du?

- Pojke/man
- Flicka/kvinna
- Den indelningen passar inte för mig

Kommentar

10. Betraktar du dig huvudsakligen som:

- Heterosexuell
 Homosexuell
 Bisexuell
 Osäker
 Annat: _____

11. Har du eller har du haft någon av nedanstående sjukdomar/hälsoproblem/funktionsnedsättningar? Sätt ett kryss på varje rad

	Nej	Ja, diagnostiserad av läkare el psykolog	Misstänkt/ under utredning
Synnedsättning (där glasögon eller linser inte hjälper)	☐	☐	☐
Hörselnedsättning	☐	☐	☐
Läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	☐	☐	☐
Talfel	☐	☐	☐
Diabetes	☐	☐	☐
Epilepsi	☐	☐	☐
Inflammatorisk tarmsjukdom (Mb Crohn, Ulcerös Colit)	☐	☐	☐
Astma	☐	☐	☐
Allergi/intolerans (t ex pollen, gräs, pälsdjur, födoämnesallergi, glutenintolerans)	☐	☐	☐
Eksem	☐	☐	☐
Rörelsehinder	☐	☐	☐
ADHD eller ADD	☐	☐	☐
Aspergers syndrom, Autism eller Tourettes syndrom	☐	☐	☐
Ätstörning (Anorexi, Bulimi, hetsätning, Ortorexi (besatt av att träna och äta hälsosamt))	☐	☐	☐
Depression	☐	☐	☐
Ängest	☐	☐	☐
Psykos	☐	☐	☐
Annat: <input type="text"/>	☐	☐	☐

Om du svarat nej på samtliga ovanstående funktionsnedsättningar/sjukdomar → Gå till fråga 14

12. Vilken typ av ätstörning har du?

- Anorexi
 Bulimi

- Ortorexi (besatt av att träna och äta hälsosamt)
- Hetsätning (BED – Binge Eating Disorder)

13. Om du har en eller flera funktionsnedsättningar/sjukdomar, i vilken utsträckning påverkar det ditt vardagsliv inom följande områden? Sätt ett kryss på varje rad

	Inte alls	Lite	Ganska mycket	Väldigt mycket
Skolarbete	☐	☐	☐	☐
Fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐
Kamratrelationer	☐	☐	☐	☐
Hemma/i familjen	☐	☐	☐	☐

14. Hur mår du rent allmänt?

- Utmärkt
- Mycket bra
- Bra
- Ganska bra
- Dåligt

15. Frågor om relationer, skolarbete och trivsel

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
a) Jag känner mig lugn och trygg inför skoldagen	☐	☐	☐	☐
b) Jag trivs bra i skolan	☐	☐	☐	☐
c) Jag har inga svårigheter med skolarbetet	☐	☐	☐	☐
d) Jag är nöjd med mitt skolarbete	☐	☐	☐	☐
e) Jag har vänner i skolan	☐	☐	☐	☐
f) Jag har vänner på fritiden	☐	☐	☐	☐
g) Jag har en vän att prata med om viktiga saker	☐	☐	☐	☐
g) Jag har fritidsintressen	☐	☐	☐	☐
h) Jag har någon vuxen att prata med om viktiga saker	☐	☐	☐	☐
i) Jag trivs bra hemma	☐	☐	☐	☐
j) Jag känner mig trygg hemma	☐	☐	☐	☐
k) Jag känner mig trygg i mitt bostadsområde	☐	☐	☐	☐
l) Jag känner mig nöjd med mig själv	☐	☐	☐	☐
m) Jag är nöjd med min kropp	☐	☐	☐	☐

16. Om du tänker på de senaste 6 månaderna:

	Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid
Har du känt att du haft svårt att koncentrera dig?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du känt att du haft svårt att sova?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du besvärats av huvudvärk?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du besvärats av magont?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du känt dig spänd?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du haft dålig aptit?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du känt dig ledsen?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du känt dig yr i huvudet?	☐	☐	☐	☐	☐

17. Har du någonsin medvetet skadat dig själv, allvarligt övervägt att ta ditt liv eller försökt att ta ditt liv? Sätt ett kryss på varje rad

	Aldrig	1-2 gånger	3-4 gånger	5 eller fler gånger
Medvetet skadat mig själv genom att skära/rispa/bränna mig eller liknande	☐	☐	☐	☐
Använt sex för att skada mig själv	☐	☐	☐	☐
Allvarligt övervägt att ta mitt liv	☐	☐	☐	☐
Försökt att ta mitt liv	☐	☐	☐	☐

18. Hur går det för dig i skolan?

- Jag presterar bättre än de flesta av mina klasskamrater
- Jag presterar ungefär lika bra som mina klasskamrater
- De flesta av mina klasskamrater presterar bättre än jag
- Det vet jag inte

19. Har du särskilt stöd i skolan (t.ex. av specialpedagog, assistent eller arbete i mindre studiegrupp)?

- Ja
- Nej

20. Har du blivit mobbad av andra barn i skolan eller någon annanstans?

- Ja, många gånger
- Ja, några gånger
- Ja, en eller två gånger
- Nej, aldrig

Följdfrågor om ja på mobbning (fråga 21-22) Om nej, hoppa till fråga 23

21. Om du har blivit mobbad, vad har du då råkat ut för?

Kryssa för allt det som hänt dig eller skriv vad som hänt i rutan nedan.

- Jag har blivit utfrusen av kamraterna
- Någon/några har pratat illa om mig, de har kallat mig för dumma saker
- Någon/några har försökt "psyka" mig och försökt få mig att tro att jag är sämre än jag är
- Jag har blivit slagen eller knuffad
- Jag har blivit retad väldigt mycket
- Jag har blivit utelåst eller inlåst på toaletten eller något annat ställe
- Jag är eller har varit mobbad via sms eller mejl
- Jag är eller har varit mobbad via sociala medier
- Jag är eller har varit mobbad på annat sätt. Beskriv i rutan nedan:

22. Under vilken tidsperiod i ditt liv blev du mobbad?

Kryssa i det eller de alternativ som stämmer för dig

- I förskolan
- I lågstadiet
- I mellanstadiet
- I högstadiet

23. Har du någon gång mobbat andra barn i skolan eller någon annanstans?

- Ja, många gånger
- Ja, några gånger
- Ja, en eller två gånger
- Nej, aldrig

24. Vad tycker du?

	Ja, det är okej	Ibland, ibland inte	Nej, aldrig	Vet inte
Är det okej med en örfil (klappa till på kinden eller örat) om ett barn gör en förälder arg?	☐	☐	☐	☐
Är det okej att slå ett barn som inte lyder, om föräldrarna förklarar varför de slår/har slagit?	☐	☐	☐	☐

25. Vad av det här tycker du att dina föräldrar får göra, om de är arga på dig?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Ge dig örffilar, stryk eller slå dig på något annat sätt
- Hota med att förbjuda något
- Hota med att slå dig
- Dra in din veckopeng eller månadspeng
- Förbjuda dig att gå ut med kompisar/flickvän/pojkvän
- Tvinga dig att stanna på ditt rum
- Dina föräldrar/vårdnadshavare får *inte* göra något av det här, vad du än har gjort

26. Hur väl stämmer följande påståenden in på hur du ser på relationer och sex?

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
a) Det är okej att tjejer och killar umgås som kompisar	☐	☐	☐	☐
b) Det är okej att vara kär i någon av samma kön (t.ex. att en tjej är kär i en annan tjej eller en kille är kär i en annan kille)	☐	☐	☐	☐
c) En tjej ska vara kär i den person hon har sex med	☐	☐	☐	☐
d) En kille ska vara kär i den person han har sex med	☐	☐	☐	☐
e) Det är okej att en tjej har sex bara för att hon har lust	☐	☐	☐	☐
f) Det är okej att en kille har sex bara för att han har lust	☐	☐	☐	☐
g) Tjejer ska gå med på att ha sex även om de egentligen inte vill det	☐	☐	☐	☐
h) Killar ska gå med på att ha sex även om de egentligen inte vill det	☐	☐	☐	☐
i) Det är viktigt att en tjej väntar med sex tills hon gifter sig	☐	☐	☐	☐
j) Det är viktigt att en kille väntar med sex tills han gifter sig	☐	☐	☐	☐

27. Hur väl stämmer följande påståenden in på dig?

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska Bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
a) Jag får själv välja vilken utbildning jag ska ha	☐	☐	☐	☐
b) Jag får själv välja vilken religion/livsåskådning jag ska ha?	☐	☐	☐	☐
c) Jag får själv välja vilken politisk eller ideologisk uppfattning jag ska ha?	☐	☐	☐	☐
d) Jag får själv välja vem jag ska gifta mig med/leva tillsammans med som vuxen	☐	☐	☐	☐
e) Det finns förväntningar i min familj	☐	☐	☐	☐

eller släkt att jag ska vänta med sex tills jag gifter mig

f) Det finns förväntningar i min familj eller släkt att jag ska vara könsstympad/omskuren

28. Om du skulle vara ihop med eller dejta en person, skulle den personen behöva uppfylla något av följande krav för att bli accepterad av din familj eller släkt? Du kan kryssa i flera svar

- Ja, det får inte vara en homosexuell relation
- Ja, måste ha samma etnicitet/tillhöra samma folkgrupp som min familj
- Ja, måste ha samma religion som min familj
- Nej, det finns inte något sådant krav
- Jag får inte vara ihop med/dejta någon
- Jag vet inte

29. Om du skulle vara ihop med/dejta någon som din familj eller släkt inte accepterar, vad tror du skulle hända? Du kan kryssa i flera svar

- Inget speciellt skulle hända
- De skulle försöka få mig att göra slut med personen
- De skulle tvinga mig att förlova mig eller gifta mig
- De skulle frysa ut mig och/eller stänga in mig
- De skulle kasta ut mig
- De skulle föra mig ut ur landet
- De skulle tvinga mig att göra en så kallad oskuldskontroll
- De skulle hota eller skada mig
- De skulle hota eller skada den jag var ihop med/dejtade
- Annat, i så fall vad _____
- Jag vet inte

30. Hur väl stämmer följande påstående in på din uppväxt?

Sätt ett kryss på varje rad

	Stämmer mycket bra	Stämmer bra	Stämmer till viss del	Stämmer dåligt	Stämmer inte alls
Jag fick inte tillräckligt med mat att äta	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har varit tvungen att gå i smutsiga kläder	☐	☐	☐	☐	☐
Mina föräldrar har varit för påverkade av alkohol eller droger för att ta hand om mig	☐	☐	☐	☐	☐
Jag visste att det fanns någon hemma som kunde ta hand om och skydda mig	☐	☐	☐	☐	☐
Det fanns någon som kunde ta mig till läkare om det behövdes	☐	☐	☐	☐	☐
Någon i min familj fick mig att känna mig viktig eller värdefull	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har känt mig älskad	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har tagit hand om varandra i min familj	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har känt närhet till varandra i min familj	☐	☐	☐	☐	☐
Min familj har varit en källa för styrka och stöd	☐	☐	☐	☐	☐

31. Jag upplever att de vuxna i min familj:

Kryssa i det alternativ som passar bäst.

	Mamma (eller motsvarande)	Pappa (eller motsvarande)
bryr sig mycket om mig och alltid vill mitt bästa	☐	☐
bryr sig ganska mycket om mig	☐	☐
bryr sig ganska lite om mig	☐	☐
inte bryr sig om hur jag har det	☐	☐

Kommentarer: _____

32. Har du någon gång under din uppväxt levt tillsammans med någon vuxen som hade ansvar för dig och som:

	Nej	Ja	Osäker/vet ej
Hade alkoholproblem	☐	☐	☐
Använde narkotika	☐	☐	☐
Var psykiskt sjuk	☐	☐	☐
Försökte ta eller tog sitt eget liv	☐	☐	☐
Flera gånger blivit dömd för brott	☐	☐	☐

33. Har någon vuxen gjort något av följande mot dig och i så fall hur ofta? Sätt ett kryss på varje rad

	Aldrig	Enstaka gånger	Många gånger
Isolerat dig från vänner/partner	☐	☐	☐
Förolämpat dig (tex kallat dig värdelös, dum, ful)	☐	☐	☐
Låst in dig i källare, garderob eller liknande	☐	☐	☐
Låst dig ute från hemmet	☐	☐	☐
Hotat att slå eller skada dig	☐	☐	☐
Behandlat dig som om du inte fanns	☐	☐	☐
Annat:	☐	☐	☐

Kommentar: _____

34. Vem var det som gjorde detta mot dig och i vilken ålder var du då?

Du kan kryssa i flera svar

	Förskoleålder (6 år eller yngre)	Skolålder (7 år eller äldre)	Det senaste året
Biologisk- eller adoptivpappa	☐	☐	☐
Styvpappa	☐	☐	☐
Biologisk- eller adoptivmamma	☐	☐	☐
Styvmamma	☐	☐	☐
Annan släkting	☐	☐	☐
Familjehemsförälder	☐	☐	☐
Vän eller bekant till familjen	☐	☐	☐
Förskollärare/Lärare	☐	☐	☐
Idrotts- eller fritidsledare	☐	☐	☐
Någon helt okänd	☐	☐	☐
Annan person: <input type="text"/>	☐	☐	☐

35. Har någon vuxen gjort något av följande mot dig och i så fall hur ofta? Sätt ett kryss på varje rad

	Aldrig	Enstaka gånger	Många gånger
Föst, knuffat eller skakat dig	☐	☐	☐
Dragit dig i håret eller örat	☐	☐	☐
Klappat till dig med handen	☐	☐	☐
Slagit dig kraftigt med hand eller knytnäve	☐	☐	☐
Sparkat dig	☐	☐	☐
Bränt eller skållat dig (med het vätska)	☐	☐	☐
Klämt dig över strupen/halsen	☐	☐	☐
Slagit dig med ett föremål, till exempel käpp, skärp, linjal eller något annat: _____	☐	☐	☐
Hotat dig med kniv eller skjutvapen	☐	☐	☐
Skadat dig med kniv eller skjutvapen	☐	☐	☐

Kommentar: _____

Följdfrågor vid fysiska övergrepp (36-43):

36. Vem var det som gjorde detta mot dig och i vilken ålder var du då?

Du kan kryssa i flera svar

	Förskoleålder (6 år eller yngre)	Skolålder (7 år eller äldre)	Det senaste året
Biologisk- eller adoptivpappa	☐	☐	☐
Styvpappa	☐	☐	☐
Biologisk- eller adoptivmamma	☐	☐	☐
Styvmamma	☐	☐	☐
Annan släkting	☐	☐	☐
Familjehemsförälder	☐	☐	☐
Vän eller bekant till familjen	☐	☐	☐
Förskollärare/Lärare	☐	☐	☐
Idrotts- eller fritidsledare	☐	☐	☐
Någon helt okänd	☐	☐	☐
Annan person: <input type="text"/>	☐	☐	☐

37a. Vilken kontakt har du med din mamma?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

37b. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

38a. Vilken kontakt har du med din styvmamma?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

38b. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

39a. Vilken kontakt har du med din pappa?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

39b. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

40a. Vilken kontakt har du med din styvpappa?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

40b. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

41. När jag var utsatt har det hänt att jag var rädd för att (flera svar kan markeras):

- Bli skadad
- Bli allvarligt skadad
- Bli dödad
- Inget av detta

42. Jag är rädd att bli utsatt igen:

- Stämmer helt
- Stämmer delvis
- Stämmer inte alls

43. Har det hänt att du blivit utsatt för fysiskt våld av någon av de vuxna i din familj när de varit fulla (påverkade av alkohol, droger eller läkemedel)?

- Nej, det har jag aldrig blivit
- Ja, en eller två gånger
- Ja, flera gånger

44. Har du blivit skadad genom våld av någon person, så att du behövt söka sjukvård eller tandvård?

- Nej, aldrig —→ *Gå till fråga 46*
 Ja, men jag sökte aldrig vård
 Ja, en gång
 Ja, flera gånger
 Vet ej

45. Vem var det som skadade dig, i det eller de fall du behövde vård?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Någon som jag var ihop med
 Annan jämnårig som jag kände
 Jämnårig som jag inte kände
 Förälder/styvförälder
 Syskon
 En vuxen släkting
 Vän till familjen
 En annan vuxen som jag kände (t.ex. lärare, idrottsledare)
 Någon okänd vuxen

46. Har det hänt att du sett/hört din pappa (eller motsvarande) göra något av nedanstående mot din mamma (eller motsvarande) under din uppväxt?

	Aldrig	Enstaka gång	Ibland	Ofta
Att din pappa använde någon form av fysiskt våld mot din mamma (exempelvis gav en örfil, drog i håret, kastade saker på, slog med knytnäve/tillhygge, sparkade på, tog stryptag)	☐	☐	☐	☐
Att din pappa hotade din mamma med fysiskt våld	☐	☐	☐	☐
Att din pappa med ord kränkte, förtryckte eller dominerade din mamma	☐	☐	☐	☐

47. Vilken kontakt har du med din pappa (eller motsvarande)?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
 Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
 Vi träffas enstaka gånger per år
 Vi har ingen kontakt alls

48. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
 Nej, jag vill ha mer kontakt
 Nej, jag vill ha mindre kontakt
 Nej, jag vill inte ha kontakt alls

49. Har det hänt att du sett/hört din mamma (eller motsvarande) göra något av nedanstående mot din pappa (eller motsvarande) under din uppväxt?

	Aldrig	Enstaka gång	Ibland	Ofta
Att din mamma använde någon form av fysiskt våld mot din pappa (exempelvis gav en örfil, drog i håret, kastade saker på, slog med knytnäve/tillhygge, sparkade på, tog stryptag)	☐	☐	☐	☐
Att din mamma hotade din pappa med fysiskt våld	☐	☐	☐	☐
Att din mamma med ord kränkte, förtryckte eller dominerade din pappa	☐	☐	☐	☐
Annat?: _____	☐	☐	☐	☐

50. Vilken kontakt har du med din mamma eller motsvarande?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

51. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

Följdfrågor vid fysisk misshandel av en förälder (52-55)

52. När min förälder blev utsatt för fysiskt våld (till exempel blivit knuffad, slagen, sparkad) har det vid minst ett tillfälle hänt att:

- Jag blivit knuffad, slagen, sparkad eller utsatt för annat våld
- Ett syskon blivit knuffad, slagen, sparkad eller utsatt för annat våld
- Mitt husdjur blivit slagen, sparkad eller utsatt för annat våld
- Inget av ovanstående

53. På grund av misshandeln fick min förälder :

	Ja	Nej	Vet ej
Uppsöka läkare	☐	☐	☐
Fly till släkt eller vänner	☐	☐	☐
Fly till skyddat boende	☐	☐	☐

54. När min förälder blev utsatt var jag rädd att:

Du kan kryssa i ett eller flera svar

- Jag eller syskon också skulle bli utsatta
- Min förälder skulle bli allvarligt skadad
- Min förälder skulle bli dödad

Inget av detta

55: Jag är rädd att min förälder ska bli utsatt igen:

- Stämmer helt
 Stämmer delvis
 Stämmer inte alls

Följdfrågor vid fysiska övergrepp eller bevittnat våld (56-58)

56. Om du blivit utsatt för kränkningar/fysiskt våld av vuxna eller har upplevt våld mellan vuxna i familjen, har du berättat för någon om det som har hänt?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Nej
 Ja, för syskon
 Ja, för förälder/närstående vuxen
 Ja, för jämnårig vän
 Ja, för någon som jag är/har varit ihop med (flickvän/pojkvän)
 Ja, för personal inom skola, (t ex lärare, skolsköterska eller kurator)
 Ja, för socialtjänst
 Ja, för polis
 Ja, för hälso- och sjukvårdspersonal (t ex på BUP, Barn- och ungdomsklinik, Vårdcentral)
 Ja, för BRIS, jourhavande kompis eller liknande (via telefon eller chat)
 Ja, för personal på ungdomsmottagning
 Ja, för vuxen i förening eller liknande
 Ja, för annan:

57. Efter att jag berättat har jag:

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
a) Blivit lyssnad på	☐	☐	☐	☐
b) Blivit trodd	☐	☐	☐	☐
c) Blivit ifrågasatt	☐	☐	☐	☐
d) Blivit hotad på grund av det jag berättat	☐	☐	☐	☐
e) Varit med om ryktesspridning eller skitsnack på grund av det jag varit med om	☐	☐	☐	☐
f) Blivit utsatt igen av samma person	☐	☐	☐	☐
g) Önskat att jag berättat tidigare	☐	☐	☐	☐
h) Ångrat att jag berättade	☐	☐	☐	☐

58a) Har du sökt hjälp och stöd för att du varit utsatt?

- Jag behövde ingen hjälp
- Jag behövde hjälp men sökte inte

Jag har sökt stöd hos följande :

- Skolkurator/skolpsykolog/skolsköterska →
- Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) →
- Privat psykolog/ terapeut →
- Ungdomsmottagningen →
- Socialtjänsten →
- Polis →
- Annan, ange var →

b) Hur nöjd är du med den hjälp du fått?

Helt nöjd	Ganska nöjd	Varken eller	Ganska missnöjd	Helt missnöjd
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

59. Har det hänt att de vuxna i din familj slagit något av dina syskon?

- Nej
- Ja, en eller två gånger
- Ja, flera gånger
- Har inga syskon

60. Har du någon gång blivit slagen av syskon eller någon jämnårig?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Nej, aldrig
- Ja, av syskon (mer än bråk eller lek)
- Ja, av någon jag var ihop med/dejtade
- Ja, av annan jämnårig som jag kände
- Ja, av jämnårig som jag inte kände

61. Har du själv utsatt någon för fysiskt våld (till exempel slagit med hand/knytnäve/sparkat)?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Nej, aldrig
- Ja, ett syskon (mer än bråk eller lek)
- Ja, min mamma/styvmamma
- Ja, min pappa/styvpappa
- Ja, en annan vuxen
- Ja, en kompis/jämnårig
- Ja, en person som jag var/är ihop med/dejtade
- Ja, annan person:

62. Har det hänt att någon har gjort något av följande mot din vilja? Sätt ett kryss på varje rad.

	Aldrig	Enstaka gånger	Många gånger
Pratat om sex på internet	☐	☐	☐
Visat bilder på dig eller andra i sexuella positioner på internet eller via telefoner	☐	☐	☐
Bett dig utföra sexuella tjänster på internet	☐	☐	☐
Tagit på dig eller kysst dig mot din vilja	☐	☐	☐
Tvingat dig att ta på eller kyssa någon annan	☐	☐	☐
Tvingat dig att se på när någon annan visar upp sin kropp eller delar av sin kropp	☐	☐	☐
Tvingat dig att visa upp din kropp eller delar av din kropp	☐	☐	☐
Tvingat dig att ha vaginalt, analt eller oralt sex	☐	☐	☐

Följdfrågor vid sexuella övergrepp (63-73)

63. Vem var det som utsatte dig för detta?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Någon som jag var ihop med (flickvän/pojkvän)
- Annan jämnårig som jag kände
- Jämnårig som jag inte kände
- Pappa/styvpappa
- Mamma/styvmamma
- Syskon
- En vuxen släkting
- Vän till familjen
- En annan vuxen (t.ex. lärare, idrottsledare)
- Någon okänd vuxen

64. Vilken kontakt har du med din mamma/styvmamma?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

65. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

66. Vilken kontakt har du med din mamma/styvmamma?

- Vi bor ihop (heltid eller varannan vecka)
- Vi bor inte ihop, men träffas regelbundet (tex varannan helg)
- Vi träffas enstaka gånger per år
- Vi har ingen kontakt alls

67. Är du nöjd med kontakten?

- Ja
- Nej, jag vill ha mer kontakt
- Nej, jag vill ha mindre kontakt
- Nej, jag vill inte ha kontakt alls

68. Om du har blivit utsatt för något av ovanstående, hur gammal var du när det hände första gången?

- 6 år eller yngre
- 7-12 år
- 13 år eller äldre

69. När jag var utsatt för sexuella övergrepp har det hänt att jag var rädd för att:

- Övergreppen ska bli värre
- Bli allvarligt skadad
- Bli dödad
- Inget av detta

70. Jag är rädd att bli utsatt igen:

- Stämmer helt
- Stämmer delvis
- Stämmer inte alls

71. Om du varit utsatt för sexuella övergrepp, har du berättat för någon om det?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- Nej
- Ja, för syskon
- Ja, för förälder/närstående vuxen
- Ja, för jämnårig vän
- Ja, för någon som jag är/har varit ihop med (flickvän/pojkvän)
- Ja, för personal inom skola, (t ex lärare, skolsköterska eller kurator)
- Ja, för socialtjänst
- Ja, för polis
- Ja, för hälso- och sjukvårdspersonal (t ex på BUP, Barn- och ungdomsklinik, Vårdcentral)
- Ja, för BRIS, jourhavande kompis eller liknande (via telefon eller chat)
- Ja, för personal på ungdomsmottagningen
- Ja, för vuxen i förening eller liknande
- Ja, för annan:

72. Efter att jag berättat har jag:	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt
a) Blivit lyssnad på	☐	☐	☐	☐
b) Blivit trodd	☐	☐	☐	☐
c) Blivit ifrågasatt	☐	☐	☐	☐
d) Blivit hotad på grund av det jag berättat	☐	☐	☐	☐
e) Varit med om rykesspridning eller skitsnack på grund av det jag varit med om	☐	☐	☐	☐
f) Blivit utsatt igen av samma person	☐	☐	☐	☐
g) Önskat att jag berättat tidigare	☐	☐	☐	☐
h) Ångrat att jag berättade	☐	☐	☐	☐

73a) Har du sökt hjälp och stöd för att du varit utsatt för sexuella övergrepp?

Flera svar får markeras.

- Jag behövde ingen hjälp
- Jag behövde hjälp men sökte inte

b) Hur nöjd är du med den hjälp du fått?

Helt nöjd Ganska nöjd Varken eller Ganska missnöjd Helt missnöjd

Jag har sökt stöd hos följande :

☐ Skolkurator/skolpsykolog/skolsköterska →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Privat psykolog/ terapeut →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Ungdomsmottagningen →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Socialtjänsten →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Polis →	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Annan, ange var →	☐	☐	☐	☐	☐

74. Har du haft en relation/varit ihop med eller dejtat någon?

- Ja
- Nej

75. Har den du är/de du har varit ihop med/dejtat gjort detta mot dig via mobiltelefon eller sociala medier?

	Aldrig	En gång	Några gånger	Ofta
Skällt ut dig eller skickat elaka meddelanden på mobiltelefon eller sociala medier.	☐	☐	☐	☐
Lagt ut elaka meddelanden om dig på sociala medier så att alla kan se.	☐	☐	☐	☐
Skickat hotfulla meddelanden till dig på mobiltelefon eller sociala medier.	☐	☐	☐	☐
Använt mobiltelefon, appar, eller sociala medier för att försöka kontrollera vem du är vän med eller var du är.	☐	☐	☐	☐
Hållit konstant uppsikt över vad du har gjort/vem du har träffat, t.ex. genom att skicka meddelanden eller hela tiden vara inne på dina sociala medier.	☐	☐	☐	☐
Använt mobiltelefon eller sociala medier för att hindra dina vänner att vilja vara med dig, till exempel genom att låtsats vara dig och skicka elaka meddelanden till dina vänner.	☐	☐	☐	☐

76. Har den du är/de du har varit ihop med/dejtat gjort något av detta mot dig "face to face"?

	Aldrig	En gång	Några gånger	Ofta
Skällt ut dig på ett elakt sätt	☐	☐	☐	☐
Skrikit eller kallat dig för elaka saker	☐	☐	☐	☐
Sagt elaka saker om ditt utseende/ din kropp	☐	☐	☐	☐
Sagt elaka saker om dina vänner/din familj	☐	☐	☐	☐
Hotat med att skada dig fysiskt	☐	☐	☐	☐
Puttat dig eller hållit fast dig eller slagit dig med öppen hand	☐	☐	☐	☐
Slagit dig med knytnäven, tagit stryptag, gett dig stryk, sparkat dig, eller slagit dig med ett föremål (t.ex. ett skärp, köksredskap etc.)	☐	☐	☐	☐

77. Har du någon gång i ditt liv upplevt någon av följande allvarliga händelser?

Du kan kryssa i ett eller flera svar.

- En livshotande naturkatastrof
- Krigshandlingar
- Blivit tvungen att fly från ditt hemland
- Själv varit i en allvarlig olycka
- Själv blivit allvarligt skadad
- Själv haft en allvarlig eller livshotande sjukdom

- Blivit könsstympad (inklusive klippt eller prickad) eller omskuren
- Själv varit närvarande när någon familjemedlem eller vän dog, blev allvarligt sjuk eller skadad
- Dina föräldrar har separerat eller skiljt sig
- Du har sett någon bli allvarligt skadad eller dödad
- Någon annan allvarlig händelse, ange vad:
- Jag har aldrig varit med om något av ovanstående

Hur gammal var du när det hände: _____

78. Här kommer några frågor om coronapandemin

Coronapandemin har påverkat så att:	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls	Vet inte
a) Jag har känt mig mer ensam än tidigare	☒	☒	☒	☒	☒
b) Det har varit svårare att diskutera med kompisar	☐	☐	☐	☐	☐
c) Det har blivit svårare att kontakta vuxna utanför familjen om något oroar mig	☒	☒	☒	☒	☒
d) Jag har haft större möjlighet att diskutera med mina föräldrar om sådant som oroar mig	☐	☐	☐	☐	☐
e) Min situation hemma har blivit värre än tidigare	☐	☐	☐	☐	☐
f) Jag har blivit utsatt för mer våld/övergrepp än tidigare	☐	☐	☐	☐	☐
g) Jag har oftare fått förslag om att dela sexuella bilder på nätet	☐	☐	☐	☐	☐
h) Informationen om pandemin har gett mig kunskap om vart jag kan vända mig om något oroar mig eller om jag är utsatt för övergrepp	☐	☐	☐	☐	☐
i) Stöd och behandling har avbrutits eller skjutits upp	☐	☐	☐	☐	☐

79. Känner du någon vuxen, som du litar på och som du kan prata med om du skulle bli utsatt för någon form av övergrepp (till exempel slagen, sparkad, knuffad, utsatt för sexuella övergrepp) eller illa behandlad på annat sätt i hemmet?

- Ja
- Nej

Berätta gärna med egna ord om dina tankar och åsikter som har med våld och övergrepp att göra.

Tack för att du svarade på enkäten!

Våld mot barn 2022

EN NATIONELL KARTLÄGGNING

CAROLINA JERNBRO, ÅSA LANDBERG, JOHANNA THULIN

Barn har rätt att skyddas från alla former av våld och kränkande behandling och målet är att allt våld mot barn ska upphöra. För att kunna förebygga och stoppa våld mot barn behövs kunskap om hur vanligt våld är, våldets karaktär och faktorer kopplade till våldet. Det ger förutsättningar att arbeta vidare med att förebygga och skydda.

Denna studie har genomförts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset på uppdrag av regeringen i syfte att följa upp tidigare kartläggningar av våld mot barn avseende förekomst, attityder till så kallat uppfostningsvåld och riskfaktorer för våld. Drygt 5 800 elever från årskurs 9 i grundskolan har svarat på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten.

Resultaten visar att över 57 procent av eleverna hade varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt och 40 procent hade varit utsatt för våld där en vuxen varit förövare. Drygt åtta procent av eleverna hade varit utsatta för 3-5 former av våld där en vuxen varit förövare.

Andelen barn som hade utsatts för någon form av våld av en vuxen någon gång under uppväxten är oförändrad sedan den senaste undersökningen. Däremot framkommer förändringar gällande enskilda former av våld. En minskning sågs vad gällde fysiskt våld av vuxen och upplevt våld mellan vuxna i familjen. Försummelse, psykiskt våld av en förälder samt sexuella övergrepp begångna av okända vuxna och av jämnåriga har dock ökat.

Funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom hos barnet, dålig familjeekonomi, att bo mestadels med endast en förälder samt missbruk, psykisk sjukdom, suicidproblematik och kriminalitet hos föräldrarna var starkt förknippat med våld och multiutsatthet.

Det var relativt få våldsutsatta som berättat om våld och övergrepp för en professionell person. Vidare visar studien brister i bemötande samt tillgång till stöd och behandling efter att våldet avslöjats. Långt ifrån alla elever som själva upplevde att de behövde stöd hade fått det och en betydande andel av de som sökt professionellt stöd var missnöjda.

Resultaten visar att Sverige har en lång väg kvar för att våld mot barn ska upphöra.

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse med uppdrag att stödja metod- och kunskapsutveckling i syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. Vårt arbete utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) och fokuserar på att öka kompetensen hos professionella som möter barn, genom att utveckla och sprida kunskap från forskning och praktik. Vi ger bland annat anslag till barn- och ungdomsforskning, driver egna utvecklingsprojekt, anordnar konferenser och seminarier samt ger ut böcker i aktuella frågor.

Läs mer om oss på www.allmannabarnhuset.se